

EESTI
TÕUSIGADE
ARETUSÜHISTU

ESTONIAN PIG BREEDING ASSOCIATION

Eesti Tõusigade Aretusühistu

Aastasündmuste kokkuvõte

2025

Head Eesti Tõusigade Aretusühistu liikmed!

Aasta 2025 oli erakordne. Aafrika seakatk ei olnud lihtsalt järjekordne kriis Eesti seakasvatuses, vaid valus meeldetuletus, et meie toidutootmise süsteem on ühtaegu habras ja tihedalt läbipõimunud. See oli äratuskell, mitte öökäpil, vaid metsades, lautades ja toidulaudadel üle Eesti. Ta ei küsinud luba ega koputanud uksele, vaid tuli ja näitas, kui kiiresti võib kõigutada seda, mida oleme pidanud enesestmõistetavaks. Korraks olime ärkvel. Kuulasime, mõtlesime ja märkasime, et ükski farm ega otsus ei seisa üksi. Kõik on seotud nagu maa-alused juured, mida me ei näe, kuid mille najal kogu süsteem püsib. Hetkel on vaikus nagu värskel lumi, mis summutab heli ja tekitab tunde, et ehk on oht möödunud ning võiksime naasta vanasse rütmi. Kuid selge on see, et vanamoodi enam edasi ei saa. Eesti seakasvatus vajab senisest märksa tugevamat avaliku ja erasektori koostööd ning strateegilise plaani ühist loomist ja elluviimist. See kriis ei rääkinud ainult haigusest, vaid inimestest: nendest, kes jäid, aitasid, jagasid teadmisi ja võtsid vastutuse, isegi siis, kui tabelid või prognoosid eksisid. Maailmas, kus kõik kõigub, hoiavad meid tegelikult koos suhted, mitte Exceli numbrid. Toidujulgeolek ei ole sõnakõlks arengukavades. See on hommikune puder lasteaias, soe toit haiglas ja kindlus, et meie toidulaud ei sõltu üksnes kaugetest sadamatest. See on teadmine, et keegi siin samas hoolitseb selle eest, et meil oleks süüa. Ka tarbija roll ei ole väike, üksainus valik poeriiuli ees võib hoida elus ühe farmi, töökoha või kogukonna. Iga kodumaise toote eelistus on usalduse hääl.

Täna, mõni aeg hiljem, tundub aga, et äratuskell on taas vaibunud, justkui soovime uskuda, et kriis jäi selja taha. Ometi näitas seakatk selgelt, et vana normaalsuse juurde tagasiteed ei ole. Taastumine tähendab enam kui numbriteid ja tootmismahete, see on usalduse, põhi- karja ja investeerimisjulguse taastamine. Selles kriisis kerkis esile midagi, mida Excel ei mõõda: inimlikkuse. Muutlikus maailmas hoiavad meid koos suhted ja vastastikune hoolivus. Üheskoos liikudes hoiame ja kasvatame Eesti põllumajandust, seakasvatust ja toidutööstust kui ühist rikkust, mis loob väärtust meie maale ja inimestele.

Täname kõiki, kes olid sel aastal meie kõrval ja olemas. Meie uudiskiri annab aimu, kui mahukas oli ETSAÜ tegevus aastal 2025 ja ometi on seal kajastatud vaid osa tehtust.

Lisaks ETSAÜ esindusele panustasid intervjuude, mõtete ja esinemistega **Meelis Laande** Atria Eestist, Maag Grupi esindajad ning **Priit Dreimann**. Erilise tunnustuse pälvib **Timo Vunder**, kelle panus oli hindamatu.

Suur tänu kuulub ka Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja meeskonnale, **Kerli Atsile**, **Ants-Hannes Viirale** ja kogu EPKK-le, kelle järjepidevus ja koostöövalmidus olid toeks.

Samuti täname **Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi**, **Põllumajandus- ja Toiduametit Maaelukomisjoni**, **Eesti Maaülikooli**, **Eesti Jahimeeste Seltsi**, **Eesti Talupidajate Keskliitu**, meie partnereid ja sõpru. Teie toetus, infojagamine, kohalolu ja ühised otsingud lahendustele aitasid hoida fookust ning tagasid selle, et keerulisel aastal ei jäänud keegi üksi.

Aasta 2025 kandis endas sama sõnumit, mida mõisteti juba rohkem kui sada aastat tagasi:

„Ühenduses on jõud,“

ehk nagu kirjutas Johan Otlot, Eesti Seakasvatuse Seltsi esimene instruktor:

„Ainult see on tugev, kes teab, et ta üksi ei ole.“

Uue aasta alguses soovime seada selge sihi: 2026 aastal liigume tegudeni. Seakasvatusel on Eestis pikk traditsioon ja tugevad juured, kuid selle taastamine vajab ühist tahet, otsustavust ja järjekindlaid samme. Meie eesmärk on taastada Eesti seakasvatus, hoides elu maal ja kindlustades, et kvaliteetne kohalik toit jõuaks meie inimeste lauale ka tulevikus. See ei ole ainult majanduslik küsimus, see on osa meie maaelu kestlikkusest, kultuurist ja toidujulgeolekust.

Koostöös on jõud

Anu Hellenurme

Juhatuselise liige- tegevjuht

Eesti Tõusigade Aretusühistu (ANNO 1923)

SISUKORD

HEAD EESTI TÕUSIGADE ARETUSÜHISTU LIIKMED!	2
Tõuaretus ja veterinaaria.....	9
Aasta kuldijaamas	10
Nuumikute rümbakvaliteet ja tootmistulemused 2025. aastal	12
JAANUAR.....	13
Aasta algas seakasvatusektorile murelike toonidega	13
Kasvupinnas: Millised on sektori väljakutsed aastal 2025?	13
Possu 4 testversiooni kasutuselevõtt.....	14
ETSAÜ jätkab 2025. aastal tööd searümpade teemadel.....	14
Alustasime süsiniku jalajälje hindamise tööriista testimist	14
ETSAÜ esitas EPKK kaudu kaks põhilist ettepanekut investeringutoetuse hindamiskriteeriumide õiglasemaks kujundamiseks.....	15
OÜ Saimre Agro Mägise farmi djuroki kuldid kuldijaamas	15
ETSAÜ Riigikogu Maaelukomisjoni istungil	15
ETSAÜ ülevaade aretustoetustest	17
Täiendav pöördumine	17
ETSAÜ uus pöördumine	17
Põnev maaelu jutt seakasvatusest!	18
ETSAÜ tutvustas rümbaandmete analüüsi	19
ETSAÜ nõukogu koosolek.....	19
Artikkel: Tänavots ja Kerner › Eestimaine sealih on ohus.....	20
Küsitlus bioloogilise vara ja põllumajandusliku toodangu arvestamise praktikate kaardistamiseks	20
ETSAÜ veterinaar-aretusjuhi ametikohale asus Laura Säask.....	21
Arenguseire Keskuse 2025. aasta tegevuskava	21
VEEBRUAR	23
Artikkel: Sealih hind kukub jõudsalt: kodumaised tootjad kardavad suu- ja sõrataudi tõttu suurt kahjumit	23
ETSAÜ arutelu kuldivaliku põhimõtetest	23
Ministeerium tänas valdkonna silmapaistvaid eestvedajaid	24
ETSAÜ esindus kohtus minister Piret Hartmanniga.....	25
EPJ avaldas jõudluskontrolli tulemused	25
Possu 4 praktiline koolitus	25
Toimus koolitus kestlikust seakasvatusest!	26
Hoiame omasid – eelistame Eesti toitu!	27
Artikkel: Loomakasvatavad: restoranid peaks liha päritolust teada andma	27
Artikkel: Seakasvatavad: kui nii edasi, siis varsti kodumaist sealihapraadi enam ei saa	27
ETSAÜ nõukogu koosolek.....	28
EPKK lihatoimkonna koosolek Põllumajandus-Toiduametis Sakus	28
OÜ Anu Ait ja ETSAÜ meeskonna ühiskokkamine – Eva Sushi töötuba.....	28

MÄRTS	29
Praktika kuldijaamas.....	29
EMÜ sigimisõpetuse vanemlektor Ants Kavaku visiit kuldijaama	29
Muudatus raamatupidamises	29
Seakasvatus ja isevarustuse tähtsus toidutootmises	29
EMÜ karjäärimes: Noorte tulevik Eesti põllumajanduses: ETSAÜ avab võimaluste uksi	31
Ettepanek: Parima loomakasvataja konkursi muudatused	33
Uus minister ametis, ETSAÜ tervitab koostöövalmidusega	33
ETSAÜ üldkoosolek.....	34
PTA passiivse loomataudide seire kontroll kuldijaamas.....	37
Aretustoetuse otsus PRIA-lt	37
EPJ uudiskiri: Possu 4.0 – ülevaade ja hetkeseis	38
APRILL	41
Pressiteade: Teadlased aretasid taimegeenidega seatõu: mitmekesise toitumise võti.....	41
EPKK suu- ja sõrataudi infopäev	42
Artikkel: Eesti sead on Eesti edulugu.....	42
Topigs Norsvini kuldijaamas.....	43
Kohtumine minister Terrasega, peamised sõnumid ja kokkulepped	43
Kuldijaama rekonstrueerimise eeltööd jätkuvad.....	43
Külalised kuldijaamas.....	44
Eesti jõudluskontrolli aastaraamat 2024.....	44
ETSAÜ nõukogu koosolek.....	45
MAI	46
Tudengite humoorikas videoklipp Eesti tõusigadest	46
Sigade Aafrika katku infopäev.....	47
Raul Eametsa aramusloost Postimehes: „Eesti sealiha söömine võrdub padrunite tootmisega Tapal“	47
Ülevaade kohtumisest minister Terrasega	48
ETSAÜ osales AMR tegevuskava uuendamise arutelul.....	48
SafeHabitus Euroopa projekti põllumajandusdialoog.....	49
Teade: Possu 4-le ülemineku edasilükkamine.....	49
Konverents “Kahe jalaga maa peal”. Seakasvatus Eesti julgeoleku teenistuses?	50
Lõppes sigade karjatervise ja heaolu protokoll prototüübi arendamine (01.08.2024–31.05.2025)	51
Uuring: Eesti põllumajandussektori konkurentsivõime analüüs rahvusvaheliste väärtusahelate võtmes	53
JUUNI	54
Noored kõrgharidusega seakasvatusspetsialistid	54
Noored kõrgharidusega seakasvatusspetsialistid	56
Artikkel: ANU HELLENURME › Kas relvad kaitsevad Eestimaad, kui inimesed nälga surevad?59	
Tähtis külaline kuldijaamas	59
Artikkel: Eesti Maaülikooli juhtimiskonverents: põllumajandus on kaitsetahte vundament ...60	

ETSAÜ nõukogu koosolek.....	62
Artikkel: Pereäri edu võti on õnnelikud sead ja õnnelik meeskond.....	62
PTA korraline bioturvalisuse kontroll kuldijaamas	63
OÜ Saimre Agro Mägise kuldid kuldijaamas	63
Loomataudide ohu valguses tuleb rääkida ka inimtegurist!.....	63
Deivi ja Marietta bakalaureusediplomi kättesaamine	64
ETSAÜ stipendium	65
Esimese SAK juhtum! Viljandimaal tuvastati sigade Aafrika katk üle 2700 seaga farmis	65
JUULI	66
Artikkel: «See on strateegiline šokk.» Seakasvataja selgitab, mida seakatku puhang päriselt tähendab.....	66
Alustasime ETSAÜ strateegiakava ettevalmistamist	66
AVALIK PÖÖRDUMINE Seoses Aafrika seakatku leviku hoogustumisega Eestis	67
Info liikmetele: Bioohutus kuldijaamas seoses SAK ohuga.....	67
SAK-alane nõupidamine Eesti Jahimeeste Seltsis.....	68
PTA kitsendus kuldijaamale	69
PTA erakorraline bioturvalisuse kontroll kuldijaamas	69
ETSAÜ nõukogu strateegia-arutelu	69
Koostöö Maag Agroga	69
PTA leevendab kuldijaamale seatud piirangut	69
Kohtumine Maaelukomisjonis	69
PTA lubas ETSAÜ kuldijaamal jätkata tööd ja sperma müüki Eestis	70
Artikkel: Seakatki niidab kohalikul lihatööstusel jalad alt.....	71
Kohtumine ministriga	72
Artikkel: Oleg Gross: meil on nii palju sigu, et võiks terve Narva ümber piirata	72
Tartu maakonna jahindusnõukogu koosolek	73
Ühispöördumine: Seakasvatusektor nõuab otsustavaid samme SAK-i tõrjumiseks.....	73
AUGUST	75
Artikkel: Alo Tänavots: sigade Aafrika katk tekitab ka vaimse tervise katastroofi	75
Artikkel: Anu Hellenurme: sigade Aafrika katk on Eesti jaoks tõsine äratuskell.....	76
Seakatku ohjamiseks loodi uus töögrupp.....	76
EMÜ ja TÜ viroloogide kohtumine Icosagenis	77
Anu Hellenurme: seakasvatuse päästmine vajab erinevate ministeeriumite koostööd	77
Artikkel: Nurme farmi omanik on sigade hukkamisega leppinud ja palub inimestel eemale hoida	77
AK otse-eetris – Timo Vunder: “Katkule positiivse farmi ümber kogunemine on täiesti lubamatu”	78
REM poolt korraldatud ümarlaua kokkuvõte: Sealihaväärtusahela kaitse ja SAK-i kriisireguleerimine	78
Artikkel: Advokaat Liisa Kähr: põllumajandussektoril on võimalusi, kuid nüüd on vaja otsuseid	79
Artikkel: Lääne-Virumaa seakasvataja: kindlasti kõik tootjad enam ei jätka, vaid pigem lõpetavad	80

SEKTORI ÜHISPÕÖRDUMINE: Lihatoöstused nõuavad SAK-i kriisis võrdset kohtlemist	80
Artikkel: „Tuleb valida õudse lõpu ja lõputu õuduse vahel.“ Seakasvataja selgitab, kui rängalt katk lööb seafarmi	81
Erakorraline veebikoosolek SAK olukorrast ja tõrjest	81
Erakorraline veebikoosolek SAK olukorrast ja tõrjest	82
ETSAÜ kohtumine ministeeriumis.....	82
Artikkel: Anu Hellenurme: see, mis kaob koos katkuga, ei ole ainult loom. See on osake meie iseseisvusest!.....	82
SEPTEMBER	83
Erakorraline veebikoosolek SAK olukorrast ja tõrjest	83
Artikkel: „Ja jäetigi üksi.“ Kuidas seakatki lõpetas Eesti lihatootja eduloo	83
Artikkel: Seakasvataja Ermo Sepp: tean küll väga häid seenekohti, aga metsa ma praegu ei lähe!	84
UUENDUS: BI-töölauad on värskendatud	84
Artikkel: Konverents katku ajal: kriis koondab seakasvatuse väheste kätte ja suurendab haavatavust.....	85
Seakasvatuse konverents 2025	86
Artikkel: Peeter Raudsepp: nii tugevaid märke enamiku Eesti inimeste vaesumisest pole varem olnud	91
Peeter Raudsepa kirjeldatud toidusektori kobarkriisist	91
Alternatiiv matmisele: Iru proovitakse hukatud sigu põletada	92
Sea asemel kanaliha sööma? Sigade katkuga rinda pistva Euroopa eelistusi on raske muuta.....	92
Maaelukomisjon sai ülevaate põllumajandus-sektori olukorrast: fookuses SAK ja ilmastikukahjud	92
Pressiteade: Maaelukomisjon rõhutab vajadust seakasvatusektori erakorraliseks toetamiseks	93
Timo Vunder. Tõusigade kasvatus ja katk.....	94
Artikkel: Katku laastav mõju: lisaks sealihale kaovad ka töökohad	94
Elutöö hävib. „Mitmekümne tuhande looma hukkamine pole võrreldav investorite miljonite kaotamisega“	94
Copa-Cogeca mitteametlik sealiha töögrupi kohtumine	95
Strateegiatöö jätkukohtumine	95
Kuldijaama avamine Rootsis, Hallstas (Svenska Köttföretagen AB).	95
Kohtumine REM-is sektori kriisilahenduste arutamiseks.....	96
Seakatku mõjust majandusele ja riigieelarvele.....	97
AMR Kogemuspäevad	98
Tartu Toome Rotary Klubi kohtumisõhtu	98
ETSAÜ tegevjuht Anu Hellenurme Kuku Raadios: mida ootavad seakasvatavad riigi käest? ...	99
PTA loomataudide passiivse seire kontroll	99
Miks ei kasva Eesti põllumajanduses toidutoorme väärindamine?	99
ETSAÜ osales PMAN-i laiendatud koosseisu istungil	100
OKTOOBER.....	101
Artikkel: Sektor sai ülevaate EL-i tulevikuplaanidest	101

Seakasvatajate reis Sitsiiliasse.....	102
ETSAÜ osales SAK-i ümarlaual	106
Esimene Topigs Norsvin Hollandi jorkširi spermapartii jõuab Eestisse	106
SAK-i arutelu PTA ja seakasvatusektoriga	106
Artikkel: PUUST JA PUNASEKS › Kuidas olla kindel, et seakatkukeerises on toidulaua ohutu liha?	106
Artikkel: Eesti sealiha – usaldusväärne valik teadliku tarbija laual	107
Kuldijaama meeskonna infokokkusaamine Märjal – saavutused ja tulevikuplaanid	107
Schippersi esindajatega kokkusaamine Märjal – koostöö jätkamine ja tulevikuplaanid	107
Searümpade klassifitseerimissüsteemi uuendamise ettevalmistus	108
PRIA otsus nr 13-6/25/401	109
Possu 4 – sigade jõudluskontrolli uus ajajärk	109
NOVEMBER	111
SafeHabitus Eesti töörühma kohtumine - põllumehe tervis ja tööohutus.	111
EPKK Lihatoimikond.....	111
Vasula seakasvatuse juht: põllumajandus liigub linna.....	112
Eesti seakasvatajate positsiooni kujundamine: EL-i kavandatav puurispidamise keelustamine ja heaolunõuete muutused	113
Copa-Cogeca WP Pigmeat töögrupi kohtumine.....	113
DETSEMBER	115
Hea uudis: meie kuldijaam ei kuulu enam SAK III tsooni	115
Seakasvatus Riigikogus.....	115
Sigade aretuse motivatsioonipäevad – teadmiste ja koostöö jõud!.....	116
Postimehe erilehest Silmapaistev Põllumajandus: Seakasvatuse keeruline aeg – kas seda kurssi on veel võimalik muuta?.....	117
Mitteametlik Copa-Cogeca WP Pigmeat töögrupi kohtumine.....	118
OÜ Saimre Aggro Mägise kuldid kuldijaamas	119
Loomakasvatuse eriala magistrandid Kaubi farmide sigalas	119
Artikkel: Sigade lihakvaliteedi hindamine – pilk farmist tarbija lauale	120
Artikkel: Jõulupraad valmista värskest ja kohalikust sealihast.....	121
Artikkel: Liha pole süüdlane, töötlemine loob probleemi	122
Artikkel: Anu Hellenurme – visionäär, kes soovib süüa Eesti toitu.....	122
Artikkel: Seakasvatuse konverents 2025: Tulevik algab laudast – seakasvatus kui rahvuslik strateogia	123
ETSAÜ nõukogu koosolek.....	123
Eesti Maaülikooli tänusõnad	123
ETSAÜ uudis: UCOLi esimene mustand ja Eesti sisendi andmine.....	124
2025. aasta sigade Aafrika katku kodusigade kolded	124
Pühadesoovid.....	125
RISTSÕNA	126

Kas sina sööd Eesti sealiha?

www.estpig.ee | 100.estpig.ee | liha.estpig.ee

EESTI
TÕUSIGADE
ARETUSÜHISTU

ESTONIAN PIG BREEDING ASSOCIATION

1. JAANUAR – 31. DETSEMBER

TÕUARETUS JA VETERINAARIA

2025. aastal keskenduti andmete kvaliteedi tagamisele, bioturvalisuse hoidmisele kriisilukorras ning geneetilise varieeruvuse säilitamisele. Aasta tegevused olid suunatud ühistu liikmetele pakutava teenuse usaldusväärsuse tõstmisele ja riskide maandamisele muutavas epidemioloogilises olukorras.

Jõudluskontrolli kvaliteedi tagamine ja farmide nõustamine

Aasta alguses seati prioriteediks noorloomade testimise ühtlustamine farmides. Kuna testimine oli poolteist aastat farmide endi kanda, osutus vajalikuks põhjalik ülevaatus, et tagada aretusväärtuste arvutamiseks vajalike andmete korrektsus.

Visiitide käigus pöörati erilist tähelepanu Piglog-seadmete kasutamisele. Kontrolli tulemusel tuvastati vajadus täpsustada mõõtmispunkte ja andmete sisestamise reegleid, et välistada ebakõlasid, mis võiksid mõjutada tõuaretuse koondtulemusi. Visiidid võimaldasid pakkuda farmitöötajatele vajalikku praktilist tuge ja selgitusi testimise kriitilise tähtsuse kohta, tõstes seeläbi andmete kogumise kvaliteeti.

Bioturvalisuse tagamine ja riskijuhtimine kriisilukorras

Suvine sigade Aafrika katku (SAK) levik esitas kõrgeid nõudmisi kuldijaama tervisestaatuse kaitsmisele. Vastavalt riskihinnangutele täiendati jaama bioturvalisuse kavasad ja rakendati kõrgendatud seiret, mis hõlmas süstemaatilist vereproovide võtmist ning igapäevast tervisemonitooringut. Rangemate ja süsteemselt rakendatud täiendavate bioturvalisusmeetmete abil õnnestus koostöös ametkondadega saada eriluba sperma müügiks Eestisiseselt, tavapärase eksport naaberriikidesse oli aga piirangute tõttu peatatud. Rakendatud meetmed tagasid aretusmaterjali kättesaadavuse kodumaistele tootjatele ning kinnitasid ühistu suutlikkust tegutseda stabiilselt ka kriisilukorras.

Rahvusvaheline koostöö ja alternatiivsed lahendused geneetika parendamisel

Kuldijaama geneetilise taseme hoidmine ja arendamine on järjepidev protsess, kus uute kultide valik baseerub põhjalikul analüüsil. Koostöös Topigs Norsvini (Norra) ja Mägise farmiga valitakse välja parimate aretusväärtustega isendid, et tagada karjade maksimaalne jõudluspotentsiaal.

2025. aasta sügisperioodil langetati raske, kuid vajalik otsus jätta ära üks planeeritud kultide

partii sissetoomine Norrast. Arvestades piirkonnas levinud SAK-i, hinnati uute loomade jaama toomisega kaasnevat riski liiga suureks. Seoses sügise kultide partii ärajäämisega ning vajadusega säilitada jorkširi tõugu kultide geneetiline mitmekesisus, alustati aasta teises pooles selle tõu kultide sperma sissetoomisega Hollandist. Antud otsus võimaldas ennetada aretusarengu seiskumist ning värske aretusmaterjali sissetoomine pakkus tootjatele võimaluse karjade uuendamiseks ja elujõulisuse tõstmiseks ka perioodil, mil elusloomade import oli piiratud.

Eesti huvide esindamine Copa-Cogeca töörühmas

Aasta lõpp tõi kaasa võimaluse esindada Eesti seakasvatajaid Copa-Cogeca sealihä töörühma kohtumistel. Tegemist on Euroopa tähtsaima põllumajandusorganisatsiooniga, kus kujundatakse seisukohti otsekontaktis Euroopa Komisjoniga.

Arutelude fookuses olid kriitilised teemad nagu loomade heaolu uued regulatsioonid, sh puurispidamise keelu rakendamine. Copa-Cogeca kaudu on meil ligipääs infole, mis puudutab nii turuolukorda, söödahindade prognoose kui ka roheleppe raames planeeritavaid muudatusi seakasvatuses. See võimaldab planeerida ühistu tegevust pikemas perspektiivis, tuginedes Euroopa parimatele praktikatele ja eelseisvatele suundadele.

Erialane enesetäiendamine

ESPHM 2025 Šveitsis: Euroopa suurimal seatervishoiu sümposiumil süveneti kaasaegsetesse terviseprogrammidesse ja kvaliteedikavadesse. Olulisel kohal olid arutelud loomade heaolu standardite ja nende praktilise rakendamise üle, et tagada karjade parem tervisestaatus ning vastavus karmistuvatele nõuetele.

Kuldijaama avamine Rootsis: Tutvumine uue, Hallstas asuva kaasaegse kuldijaamaga pakus väärtuslikku võrdlusmomenti ja uusi vaatenurki. Kuigi sealne tehnoloogia, sealhulgas sperma kogumine süsteem ja allapanul pidamine, erineb oluliselt meie jaama protsessidest, saadi visiidilt kasulikke näpunäiteid sperma kogumise ja pakkimise detailide täiustamiseks. See kogemus aitab hinnata erinevaid suundi seakasvatuse automatiseerimisel ja bioturvalisuse tagamisel.

Laura Säask, veterinaar-aretusjuht

1. JAANUAR – 31. DETSEMBER

AASTA KULDIJAAMAS

Detsembri seisuga oli kuldijaamas 56 kultu: 43 djurok (26 Mägise ja 17 Norra kultu), 9 maa-tõugu (landrass) ja 4 suurt valget (jorkšir) kultu.

Kvaliteet ja tulemused

Alates jaanuarist 2025 vähendasime sperma tihedust 2,0-2,5 miljardi spermioni doosis. Selle tulemusel saime ühest ejakulaadist kuni 20% rohkem doose ning kasvasime efektiivsust ilma seemendustulemust halvendamata. Keskmine ümberindlus kuldijaama kultidega seemendades oli 2025 aasta 8 esimese kuuga 9,64%, parimatel farmidel alates 2,1%.

Keskmine pesakondade suurus võrreldes eelmise aastaga tõusis 0,1 põrsast (2024 aastal 14,1, 2025 aastal 14,2).

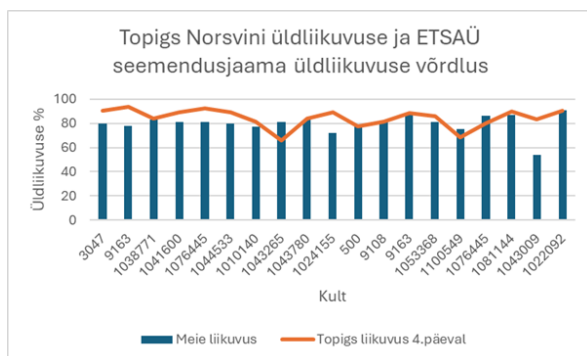
Juulis kaasasime ajutiselt Maag Agro kultide sperma, millega tehti 335 seemendust, ümberindlus keskmiselt 6,85% ja pesakonna suurus 14,88 elusalt sündinud põrsast. See näitaja kinnitab, et vajadusel on meil tugev partnerlus ja tagavara allikad.

Rahvusvaheline kvaliteedikontroll

Koostöös Topigs Norsvin Hollandi laboriga saatsime kahel korral 10 doosi meie kuldijaamas pakitud spermata sinna kontrollimiseks. Need doosid näitasid kõrget taset:

- liikuvus 4. päeval peale valmistamist 77–92%;
- tihedus $\geq 2,5$ miljardit rakku;
- kõrvalekaldeid alla 18%;
- bakteriaalset saastet ei tuvastatud üheski saadetud doosis.

Need tulemused kinnitavad, et meie töö kvaliteet on võrdne rahvusvaheliste tipp-laboritega. Graafikult on näha, et Topigs Norsvini labor on hinnanud meie kuldisperma üldliikuvuse paremaks sperma 4.päeval kui meie labor sperma liikuvuse sperma võtmise päeval esmasest proovist. Tulemus on ootuspärane, kuna esmase proovi liikuvus üldjuhul ongi madalam kui juba lahjendatud ja stabiilsuses keskkonnas hoitud spermal.

Sisseost ja geneetiline tugi

Seoses jätkuva suure SAK-riskiga jäeti kuldijaama sügisel planeeritud Topigs Norsvin kultid toomata. Nõukogu heakskiidul vähendatakse vajadusel sperma tihedust veelgi ning on olemas ka kokkulepe Maag Agro OÜga vajadusel kasutada nende kuldijaama toodangut.

Kuna kuldijaamas on jorkširi tõugu kultide osakaal väike, hakati tooma iga kahe nädalal tagant Hollandist parima geneetilise aretusväärtusega jorkširi spermata. Esimene tarne saabus 11.10.2025, kokku on Hollandist tarnitud 566 doosi Topigs Norsvini jorkširi kuldispermadoosi. Esimesed seemendused (154 seemendust) on Possu 4 programmi sisestatud ning nende järgi võib öelda, et ümberindluse % ei ole võrreldes meie toodetud spermaga suurem.

Bioturvalisus ja riskijuhtimine

ETSAÜ kuldijaama tegevus 2025. aasta suvel aset leidnud sigade Aafrika katku riskisituatsioon on selge näide professionaalsest juhtimisest ja kõrgetasemelisest bioturvalisusest. Reageerimine algas viivitamatult pärast esimeste riskisignaalide ilmumist ning hõlmas kiireid otsuseid kontaktide vähendamiseks, liikumiste täielikku kaardistamist ja bioturvalisuse kava kohest täiendamist. Jaamas rakendati süstemaatilise ja tõendus põhine seire, sealhulgas korduvad vereproovid, igapäevane tervisemonitooring ning rangelt kontrollitud töökorraldus, mis kõik kinnitasid loomade head tervislikku seisundit. PTA erakorraline kontroll kuldijaamas ei tuvastanud ühtegi puudust, mis on objektiivne kinnitus rakendatud meetmete nõuetele vastavusest.

Samavõrd oluline oli kuldijaama vastutustundlik ja läbipaistev suhtlus nii ametkondade, nõukogu liikmete kui ka klientidega Eestis, Lätis ja Leedus. Paralleelselt riskide maandamisega investeeriti järjepidevalt bioturvalisuse taristusse ning tehti ka majanduslikult keerukaid, kuid sektorit tervikuna kaitsvaid otsuseid. Piirangute lõppemine ja ekspordi taastamine ilma ühegi haigusjuhuta kuldijaamas kinnitab, et ETTAÜ kuldijaam tegutses kogu perioodi vältel süsteemselt, ennetavalt ja eeskujulikult, panustades otseselt Eesti seakasvatuse usaldusväärsuse ja jätkusuutlikkuse hoidmisse.

Lisateenused

Jätkuvalt vahendab kuldijaam ka tarvikute tellimist Schippersist, soovime uuel aastal teha tellimuse meie liikmete jaoks veelgi mugava-

maks, seades sisse kataloogi kuldijaamast kohe olemasolevate toodetega. Otsime ka uusi kaubaartikleid, mille ühistellimust saaksime korraldada.

Suuremad tegemised 2025 aastal kuldijaamas: tuleohutuse kontrolli ja elektriauditi läbiviimine, elektrisüsteemi korrastamine. bioturvalisusesse investeerimine.

Eksport

Sperma eksport Lähti ja Leetu toimus edukalt kuni piirangute rakendamiseni. Läti tellimused taastusid juba detsembris ning Leedu turu

avanemist ootame uuel aastal. See kinnitab, et rahvusvaheline usaldus meie sperma kõrge ja stabiilse kvaliteedi vastu püsib.

Kollektiiv

Meeskond püsis kogu perioodi vältel stabiilne, professionaalne ja pühendunud. Just see on meie suurim väärtus, mis tagab järjepideva kvaliteedi, usaldusväärse tootmise ning hästi toimiva ja toetava töökeskkonna.

Jaanika Kreela, kuldijaama juhataja

Kuldijaama kollektiiv koosseisus (vasakult) Kaupo Kreela, Marietta Karp, Jaanika Kreela ja Deivi Lomp ja Raivo Laanemaa

Kuldijaama kollektiiv Jaagumäe saadetud jõulukringliga maiustamas (Deivi Lomp)

1. JAANUAR – 31. DETSEMBER

NUUMIKUTE RÜMBAKVALITEET JA TOOTMISTULEMUSED 2025. AASTAL

Antud analüüs annab ülevaate Eesti Tõusigade Aretusühistu farmidest 2025. aasta esimese kümne kuu jooksul realiseeritud nuumikute rümpade kvaliteedist ning võimaldab seakavatajatel hinnata oma tootmistulemusi Eesti üldise taseme taustal. Uuring hõlmab enam kui 129 000 searümba andmeid kolmest SEURO-ROPSüsteemi rakendavast lihatööstusest ning keskendub rümbamassile, tailihasisaldusele, seljapeki paksusele, lihase mõõtmetele ja kvaliteediklasside jaotusele.

Tulemused näitavad, et rümbamass on aastatel 2020–2025 püsinud stabiilsena vahemikus 80–82 kg, samal ajal kui rümba tailihasisaldus on olnud ühtlane ligikaudu 59–60%. Viimastel aastatel on täheldatav seljapeki paksuse mõõdukas suurenemine ning lihase vähenenud langus, mis kajastub S-klassi osakaalu vähenemises ja E-klassi domineerimises. Selline muutus viitab tootmise tasakaalustatud arengule, kus suurem rümbamass kaasneb mõningase pekisuse kasvuga, kuid üldine rümbakvaliteet püsib hea.

Farmide lõikes esineb selgeid erinevusi. Valga lihatööstusesse realiseeritud farmide tulemused on suhteliselt ühtlased ning iseloomustavad hea tailihasisalduse ja väga väikese U-klassi osakaaluga. Rakvere lihatööstuses on rümbamassi varieeruvus suurem ning raskemad rümbad ei ole seotud kõrgema lihasega. Arke lihatööstusesse tarnitud rümbad on keskmiselt paksema seljapekiga ja madalama tailihasisaldusega, mis kajastub suuremas U-klassi osakaalus.

Djuroki töö kasutamine isatõuna, eriti DxLY ristamiskombinatsioonides, parandab selgelt rümbakvaliteeti. Need ristandid eristuvad õhema seljapeki, kõrgema tailihasisalduse, suurema S-klassi osakaalu ning parema nuumajõudluse poolest võrreldes DxYL ja valgete tõugude ristanditega. Samuti ilmneb, et liin 8 djuroki kultide järglased annavad stabiilselt paremaid rümbakvaliteedi näitajaid kui liin 9, kuigi farmi pidamis- ja söötmingimused määravad lõpliku tulemuse ulatuse.

Kokkuvõttes kinnitab analüüs, et Eesti seakavatuses on rümbakvaliteet üldiselt hea ja ühtlane, kuid farmidevahelised erinevused on märgatavad ning seotud eelkõige nuumamise intensiivsuse, tapmisvanuse ja geneetiliste valikutega. Tulemused rõhutavad sihipärase ristamisskeemi ja kvaliteedile orienteeritud nuumastrateegia tähtsust kõrge tailihasisalduse ja soodsa SEURO-ROPKlasside jaotuse saavutamisel.

Aarne Põldvere, lihatehnoloog-kvaliteedijuht

Deivi Lomp, lihatehnoloog-kvaliteedijuhi abi

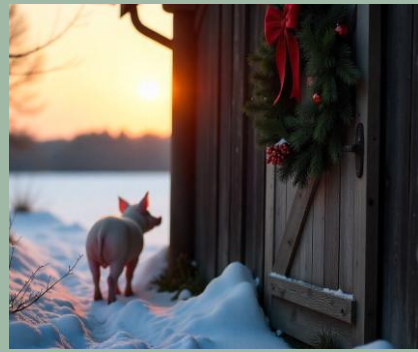

Aarne Põldvere rümba tailihasisaldust mõõtmast (Alo Tänavots)

https://www.estpig.ee/userfiles/downloads/2025_rymbaaruanne.pdf

Jaanuar

AASTA ALGAS SEAKASVATUSSEKTORILE MURELIKE TOONIDEGA

Aasta lõpus teatas riik, et aretustoetust vähendatakse ~70%, mis seab ohtu Eesti seakasvatuse konkurentsivõime, geneetilise baasi säilimise ja toidujulgeoleku. EtsaÜ alustas kohest tegutsemist ning esitas 16.12.2024 pöördumise regionaal- ja põllumajandusministrile ning 02.01.2025 pöördumise Riigikogu Maaelukomisjonile.

- Eesti tootjad on juba praegu ebaõiglases konkurentsivõimes naaberriikidega, eriti Lätiga, kus toetus tase on oluliselt kõrgem.
- Geneetilise põhikarja kadumine või nõrgenemine oleks pöördumatu ja kahjustaks Eesti toidujulgeolekut.
- Toetuse vähendamine mõjutab otseselt maapiirkondade töökohti ja majandust.

EtsaÜ palub säilitada 2025. aasta aretustoetus vähemalt 2024. aasta tasemel, kuni uued

toetuskeemid on välja töötatud, ning algatada sisuline arutelu Eesti seakasvatuse jätkusuutlikkuse üle.

2. JAANUAR

KASVUPINNAS: MILLISED ON SEKTORI VÄLJAKUTSED AASTAL 2025?

Saate teine pool keskendub seakasvatuses toimuvale. Sellest teeb läbi oma ettevõtte ja Eesti Tõusigade Aretusühistu tegemiste kokkuvõtte Kõpsta Seafarm OÜ juhatuse esimees, aretusühistu nõukogu esimees **Timo Vunder**.

Lugege lähemalt [pollumajandus.ee](https://www.pollumajandus.ee) portaalist
<https://www.pollumajandus.ee/saated/2024/12/30/kasvupinnas-millised-on-sektori-valjakutsed-aastal-2025>

2. JAANUAR

POSSU 4 TESTVERSIOONI KASUTUSELEVÖTT

Alates jaanuarist alustati Possu 4 testversiooni kasutamist. Tegemist on uuendatud lahendusega, mis toetab seakasvatuseettevõtete andmehaldust, jõudluskontrolli ja analüütilist võimekust. Testperioodi eesmärk on koguda kasutajate tagasisidet, et täiustada tööriista enne lõplikku juurutamist.

Jaanuaris toimus iga kolmapäeval kell 13.00–14.00 Possu 4 infotund, kus kõik huvilised said:

- küsida küsimusi tööriista kasutamise kohta,
- tutvuda uute funktsioonidega,
- anda tagasisidet ning jagada tähelepanekuid testversiooni kohta.

Infotund oli avatud kõigile kasutajatele.

3. JAANUAR

ETSÄÜ JÄTKAB 2025. AASTAL TÖÖD SEARÜMPADE TEEMADEL

2024. aasta juulis toimunud aruteludel jõuti ühisele arusaamisele, et enne uute tailihasisalduse mõõtmise meetodite kasutuselevõttu tuleb:

- säilitada senine searümpade esitlusviis,
- ning hinnata, kas edaspidi on põhjendatud minna üle EL-standardile vastavale rümbaviimistlusele (rümp koos pea, esijalgade ja sabaga).

REM on koostamas määruse nr 41 muudatusi ning valmistab ette riigihanget, et tellida Eesti sigade populatsiooni arvestav uuring, mis on vajalik uute mõõtmismeetodite (nt FOM II, ZP, UltraFom 300 jätkamine) hindamiseks. Koostööd tehakse lihakäitlemisettevõtetega.

Lisaks jäi 8. juuli arutelust õhku küsimus liha väljatuleku protsendi erinevuste kohta eri ettevõtetes ning võimalikest kontrollkaalumistest, ootame REM-ilt infot tehtud tegevuste ja tulemuste kohta.

6. JAANUAR

ALUSTASIME SÜSINIKU JALAJÄLJE HINDAMISE TÖÖRIISTA TESTIMIST

Eesmärgiks:

- hinnata tööriista kasutusmugavust ja praktilist toimivust;
- täiustada süsinikuarvutuse metoodikat ja loogikat, võttes arvesse Eesti tingimusi ja seakasvatuse eripära;
- toetada sektorit üleminekul kliima- ja keskkonnanäesmärkidest lähtuvatele nõuetele ning uue põlvkonna toetuste ja hindamissüsteemide täitmisele.

Tööriist aitab kujundada:

- arvestab seakasvatuse tehnoloogilisi ja majanduslikke eripärasid;
- toetab ettevõtteid tulevaste kliima- ja keskkonnanõuete täitmisel;
- loob Eesti põllumajandusettevõtetele õiglasema ja täpsema hindamisraamistikku;
- tugevdab kogu sektori konkurentsivõimet nii Eestis kui rahvusvaheliselt.

7. JAANUAR

ETSAÜ ESITAS EPKK KAUDU KAKS PÕHILIST ETTEPANEKUT INVESTEERINGUTOETUSE HINDAMISKRITEERIUMIDE ÕIGLASEMAKS KUJUNDAMISEKS

Hindamiskriteerium 2.2, taotleja roll tarneahelas

ETSAÜ taotleb, et hindamiskriteerium arvestaks ka mittetulundusühinguid, kes täidavad sektori jaoks kriitilisi funktsioone.

ETSAÜ pakub geneetilist materjali kogu seakasvatusektorile ning tugevdab oluliselt tarneahelat, seetõttu peab ka selline roll olema hindamisel arvestatud, mitte ainult tootjaorganisatsioonides osalemine.

Praktika ja selle pikkuse arvestamine

Praktika kestus varieerub eri haridusasutuste vahel, mis seab taotlejad ebavõrdsesse olukorda. ETSAÜ ettepanek on praktika hindamise tingimusi täpsustada ja ühtlustada, et arvestaks sisulist panust, mitte formaalset tundide arvu.

Eesmärk: tagada, et hindamiskriteeriumid arvestaksid seakasvatuse eripära ning väärtustaksid ETSAÜ rolli sektori konkurentsivõime ja tarneahela toimimise tagajana.

9. JAANUAR

OÜ SAIMRE AGRO MÄGISE FARMI DJUROKI KULDID KULDIAAMAS

Kuus OÜ Saimre Agro Mägise farmi djurok kultu jõuavad Saadjärve karantiinilaudast kuldijaama.

13. JAANUAR

ETSAÜ RIIGIKOGU MAELUKOMISJONI ISTUNGIL

ETSAÜ osaleb Riigikogu Maaelukomisjoni istungil, kus arutatakse aretustoetuse tulevikku ja loomakasvatuse, eriti seakasvatuse jätkusuutlikkust. Täname komisjoni teema tõstatamise eest, otsused selles valdkonnas mõjutavad otseselt Eesti toidujulgeolekut ja tootjate konkurentsivõimet.

ETSAÜ peamised sõnumid komisjonile

- Aretustoetuse roll seakasvatuse geneetilise baasi säilitamisel on kriitiline.
- Toetuse vähenemine või katkemine võib tuua kaasa pöördumatuid mõjusid nii tootmise mahule kui ka kvaliteedile.
- Eesti toidujulgeolek ja tarneahela stabiilsus vajavad strateegilist lähene-

mist, eriti praeguses muutlikus geopoliitilises olukorras.

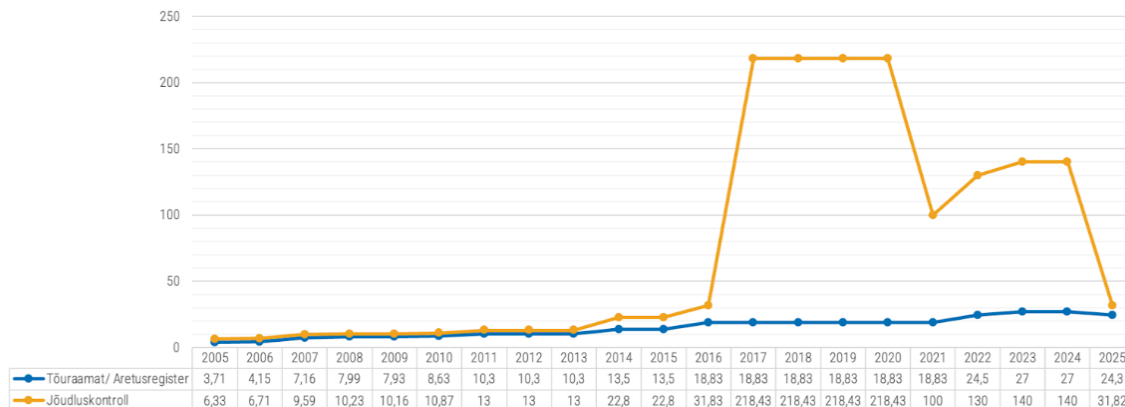
- Kodumaise seakasvatuse konkurentsivõime on otseselt seotud riigi toetuspoliitikaga ning vajab läbimõeldud lahendusi, mis võimaldavad jätkata tootmist turul, kus teised riigid oma seakasvatajaid märkimisväärselt toetavad.

ETSAÜ-d esindasid: Timo Vunder, Ulve Märtsen, Raul Maripuu, Anu Hellenurme.

Loodame, et arutelu tulemusel saadakse liikuda lahenduste suunas, mis tagavad valdkonna jätkusuutliku arengu, ettevõtete toimetuleku ja Eesti toidulaua kindluse.

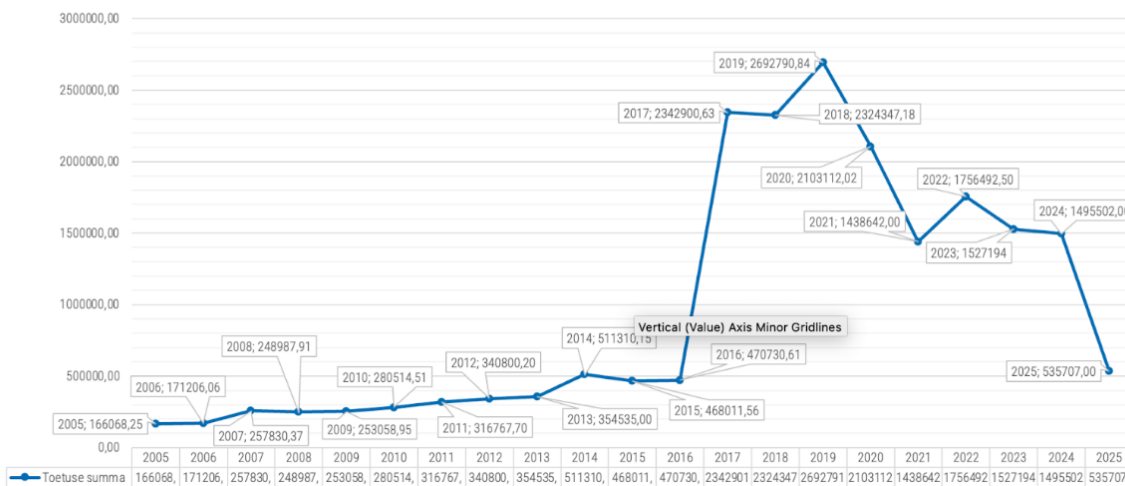
Ühikumäärad (EUR)

(2025. aasta ühikumäär on toodud eelnõus kavandataval kujul)

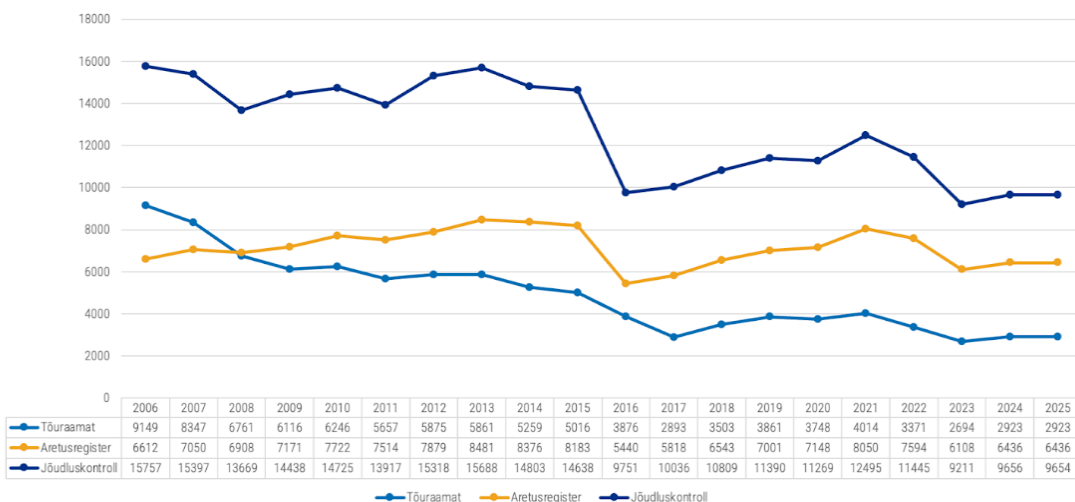
ETSAÜ aretustoetuse summa (EUR)

(2025. aasta kohta on toodud prognoositud summa)

Loomade arv

(2025. aasta kohta on toodud aretusühingu poolt esitatud ligikaudsed andmed)

15. JAANUAR

ETSAÜ ÜLEVAADE ARETUSTOETUSTEST

ETSAÜ on andnud ministeeriumile põhjaliku ülevaate sellest, et aretustoetus on Eesti seakasvatuse sektori jätkusuutlikkuse seisukohalt hädavajalik. Oleme toonitanud, et Euroopa Liidu suured seakasvatuse riigid toetavad oma tootjaid märkimisväärsete riiklike programmidega, mis tugevdavad nende konkurentsipositsiooni ühisel turul.

Näited EL-i liikmesriikide toetusmeetmetest

Taani – ulatuslikud keskkonna- ja innovatsioonitoetused, sh biogaasi tootmise toetamine.

Hispaania- toetused uute jõudluskontrolli süsteemide kasutuselevõtuks.

Saksamaa – 1 miljardi euro suurune riigiabi-keem loomade heaolu ja biomajanduse lahenduste parandamiseks.

Poola – 113 miljoni euro suurune toetusprogramm väikestele ja keskmistele sigalatele, et säilitada tootmisvõime kriisilukordades.

Euroopa Komisjon rõhutab ka vajadust vähendada sektori sõltuvust imporditud söödast ning töötab välja ühist lähenemist valguallikate tootmisele EL-is.

Suured seakasvatuse riigid pumpavad oma sektorisse märkimisväärseid toetusi, et hoida tootmist konkurentsivõimelisena. Oleme rõhutanud ministeeriumile, et Eesti seakasvatuse jätkusuutlikkus eeldab samaväärset strateegilist lähenemist, sealhulgas aretustoetuse säilitamist ja sektori pikaajalise võimekuse toetamist.

15. JAANUAR

TÄIENDAV PÖÖRDUMINE

ETSAÜ esitas täiendava pöördumise regionaal- ja põllumajandusministrile ning Maaelukomisjonile, rõhutades, et sigade aretustoetuse kavandatav 64% kärbe asetab Eesti seakasvatad selgesse ebavõrdsusse nii teiste loomaliikide kui ka naaberriikidega, eriti Lätiga, kus toetused on kordades suuremad.

Pöördumises toodi esile, et sektor on sattunud erakordselt keerulisse olukorda:

- Sigade Aafrika katk,
- energiahindade tõus,

- sealihaga müügihinna langus,
- sõrataudi leviku oht Euroopas,
- Mercosuri võimaliku kokkuleppe mõju.

Sellises olukorras oleks toetuse järsk vähendamine kriitiline löök, mis ohustaks põhikarja säilimist ja Eesti toidujulgeolekut.

ETSAÜ teeb ettepaneku säilitada 2025. aasta aretustoetus vähemalt 2024. aasta tasemel, kuni valmivad uued lahendused ja strateegiad, mis tagavad sektori konkurentsivõime ja tootmise

17. JAANUAR

ETSAÜ UUS PÖÖRDUMINE

ETSAÜ esitas 17. jaanuaril uue pöördumise, sest olukord Euroopa sealihaturul halvenes mõne päevaga järsult. Kui 15. jaanuari pöördumine keskendus pikema mõjuga riskidele (SAK, energiahinnad, hinnalangus, ebavõrdne konkurents naaberriikidega), siis uue pöördumise tingis kiire ja ootamatu kriis, mis puhkes Saksamaal.

Peamised põhjused, miks oli vaja tegutseda koheselt:

- Suu- ja sõrataudi puhang Saksamaal langetas sealihaturuhinda 20 senti/kg

ühe nädalaga ja prognoosid näitavad hinnalanguse jätkumist.

- Mitmed riigid peatasid Saksamaa sealihainpordi, mistõttu suur osa lihast jääb EL siseturule, avaldades tugevat survet hindadele.
- See odav liha liigub juba ka Eestisse, mis tähendab, et hinnalangus kandub vältimatult üle meie tootjatele.
- Kui taud Saksamaal levib ja riigipiirid sulguvad, langeb nn „saksa hind“ vabalangusesse ning kuna Eesti kokku-

ostuhinnad sõltuvad otseselt Saksamaa turust, jõuab langus meile viivitamata.

- Tururiskide kombinatsioon tähendab, et 2025. aasta alguses võib korduda või isegi süveneda 2019. aasta kriis, mille kahjusid paljud tootjad pole siiani taastanud.
- Teravilja hinnatõus on tõstnud tootmise omahinna vähemalt 2,15 €/kg tasemele, samas kui müügihind liigub kiiresti sellest allapoole.

Mida see tähendab Eestile?

Sellises olukorras on Eesti toidujulgeolek satunud uude ja tõsisesse ohtu ning paljud seakasvatajad ei suudaks uut hinnasurvet üle elada. Seetõttu oleks planeeritav aretustootuse 64% kärbe just nüüd kõige ebasobivam samm, mis jätaks mulje, et riik ei seisa ei seakasvatajate ega toidujulgeoleku eest.

Miks on see kriitiline?

Sealiha kokkuostuhinnad uuenevad iga nädal ning põhinevad otseselt Saksamaa hinnal: <https://www.vezg.de/preisinfo-schweine.html>

Seetõttu kandub Saksamaa hinnalangus viivitamata Eesti tootjateni, tehes turuolukorra äärmiselt haavatavaks.

20. JAANUAR

PÕNEV MAAELU JUTT SEAKASVATUSEST!

Seekord on saate külaliseks on Vasula Farmid ja Lihatoöstuse omanik **Made-Britta Eensalu**.

Loomaarsti haridusega Made-Britta võttis seakasvatuse ja lihatoöstusega tegeleva ettevõtte juhtimise üle oma isalt. Ta usub, et ettevõtte edu taga on tugev ja professionaalne meeskond ja hea koostöö. „Minu süda on sigalas,“ on Made-Britta öelnud, rõhutades oma sügavat sidet seakasvatusega.

<https://www.pikk.ee/maaelu-jutud-vasula-farmid-ja-lihatoostuse-kogemuslugu>

21. JAANUAR

ETSAÜ TUTVUSTAS RÜMBAANDMETE ANALÜÜSI

ETSAÜ tutvustas REM Liina Jürgenson ja PTA Aivar Altiga kohtumisel 2024. aasta rümbaandmete analüüsi, mis põhineb Atria, Rakvere ja Arke lihatööstustele realiseeritud nuumikute tulemustel. Analüüs näitas:

- Rümbamass on pikaajaliselt tõusnud ja püsib 2024. aastal 82,2 kg tasemel.
- Tailihasisaldus on stabiilne (59,6%), ilma oluliste muutusteta varasemate aastate võrdluses.
- Seljalihase läbimõõt ja peki paksus on püsinud valdavalt stabiilsed.
- SEUROP klassides on rümpade jaotus aastaid kõikunud, kuid 2024. aastal suurenes E-klassi osakaal (57,5%).

Lisaks esitati farmipõhised näitajad, mis näitasid varieeruvust farmide vahel, kuid kinnitasid üldist trendi: Eesti farmide tulemused on ühtlased ja konkurentsivõimelised.

Ettekandes anti ülevaade ka küsimustest, mis ootavad lahendamist uute tailihasisalduse määramise meetodite rakendamisel, sh:

- vajaliku uuringu alustamine Eesti sigade populatsiooni kohta,
- milliseid mõõtmismeetodeid kasutada (dissektsioon, kompuutertomograafia),
- millised tailihasisaldust määravad seadmed võiks Eestisse tulla (FOM II, UltraFOM 300, ZP-meetod),
- ning kuidas viia Eesti rümbaviimistlus vastavusse EL-i standardiga.

Kokkuvõttes rõhutas ETSAÜ, et otsused rümbastandardite ja määramismeetodite muutmise osas mõjutavad kogu sektori võrdset kohtlemist, läbipaistvust ja geneetikatöö kvaliteeti.

Paremtalt: Laura Säask, Aarne Põldvere ja Aarne Solba (Anu Hellenurme)

22. JAANUAR

ETSAÜ NÕUKOGU KOOSOLEK

Koosolekul anti ülevaade kuldijaama 2024. aasta tulemustest ja 2025. aasta plaanidest. Kultide toodang kõikus kuude lõikes ning suvekuudel langes. Märgiti, et ejakulaadi maht on vähenenud, põhjused selgitatakse koostöös spetsialistidega ning võrreldakse Norra ja Leedu kultide näitajaid. Otsustati hakata esitama igakuist standardiseeritud ülevaadet.

Põhipunktid

- Kultide prognoos 2025: plaanis karja täiendamine kahe partiiga Norrast ja kahe partiiga Mägiselt.
- Farmide sperma tellimuse muudatustest tuleb ETSAÜ-le teatada vähemalt 8 kuud ette, et tagada kultide õigeaegne tellimine.

- Viljakus ja ÜI%: ÜI% on aastatega langenud, kuid viljakus tõusnud. Farmide tulemused varieeruvad palju, vajalikud on aretusjuhi külastused.
- Aretussoovitused: tähelepanu kraaternisadele, vajadus suurendada nisade arvu ja tailiha protsenti. Kontrollida kultide konditsiooni ja kaalu (täpsustused Topigs Norsvinilt).
- Spermadooside müük: 2024. aastal oli müügihind 0,12 € kõrgem omahinnast. Aretusloomade ostmine Eestist vähendas kulusid.
- 2024. aasta tulemus: ühistu lõpetas aasta kasumlikult.
- Otsustati tõsta kuldijaama töötajate palku 10%.
- Possu 4: üleminek lükatakse edasi kuni programm vastab täielikult kasutajate vajadustele.

Muud otsused ja arutelud

- Tässi sigala PRRS olukord: mitteliikmete kulte ei müüda; müügiks pakutud kuldid lähevad prakeerimisse, kui liikmed ei soovi.
- Loomade heaolutoetus, sügavalla-panu: teema võetakse uuesti arutluse alla 2027. aasta meetme kavandamisel.
- Taristu arendus: võimalusel alustada uue lauda projektiga; alternatiivina olemasoleva lauda põhjalik uuendamine.
- Koolitus: 18. veebruaril toimub EMÜ-s koolitus „Kestlik seakasvatus“.

27. JAANUAR

ARTIKKEL: TÄNAVOTS JA KERNER › EESTIMAININE SEALIHA ON OHUS

*Alo Tänavots, maaülikooli aretuse õppejõud ja
Kristi Kerner, maaülikooli lihatehnoloogia õppejõud*

Loomataudidel on sageli mitte ainult lokaalne, vaid globaalne mõju nii loomakasvatusele kui ka toidutootmisele, kirjutavad Eesti Maaülikooli veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudi vanemlektorid **Alo Tänavots** ja **Kristi Kerner**.

Eesti loomakasvatust on viimasel kümnendil tugevalt mõjutanud sigade Aafrika katk (lihtsustatult nimetatud ka Aafrika seakatkuks), mille viimane suurem puhang sigalates oli alles 2023. aastal. Ka selle aasta jaanuari keskel (pärast 37-aastast vaheaega) Saksamaal Brandenburgi liidumaal vesipühvlitel tuvastatud suu- ja sõrataudi näol on tegemist väga nakava haigusega.

<https://arvamus.postimees.ee/8180227/tanavots-ja-kerner-eestimaine-sealiha-on-ohus>

28. JAANUAR

KÜSITLUS BIOLOOGILISE VARA JA PÕLLUMAJANDUSLIKU TOODANGU ARVESTAMISE PRAKTIKATE KAARDISTAMISEKS

ETSAÜ koostöös Eesti Maaülikooliga alustasime 28. jaanuaril küsitlusega, mille eesmärk on kaardistada bioloogilise vara ja põllumajandusliku toodangu arvestamise praktikad Eesti põllumajandusettevõtetes. Anname teada, et

2026. aastal toimub raamatupidajatele eraldi koolitus samal teemal, et toetada ettevõtteid ühtsete ja toimivate arvestuspõhimõtete rakendamisel.

30. JAANUAR

ETSAÜ VETERINAAR-ARETUSJUHI AMETIKOHALE ASUS LAURA SÄÄSK

Eesti Tõusigade Aretusühistu eesmärk on aretada ja levitada väärtuslikke tõusigu, et tagada sigade jõudlusvõime tõus, geneetilise väärtuse kasv ning kogu seakasvatusektori parem majanduslik tasuvus.

Meil on hea meel teatada, et ETSAÜ veterinaar-aretusjuhi ametikohale on asunud **Laura Sääsk**. Tema roll on toetada farmide aretus- ja veterinaartööd ning aidata ellu viia aretusprogrammi eesmärged ja põhisuundi.

Laura tööülesanded hõlmavad:

- farmipõhiste kokkuvõtete koostamist 2023–2024 testiandmete kohta;
- aretusprogrammi eesmärkide elluviimist, sealhulgas testimismetoodika arendamist;
- veterinaariaalast nõustamist farmi soovil;
- farmide toetust üleminekul Possu 4 süsteemile;
- korralisi farmivisiite vähemalt kord aastas (vajadusel lisavisiidid).

Laura Sääsk tutvustamas loomakasvatuse eriala tudengitele ETSAÜ tegemisi

31. JAANUAR

ARENGUSEIRE KESKUSE 2025. AASTA TEGEVUSKAVA

Majanduskomisjon kinnitas Arenguseire Keskuse 2025. aasta tegevuskava, ETSAÜ rõhutas, et Arenguseire Keskuse 2025. aasta tegevuskavas on kriitiline käsitleda kahte eriteemat:

Telekommunikatsioon ja andmeside, sest teenuste kättesaadavus, taskukohasus ja kvaliteet on võtmetähtsusega kogu majanduse, sh põllumajanduse konkurentsivõimele.

Põllumajanduse olukord ja väljavaated, kuna sektor peab samaaegselt püsima rahvusvahelises konkurentsisis ning tagama Eesti isevarustatuse, regionaalse tööhõive ja toidujulgeoleku.

Töö toimub majanduskomisjoni konkurentsivõime eksperdikogu raames ning seostub Arenguseire varasemate uurimisteedega nagu tootlikkus, regionaalmajandus ja rohepööre.

Kas sina sööd Eesti sealiha?

www.estpig.ee | 100.estpig.ee | liha.estpig.ee

**EESTI
TÕUSIGADE
ARETUSÜHISTU**

ESTONIAN PIG BREEDING ASSOCIATION

Veebruar

6. VEEBRUAR

ARTIKKEL: SEALIHA HIND KUKUB JÕUDSALT: KODUMAISED TOOTJAD KARDAVAD SUU- JA SÕRATAUDI TÕTTU SUURT KAHJUMIT

Silja Lättemäe, Maaleht

„Kodumaine sealihatootmine on suures ohus, sest oleme seotud Saksa börsi hinnaga ja Saksamaal börsihind praegu kukub,“ ütles Maalehele Eesti tõusigade aretusühistu (ETSAÜ) juhatuse esimees Anu Hellenurme. Ta selgitas, et Eestis langevad sealiha kokkuostuhinnad Saksamaalt alguse saanud suu- ja sõrataudi tõttu. Nüüd on Saksamaal ekspordikeelud peal ja ka see mõjutab väga tugevalt meie sealiha hinda.

<https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120354284/sealiha-hind-kukub-joudsalt-kodumaised-tootjad-kardavad-suu-ja-sorataudi-tottu-suurt-kahjumit>

11. VEEBRUAR

ETSAÜ ARUTELU KULDIVALIKU PÕHIMÕTETEST

11. veebruaril toimus ETSAÜ sisene arutelu kuldivaliku teemal. Kohtumisel keskenduti sellele, milliseid aretusnäitajaid tuleks kuldide valikul esmajärjekorras hinnata ja kuidas toetada farmide geneetilise edasimineku sihipärast suunamist.

Arutelu üldine põhimõte oli järgmine:

valik algab põhiindeksist (TSI), kuid lõpliku otsuse juures tuleb esile tõsta just neid näitajaid, mida konkreetne farm soovib oma karjas parandada.

Arutelus toodi näiteks esile, et praeguses olukorras on oluline keskenduda:

- nuumikute tailihasisalduse (%) tõstmisele,
- emiste nisade arvu parandamisele, et jõuda eesmärgini 9 + 9 nisapaari.

Kohtumisel lepidi kokku, et ETSAÜ jätkab farmide toetamist aretusotsuste tegemisel ja vajadusel aitame koos analüüsida sobivaid aretusliine ning kulte.

17. VEEBRUAR**MINISTEERIUM TÄNAS VALDKONNA SILMAPAISTVAID EESTVEDAJAID**

Raul Maripuu, AS Valjala Söödatehas, Kõljala Põllumajandusühistu esimees, Saaremaa Lihatoöstus OÜ, Frank Kutter OÜ, Tulundusühistu Saaremaa Siga, OÜ Saare Uluk juhatuse liige. Ta on Saaremaal tegutsev seakasvataja ja söodatootja – ettevõtja, kelle tegevus on aidanud kaasa piirkonna elujõulisuse säilitamisele. Ta tegutseb saarel, kus majandustegevusele seavad piiranguid nii asukoht kui ka logistikavõimalused. Seejuures on ta üles näidanud pühendumust ja nutikust, et leida lahendusi, mis toetaksid Saaremaa kohaliku

majanduse arengut ja elujõudu. Tema panus seakasvatusektorisse hõlmab kogu sektori ulatuslikku arendamist. Ta on aidanud elavdada Saaremaa majanduslikku ja sotsiaalset elu, luues uusi töökohti ning seeläbi tugevdades kohaliku kogukonda. Tema ettevõtte keskenduvad kvaliteetsele aretusele ja tõhusale tootmisele, mis on aidanud tõsta Eesti seakasvatuse konkurentsivõimet, parandada loomade heaolu ja panustanud Eesti toidujalgele.

Regionaal- ja põllumajandusminister Piret Hartman ning kantsler Marko Gorman andsid Eesti Vabariigi 107. aastapäeva vastuvõtul üle ministeeriumi teenetemärgi Raul Maripuu (Raul Mee)

Esiplaanil Ulve Märtsen, Timo Vunder ja Raul Maripuu (Anu Hellenurme)

17. VEEBRUAR

ETSAÜ ESINDUS KOHTUS MINISTER PIRET HARTMANNIGA

ETSAÜ esindus, **Timo Vunder, Made Britta Eensalu, Raul Maripuu, Ulve Märtsen ja Anu Hellenurme**, kohtus minister **Piret Hartmanniga**, et tutvustada seakasvatuse sektori olukorda ning rõhutada riikliku toetuse strateegilist tähtsust. Arutelu toodi välja, et aretustoeetus on Eesti seakasvatuse konkurentsivõime ja toidujulgeoleku alus, kuna seakasvatus ei kuulu ÜPP alla ning riiklik toetus on sektorile ainus toimiv tugi. Delegatsioon rõhutas, et toetuse vähendamine ohustaks geneetilise arengu kvaliteeti, tootlikkust ja Eesti sõltumatust importlihast.

Lisaks rõhutati:

- vajadust säilitada ja tõsta kodumaise aretuse taset, et hoida lihatootmise kvaliteeti ja stabiilsust;

- bioturvalisuse ja innovatsiooni rolli, sh digitaliseerimist ning teaduspõhist aretust;
- vajadust riikliku pika plaani järele, mis ühendaks seakasvatuse, toidujulgeoleku ja regionaalpoliitika;
- konkurentsivõimet naaberriikide toetustasemetega võrreldes ning vajadust kaasata ka kuldijaamad toetuskeemidesse.

Kohtumisel rõhutati, et seakasvatus on strateegiline valdkond, mis tagab Eesti toidujulgeoleku, piirkondade elujõulisuse ja sõltumatuse välisturgudest.

17. VEEBRUAR

EPJ AVALDAS JÕUDLUSKONTROLLI TULEMUSED

Sigade jõudluskontrollis oli 01.01.25 seisuga 23 karja ja 9724 siga. Kõige rohkem on jõudluskontrollis sigu Lääne-Virumaal (3062), järgnevad Saaremaa (1886) ja Harjumaa (1333). EPJ andmetel sündis emise pesakonnas keskmiselt 14 elusat põrsast, suurenedes aastaga 0,3 põrsa võrra. Suurima viljakusega emised olid OÜs Hinna Seafarm, kus pesakonnas sündis keskmiselt 15,8 elusat põrsast. Pesakonna keskmisena võõrutati 2024. aastal 12,2 põrsast, kõige rohkem põrsaid võõrutati Saimre Seakasvatuse OÜs (13,6).

<https://www.epj.ee/jkk/uudised/2024.-aastaj%C3%B5udluskontrolli-aastakokkuv%C3%B5tted.html>

17. VEEBRUAR

POSSU 4 PRAKTILINE KOOLITUS

Possu 4 kasutamise praktiline koolitus toimus Eesti Maaülikooli peahoones, Koolitusel vaadati üle sündmused, mille registreerimine on

Possu 4-s muutunud ning seejärel saab iga osaleja ise programmis praktiseerida ja jooksvalt küsimusi esitada.

18. VEEBRUAR**TOIMUS KOOLITUS KESTLIKUST SEAKASVATUSEST!**

Eesti Tõusigade Aretusühistu ja Eesti Maaülikool korraldasid koolituse, kus keskenduti kehtlikule seakasvatusele, keskkonna- ja kliimaeesmärkidele ning vee- ja õhusaaste vähendamisele.

Arutasime, kuidas seakasvatuse tegevõtted saavad paremini täita keskkonnanõudeid ning vähendada tootmisega kaasnevat negatiivset mõju. Samuti jagati teadmisi, mis aitavad teha teadlikumaid investeeringuid ning hoida end kursis kehtivate regulatsioonide ja ühiste tegevussuundadega.

Olulisemad teemad, mida käsitlesime:

- Riigi vaade seakasvatuse tulevikule – keskkonna- ja kliimaeesmärgid, toidujulgeolek, majandus
- Kestlikkusega tegelemise ajendid ettevõtte vaatest – süsiniku jalajälje mõõtmine ja tööriistad
- Sea- ja linnuintensiivkasvatuse käitamisreeglite (PVT) väljatöötamise protsess ja olulised teemad

- Sõnniku toitainete sisalduse arvestuslike väärtuste kaasajastamise tulemused

Täname kõiki osalejaid ja esinejaid väärtuslike teadmiste ja sisukate arutelude eest! Koos loome kehtikumat tulevikku!

<https://www.estpig.ee/?TEADUS/KOOLITUSED/Kehtlik-seakasvatus-18.02.2025>

(Anu Hellenurme)

19. VEEBRUAR**HOIAME OMASID – EELISTAME EESTI TOITU!**

Meie toidusektor töötab iga päev selle nimel, et Eesti inimestel oleks oma toit oma laual. See ei ole iseenesestmõistetav – see on töö ja pühendumus, mida peame väärtustama. Just nüüd, rohkem kui kunagi varem, on oluline hoida ja toetada omasid.

Mõistame toitlustajate ja tarbijate muret – hinnad tõusevad, surve kulusid kärpida on suur. Aga peame vaatama kaugemale kui tänane päev. Kui ehitame oma tarneahelad üles vaid odavale impordile, võib ühel hetkel juhtuda, et meil polegi enam oma toitu.

https://www.facebook.com/ESTPIG/posts/643600631513526?ref=embed_post

19. VEEBRUAR**ARTIKKEL: LOOMAKASVATAJAD: RESTORANID PEAKS LIHA PÄRITOLUST TEADA ANDMA**

Madis Hindre, ERR

"Midagi me peame ette võtma," ütles Eesti tõusigade aretusühistu juht **Anu Hellenurme**. "Me peame mõtlema homsele ja ülehommest veel kaugemale. Me peame koos rajama sellised tarneahelad, mis on kodumaisele toorme üles ehitatud."

<https://www.err.ee/1609610030/loomakasvatajad-restoranid-peaks-liha-paritolust-teada-andma>

19. VEEBRUAR**ARTIKKEL: SEAKASVATAJAD: KUI NII EDASI, SIIS VARSTI KODUMAIST SEALIHAPRAADI ENAM EI SAA**

Maaleht

Seni said meie seakasvatajad sigade jõudluskontrolli läbiviimise või geneetilise väärtuse hindamise eest aretus-toetust ühe looma kohta 140 eurot, uue määrusega on see tänavu vaid 31,83 eurot, langedes pea viis korda.

<https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120357822/seakasvatajad-kui-nii-edasi-siis-varsti-kodumaist-sealihapraadi-enam-ei-saa>

26. VEEBRUAR**ETSAÜ NÕUKOGU KOOSOLEK**

ETSAÜ nõukogu arutas 26. veebruaril 2025 Mäos toimuva üldkoosoleku ettevalmistust, sh ümarlauda teemadel tarbija eelistused, koostöö tööstustega, dissektsioon, PRRS-vabadus, AMR olukord ja toetuste võimalused. Ülevaateks toodi ka spermamüügi hinnad, hinnavahted erinevate turgude vahel ning Atria ja Leedu ostutingimused. Samuti käsitleti 2025. aasta eelarveplaani ning arutati aretustoetuse jaotust kuldijaama vaates.

Lisaks peatuti Possu 4.0 arendusel ja PRIA 16.2 koostööprojektil ETSAÜ, EPJ ja EMÜ vahel, mille eesmärk on luua sigade karjatervise ja heaolu protokoll prototüüp ning hinnata farmides kogutavate andmete kvaliteeti ja kasutatavust. Koosolek rõhutas ühistegevuse tähtsust: “Üheskoos ühes suunas liikudes saavutame edu.”

27. VEEBRUAR**EPKK LIHATOIMKONNA KOOSOLEK PÖLLUMAJANDUS-TOIDUAMETIS SAKUS**

Koosolekul käsitleti ettepanekuid veterinaarseaduse muutmise seadusele, mis põhines senini tehtud ettepanekute pinnalt. Järelevalvega seonduvad küsimustest arutleti teemal tapaeelne ja -järgne kontroll. Samuti farmis oma tarbeks tapetud loomade erinevused FIE

vs OÜ. Lihaveise ja lambakasvatajatel oli probleemiks loomade asukoha märkimine karjamaadel. Diskuteerimisel osalesid ka Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ning Põllumajandus-Toiduameti esindajad. ETSAÜ-d esindasid Anu Hellenurme ja Ulve Märtsen.

27. VEEBRUAR**OÜ ANU AIT JA ETSAÜ MEESKONNA ÜHISKOKKAMINE – EVA SUSHI TÖÖTUBA**

OÜ Anu Ait ja ETSAÜ tiim kogunes veebruari lõpus Eva Sushi töötoas, et veeta üheskoos inspireeriv ja maitseelamus pakkuv päev. Ühiskokkamine ei olnud pelgalt kulinaarne kogemus – see oli võimalus tugevdada koostööd, jagada ideid ja nautida ühist loomingulist protsessi.

Meeskonna motivatsioon ja hea energia olid tuntavad igas etapis: alates koostisosade ettevalmistamisest kuni kaunite sushirullide valmistamiseni. Sellised hetked aitavad luua usaldust, parandada suhtlust ja tuletavad meelde, et edu sünnib koostööst.

Tänu kõigile osalejatele – koos tegutsedes maitseb edu alati paremini!

Märts

MÄRTS – JUULI

PRAKTIKA KULDIAAMAS

EMU loomakasvatuse II kursuse tudeng **Aleksandra Jegorova** sooritab oma erialapraktika kuldijaamas. Seoses SAK olukorra eskaleeru-

misega olime sunnitud tudengi praktika lõpetama mõnevõrra varem plaanitud.

3. MÄRTS

EMÜ SIGIMISÕPETUSE VANEMLEKTOR ANTS KAVAKU VISIIT KULDIAAMA.

9. MÄRTS

MUUDATUS RAAMATUPIDAMISES

Alates märtsist 2025 teeb ETSAÜ raamatupidamist koostöös Aakri Raamatupidamine OÜ-ga. See muudatus aitab tagada sujuvama ja

tõhusama arvestuse ning toetab meie edasiseid eesmärke. Raamatupidamise eest vastutab **Triin Luksepp**.

12. MÄRTS

SEAKASVATUS JA ISEVARUSTUSE TÄHTSUS TOIDUTOOTMISES

12. märtsil külastas Eesti Tõusigade Aretusühistu tegevjuht **Anu Hellenurme** Eesti Maaülikooli toiduteaduse ja toiduainete tehnoloogia õppetooli esimese kursuse tudengeid. Toiduainete loomse toorme aine raames toimunud loengus tutvustas ta ETSAÜ tegevust ja rääkis sigade aretuse rollist kvaliteetse tooraine tootmises.

Rõhutades isevarustuse olulisust, tõi Hellenurme esile, kuidas Eesti seakasvatus aitab tagada kohaliku ja kvaliteetse liha kättesaadavuse. Tudengid said väärtuslikke teadmisi, mis aitavad mõista loomse tooraine teekonda farmist toidulauale.

(Alo Tänavots)

20. MÄRTS

EMÜ KARJÄÄRIMESS: NOORTE TULEVIK EESTI PÕLLUMAJANDUSES: ETSAÜ AVAB VÕIMALUSTE UKSI

Täna Eesti Maaülikooli Karjäärimesil avas Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) noortele põllumajandusentusiastidele põneva vaate tuleviku võimalustele. Tegevjuht **Anu Hellenurme** koos loomakasvatuse eriala üliõpilaste **Deivi Lompi** ja **Mariette Karpiga** tutvustasid organisatsiooni tegevust ning pakusid ülevaadet praktilist laadi õppimisvõimalustest.

Eriti inspireeriv on tõsiasi, et messil esindajatenä osalenud üliõpilased on juba leidnud rakendust ETSAÜ-s, demonstreerides selgelt, kuidas teoreetilised teadmised praktikas rakenduvad. Nende kogemus näitab ehedalt, et Eesti põllumajandussektoris on noortel spetsialistidel reaalne võimalus erialast tööd leida juba õpingute ajal.

Küllastajate elav huvi ETSAÜ tegevuse vastu kinnitab, et Eesti põllumajanduse traditsioonid on jätkusuutlikud ning uue põlvkonna spetsialistide kaasamine on valdkonna arengus keske tähtsusega. ETSAÜ pakub noortele võimalust olla osa Eesti põllumajanduse tulevikust, panustades innovatsiooni ja jätkusuutlikku arengusse.

Kui oled huvitatud loomakasvatusest või põllumajandusest laiemalt, on ETSAÜ üks nendest

organisatsioonidest, mis pakub praktilisi võimalusi valdkonna tundmaõppimiseks ja erialase karjääri alustamiseks. Täna messil nähtud suurepärase koostöö haridusasutuse ja erasektori vahel loob vundamendi tuleviku põllumajandusspetsialistide edukaks karjääriks.

Kui oled uudishimulik, kirklik ja soovid Eesti loomakasvatuse tulevikus kaasa rääkida, siis just sellised võimalused ootavad Sind!

https://youtube.com/shorts/NpH_sNjpuhc?feature=share

ETSAÜ esindus karjäärimesil koosseisus (vasakult) Deivi lomp, Marietta Karp ja Anu Hellenurme

Loomakasvatuse eriala tudengid uudistamas

(Alo Tänavots ja Anu Hellenurme)

21. MÄRTS

ETTEPANEK: PARIMA LOOMAKASVATAJA KONKURSI MUUDATUSED

Maaelu Edendamise Sihtasutus (MES) laiendab tänavu oma tunnustussüsteemi ja hakkab seniste kategooriate kõrval välja andma auni- metust „Parim loomakasvataja“, kuhu lisanduvad ka seakasvatajad, lambakasvatajad, kitse- kasvatajad ning võimalusel kodulinnukasvata- jad.

ETSAÜ on MES-ile edastanud oma ettepane- kud hindamiskriteeriumide täiendamiseks, et tunnustus kajastaks õiglaselt seakasvatusek- tori tugevusi ja eripära. Meie ettepanekud hõl- mavad:

- Tootmistulemused – võõrutatud põr- saste arv aastaemiselt (EPJ andmetel).
- Kvaliteedikavade rakendamine ja kar- jatervise protokollid – nt vaktsineeri- misplaanid, parasiiditõrje ja antibiooti- kumide vähendamine.

- Koostöö teadlaste ja partneritega – sh karjatervise nõustamine, teaduspõ- histe praktikate rakendamine.
- Regionaalne tööhõive – panus kohaliku kogukonna tööhõivesse ja tegevus- tesse.
- Traditsioonide hoidmine, ajalooliste seakasvatuse praktikate jätkamine ja noorte kaasamine.
- Innovatiivsus, automaatne söötmine – uued tehnoloogiad ja keskkonnasääst- likud lahendused.
- Loomade heaolu – vastavus loomater- vise ja heaolu nõuetele.

ETSAÜ kogub oma liikmete kohta vajaliku info ning teeb MES-ile ettepanekud valdkonna kan- didaatide esitamiseks.

25. MÄRTS

UUS MINISTER AMETIS, ETSAÜ TERVITAB KOOSTÖÖVALMIDUSEGA

Eesti Tõusigade Aretusühistu õnnitleb regio- naal- ja põllumajandusminister Hendrik Johan- nes Terrast ametisse asumise puhul. Eesti on Euroopa rikkaim põllumajandusmaa ning tu- gev põllumajandus on ühtaegu meie toidujul- geoleku, majanduse ja kaitsetahte alus.

Minister Terrase sõnavõtted bürokraatia vähen- damise ning maapiirkondade arengu toeta- mise kohta annavad kindluse, et Eesti maaelu ja põllumajandus on tähelepanu all.

ETSAÜ rõhutab koostöö olulisust Eesti looma- kasvatuses ja seakasvatuse konkurentsivõime tagamisel. Soovime ministriga kohtuda, et

arutada valdkonna peamisi väljakutseid ja või- malusi, sh:

- põllumajandusloomade aretuspoliitika ja tõuaretuse edendamist,
- Eesti tootjate konkurentsivõimet ning ekspordipotentsiaali,
- koostööd regionaalarengu ja maaelu elujõulisuse toetamisel.

ETSAÜ nõukogu, kuhu kuulub enamik Eesti seakasvatajaid, ootab võimalust ministriga kohtumiseks, et ühiselt kujundada tugev ja kestlik põllumajanduse tulevik.

27. MÄRTS

ETSAÜ ÜLDKOOOLEK

27. märtsil 2025 toimus Märjal ETSAÜ üldkoo-solek, kus arutati ühistu 2024. aasta tegevusi ja 2025. aasta tegevusplaani. Üldkoosolekule järgnes kohtumine Põllumajandus- ja Toiduameti peadirektori **Raimo Heinami**, PTA Loomatervise ja -heaolu osakonna juhataja **Olev Kalda** ning Tartu Jahindusklubi tegevjuhi **Tõnu**

Petersoniga, kus keskenduti ravimiregistri arengutele, PRRS-i ennetusele, bioohutusele, sigade Aafrika katku olukorrale ning sektori ootustele.

Täname kõiki osalejaid aktiivse panuse eest!

Anu Hellenurme avasõnad

Anu Hellenurme ja Jaanika Kreela (ETSAÜ)

Jaanika Kreela (ETSAÜ)

Aarne Põldvere (ETSAÜ)

Anu Hellenurme (ETSAÜ)

Raimo Heinam (PTA)

Olev Kalda (PTA)

Tõnu Peterson (Tartu Jahindusklubi) (Deivi Lomp)

28. MÄRTS

PTA PASSIIVSE LOOMATAUDIDE SEIRE KONTROLL KULDIJAAMAS

28. MÄRTS

ARETUSTOETUSE OTSUS PRIA-LT

28. märtsil 2025 edastati ETSAÜ-le Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi otsus nr 8-14/25/59 „Põllumajandusloomade aretustoetuse taotluse osaline rahuldamine ning toetuse määramine“.

- ETSAÜ taotles: 538 151,87 €
- Rahuldati: 414 087,25 €
- Vähendati: 124 064,62 €

Toetust vähendati põhjusel, et taotlusvooru kogusumma ületas 2025. aastaks ette nähtud eelarvet. m Regionaalministri 04.02.2025 käskkirja nr 30 alusel oli 2025. aasta aretustoetuse

eelarve 2 898 500 €, kuid kõigi abikõlblike taotluste maht ulatus 2 939 640,28 €-ni.

Seetõttu vähendati toetust kõigi taotlejate lõikes proportsionaalselt taotletud summaga.

31. MÄRTS

EPJ UUDISKIRI: POSSU 4.0 – ÜLEVAADE JA HETKESEIS

EPJ annab teada, et senine sigade jõudluskontrolli tarkvara Possu 3.0 asendatakse Possu 4.0-ga, kuid üleminek on viibinud peamiselt tehnilistel põhjustel. Testversiooni kasutamine näitas, et suurtes farmides oli trükiste ja vaa-
date genereerimine liiga aeglane, mis tegi tarkvara praktilise kasutamise tülikaks. Kasutajate tagasiside toel tegi EPJ jaanuari alguses mitmeid parandusi ning uus versioon töötab nüüd kiiremini ja sujuvamalt.

Miks uut Possut vaja on?

Vana süsteemi suurim probleem oli, et farmid ei saanud töödelda andmeid korraga mitmes arvutis, kõik andmed paiknesid ühes konkreet-
ses masinas. See tõi kaasa:

- ebapiisava andmevahetuse,
- aeglase ja kohmaka andmete jagamise,
- riski andmete kadumiseks arvutirikke korral,
- ebaefektiivsed töövood farmide ja EPJ vahel.

Possu 4.0 lahendab need kitsaskohad tänapäevase pilvepõhise lahendusega, mis võimaldab

- mitme kasutaja samaaegset tööd,
- automaatset andmevahetust,

- turvalist andmete säilitamist ja
- farmide ning EPJ vahelist sujuvat info liikumist.

EPJ kutsub seakasvatajaid jätkuvalt tarkvara testima ja tagasisidet andma, et lõppversioon oleks võimalikult töökindel ja kasutajasõbralik."

<https://www.epj.ee/jkk/piimaveised/piimaveiste-j%C3%B5udluskontrolli-kasulik-teave/epj-s%C3%B5numid-73/possu-4-0.html>

Liia Taaler (EPJ) seakasvatajaid juhendamas

Kaivo Ilves (EPJ) Possu 4 arenduse käiku tutvustamas (Anu Hellenurme)

EESTI TÕUSIGADE ARETUSÜHISTU

ESTONIAN PIG BREEDING ASSOCIATION

Traditsioonid

Eestis on ühistuliselt sigu kasvatatud juba 100 aastat. Enimtarbitud liha on sealiha.

Värske

Sealiha tarbimisel tuleks eelistada kodumaist, millel on lühike tarneahel ja seetõttu importlihast alati värskem.

Turvaline

Sigade sööt ei sisalda antibiootikume ega kasvu kiirendajaid ja loomade raviks kasutatavate ravimite hulk on üks Euroopa Liidu väiksemaid.

Heaolu

Kohalikud seakasvatajad on pühendunud sigade heaolule ja tootmise loomasõbralikkusele.

Kvaliteet

Liha on tänuväärt toiduaine, mis pakub meile olulisi toitaineid. Kvaliteetse sealiha saamiseks kasutame djuroki tõugu kulte.

Keskkond

Seakasvatajate tulevikuplaanid on keskendunud sellele, et Eesti päritolu sealihal oleks kõige väiksem keskkonna jalajälg.

Kas Sina eelistad juba kohalikku sealiha?

Eesti Tõusigade Aretusühistu

Tel: 749 3144

E-post: estpig@estpig.ee

Aretuse 2, 61406 Märja, Tartumaa

ETSAÜ seemendusjaam

Tel: 735 2198

E-post: sperma@estpig.ee

60502 Vasula, Tartumaa

[www.](http://www.etsau.ee) | [heaolu.](http://heaolu.ee) | [liha.](http://liha.ee) | 100. | estpig.ee

Aprill

1. APRILL

PRESSITEADE: TEADLASED ARETASID TAIMEGEENIDEGA SEATÕU: MITMEKESISE TOITUMISE VÕTI

Eesti Tõusigade Aretusühistu spetsialistid koostöös Eesti Maaülikooli teadlastega on teinud revolutsioonilise läbimurde sigade aretuses! Lähtudes Tervise Arengu Instituudi uuest riiklikust toitumissoovituste juhendist, mis rõhutab köögiviljade eelistamist ja lihatarbimise piiramist, on aretatud täiesti uus sealiha allikas – mitmeotstarbeline sigade hübriidtüüp, mille geneetilisse koodi on lisatud porgandi, kapsa, kartuli jt juurviljade geenid.

Selle tulemusena on saadud sealiha, mis on endiselt rikkalik valkude, raua ja teiste oluliste toitainete poolest, kuid sisaldab nüüd ka kiudaineid, vitamiine ja mineraale otse köögiviljadest. Lisaks sellele on uue tüü lihal mahe köögiviljane maitse, mis teeb selle ideaalseks tervislikuks toitumiseks.

Praktilisuse mõttes on uuendatud siga suur samm edasi ka kodukokkade jaoks – enam ei

ole vaja vaeva näha kartulite keetmise või hapukapsa sisse sealiha lisamisega, sest uus lihatüüp sisaldab neid komponente juba loomulikult kujul! Seega saab üheainsa lihatükiga valmistada traditsioonilise Eesti toidu kõiki põhi- komponente korraga.

„See on suurepärane näide teaduse ja traditsioonide sümbioosist,“ sõnas Eesti Maaülikooli teadlane. „Tänu geneetilisele täppisaretusele oleme saavutanud tasakaalu tervise ja maitse vahel, et pakkuda inimestele parimat võimalikku toidulaua rikastamist. Järgmine samm on sigade aretamine, kes toodavad oma lihas ka sinepit ja mädarõigast, et teha seaprae serveerimine veelgi lihtsamaks!“

Uus hübriidtüüp on juba katsetusel ja esimesed tulemused on paljulubavad. Jääme ootama, millal see innovatsioon jõuab kõigi toidulauale!

4. APRILL

EPKK SUU- JA SÕRATAUDI INFOPÄEV

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda korraldas 4. aprillil veebiinfopäeva, mille eesmärk oli tõsta tootjate teadlikkust suu- ja sõrataudi levikust ning anda praktilisi juhiseid ennetusmeetmeteks. Infot jagasid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ning Põllumajandus- ja Toiduameti eksperdid.

Infopäeval käsitleti:

- suu- ja sõrataudi levikut Euroopas, sh värskeid haigusjuhte Ungaris ja Slovakkias;
- taudi mõjusid ja tõrjemeetmeid;
- praktilisi soovitusi bioohutuse tõstmiseks farmides;
- tegevusjuhiseid haiguskahtluse korral;
- taudikahjude hüvitamise põhimõtteid.

Suu- ja sõrataud on äärmiselt nakkav viirushaigus, mis mõjutab kõiki sõralisi loomi, seega rõhutati ranget bioohutust ning valmisolekut

võimalike riskide ennetamiseks. Infopäev on järelvaadatav EPKK kodulehel.

<https://www.youtube.com/watch?v=0TNW4UsJy3w>

9. APRILL

ARTIKKEL: EESTI SEAD ON EESTI EDULUGU

Kodumaine seakasvatuse ei ole ainult majanduslik küsimus – see puudutab ka kultuuri, traditsioone ja toidujulgeolekut. Seega on uue kvaliteedikava väljatöötamine märgilise tähtsusega, kirjutab Eesti Tõusigade Aretusühistu juht **Anu Hellenurme** arvamuskonkursile Edukas Eesti saadetud artiklis.

<https://www.laanevirumaa uudised.ee/arvamused/2025/04/07/eesti-sead-on-eesti-edulugu>

13. APRILL

TOPIGS NORSVINI KULDIAAMAS

Topigs Norsvini kuldid jõuavad Kurika karantiinilaudast kuldijaama - 4 jorkširi, 5 landrassi ja 5 djurok kultu.

14. APRILL

KOHTUMINE MINISTER TERRASEGA, PEAMISED SÕNUMID JA KOKKULEPPED

ETSAÜ esindus kohtus regionaal- ja põllumajandusminister **Hendrik Johannes Terrasega**, et anda ülevaade seakasvatuse hetkeseisust, peamistest väljakutsetest ja võimalustest. Minister kinnitas, et peab põllumajandust ja maaelu arendamist strateegiliselt oluliseks ning toetab sektoripõhist dialoogi.

Kohtumisel tõstisime esile kolm keskset teemat:

1. Aretustoetus ja toetuste ebapiisav konkurentsivõime

Selgitasime, et seakasvatus ei kuulu ÜPP alla ja aretustoetus on ainus strateegiline riiklik hoob, mis tagab sektori elujõulisuse. Toetuse langus (nt sigade jõudluskontrolli toetuse vähenemine –77%) seab Eesti tootjad naaberriikidest selgelt kehvemasse olukorda.

ETSAÜ rõhutas vajadust säilitada toetused vähemalt 2023–2024 tasemel, kuni uued skeemid on välja töötatud.

2. Eesti seakasvatuse strateegiline tähtsus ja toidujulgeolek

Ministerile tutvustati, et Eesti on Euroopa rikkaim põllumajandusmaa (0,72 ha põllumaad inimese kohta), mistõttu seakasvatusel on oluline roll toidujulgeolekus ja kriisikindluses.

Rõhutasime, et kodumaine tootmine peab püsimiseks saama pikaajalise poliitilise kindluse, et vältida investeringute seiskumist.

3. Sektori ohud ja võimalused

ETSAÜ juhtis tähelepanu:

- nakkushaiguste riskidele (SAK ja suuja sõrataud) ja vajadusele tugevdada bioohutust;
- suurtööstuste ja Saksamaa hinnatase mõjule, mis teeb Eesti tootmise haavatavaks;
- loomade heaolu nõuete kiirele karmistumisele ning vajadusele investeerimistoetuste järele.

Samuti tutvustati Eesti tugevusi, haigustevaba populatsiooni, hea infrastruktuuri ja kõrge rümbakvaliteeti, mis loovad võimaluse kasvatada kohalikku tootmist ja saavutada 100% iversevustatust sealih osas.

Kohtumise tulemus

Minister Terras kinnitas valmisolekut jätkata koostööd ja otsida lahendusi, mis:

- toetavad aretus- ja jõudluskontrolli jätkusuutlikku rahastamist;
- tugevdavad toidujulgeolekut ja piirkondlikku majandust;
- vähendavad sektori halduskoormust;
- loovad eeldused Eesti seakasvatuse konkurentsivõime tõstmiseks.

ETSAÜ ootab ministeeriumi valmisolekut täpsustada toetusskeeme ning jätkab lahenduste pakkumist, et tagada sektori tugev tulevik.

15. APRILL

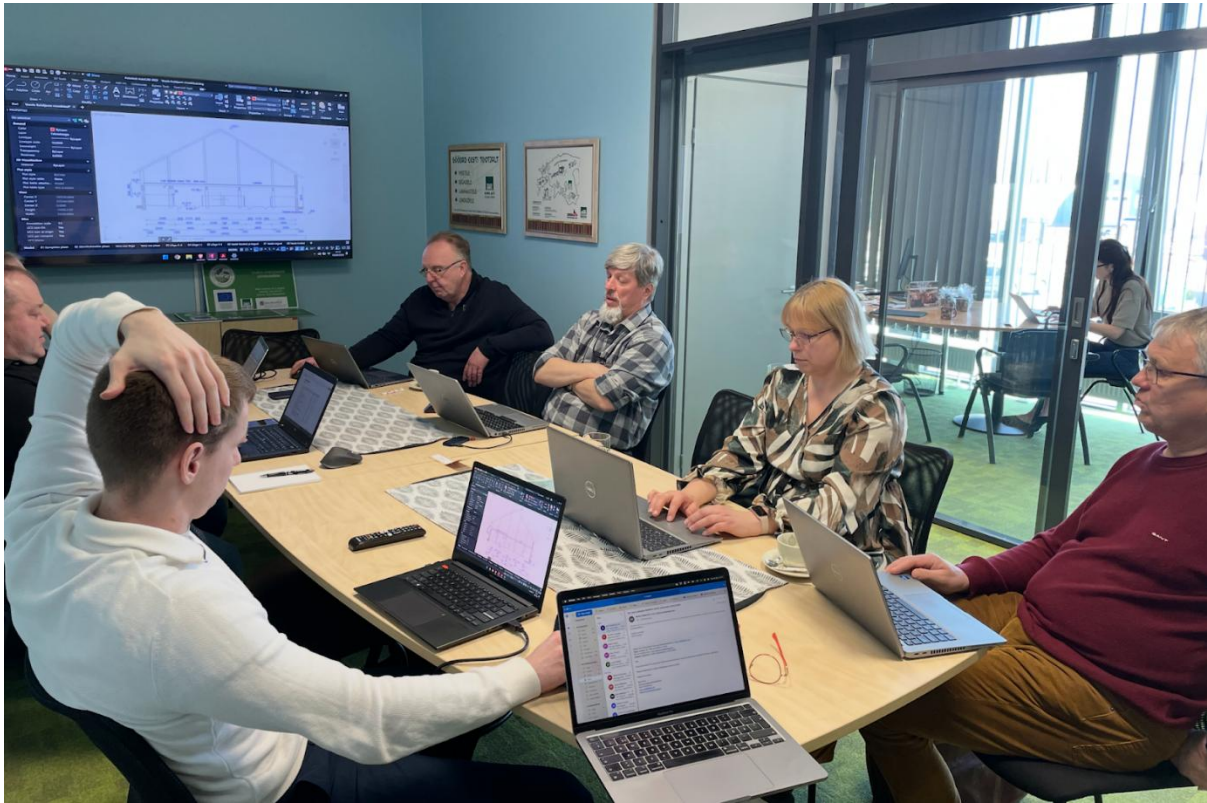
KULDIAAMA REKONSTRUEERIMISE EELTÖÖD JÄTKUVAD

Jätkame kuldijaama taristu rekonstrueerimise ettevalmistustega. Oleme koondanud viis olulist materjali, projekteeritava osa seletuskirja ja joonised, vana osa mõõdistuse, mahutabeli ning vana hoone dokumentatsiooni, mis aitavad järgmisi otsuseid teha ja võimaldavad

kõigil projekti sisusse süveneda. Kohtumisel arutame muuhulgas projekteeritava maneeži lahendust, sõnnikumajanduse tehnilisi valikuid, Topigs Norsvini lahenduse sobitumist ning pumpla ja bioohutuse korraldust. Vana osa osas vajab selgust rekonstrueerimise

ulatus, sulud, tehnoloogia, ventilatsioon, sõnikukanalid, avatäited ja olmeruumid. Eeltööd jätkuvad eesmärgiga viia projekt sujuvalt

järgmisse etappi ning kujundada kuldijaamast funktsionaalne, kaasaegne ja bioohutu tootmisüksus.

Kuldijaama taristu rekonstrueerimise koosolek. Paremalt Mati Tuvi (Saimre Grupp), Jaanika Kreela (ETSÄÜ), Tõnis Teppand (EMÜ), Hindrek Smidt (Farmitek) ja Albert Mark Maks (EMÜ) (Anu Hellenurme)

25. APRILL

KÜLALISED KULDJAAMAS

ETKÜ juhatuse liige, EMU veterinaar- ja loomakasvatus instituudi spermatoloogia teaduri

Peeter Padrik ja EPKK loomakasvatusvaldkonna juhi **Triin Tintse** visiit kuldijaama.

29. APRILL

EESTI JÕUDLUSKONTROLI AASTARAAMAT 2024

Ilmus EESTI JÕUDLUSKONTROLI AASTARAAMAT 2024. Sigade jõudluskontrolli näitajad alates leheküljelt 42.

<https://www.epj.ee/jkk/sead/statistika/aastaraamatud>

30. APRILL

ETSAÜ NÕUKOGU KOOSOLEK

ETSAÜ nõukogu arutas aprillikuu koosolekul organisatsiooni strateegilisi tegevusi ja jooksvaid projekte ning tegi järgmised peamised otsused:

1. Kuldijaama rekonstrueerimise projekt. Otsustati jätkata rekonstrueerimise eeltöödega
2. PRIA meede 16.2 karjatervise ja heaolu protokoll. Kinnitati tegevused projekti lõppfaasiks (tähtaeg 31.05.2025) ning otsustati alustada ettevalmistustega järgmise etapi jaoks, kvaliteedikava loomine ja ülesehitus.
3. Aretustoetuse ja sektori konkurentsivõime küsimus. Lepiti kokku, et ETSAÜ jätkab aktiivset suhtlust ministeeriumiga aretustoetuse stabiilsuse tagamiseks ning vajaduse rõhutamiseks taastada toetused konkurentsivõimelisemal tasemel.
4. Bioturvalisus ja haigusriskid (SST ja SAK). Otsustati koondada ja jagada liikmetele täiendavaid bioturvalisus juhi-seid seoses suu- ja sõrataudi ning Aafrika seakatku leviku riskidega Euroopas.
5. EPKK nõukogu valimine (10.06.2025). Otsustati esitada Timo Vunder ETSAÜ kandidaadina EPKK nõukogu põllumajanduse gruppi.
6. Seakasvatuse konverents 2025 (4.–5. september Roosta). Kinnitati ETSAÜ aktiivne panus konverentsi ettevalmistusse koostöös EPKK-ga. Arutelu jätkub konverentsi formaadi ja kesksete teemade osas, et tõsta esile seakasvatuse rolli toidujulgeolekus.

Mai

8. MAI

TUDENGITE HUMOORIKAS VIDEOKLIPP EESTI TÕUSIGADEST

Jagame teiega Tallinna Ülikooli Reklaami ja Suhtekorralduse 3. aasta tudengite loodud videoklippi, mis valmis kursuse „Kirjutamine suhtekorralduses“ raames. Klipi autorid, **Piret Kaja** ja kaks kursusekaaslast, käsitlevad Eesti tõusigade teemat humoorikas ja patriootlikus võtmes, tuues loovalt esile kohaliku seakasvatuse väärtuse.

NB! Video on loodud õppetöö eesmärgil, **ei ole avalikuks levitamiseks**, kuid jagamiseks meie uudiskirja lugejatele on luba olemas.

9. MAI

SIGADE AAFRIKA KATKU INFOPÄEV

Sigade Aafrika katku (SAK) infopäeval jagati värskemat teavet, praktilisi kogemusi ning suuniseid, kuidas olla valmis võimalikuks puhanguks. Esinesid Madis Pärtel, REM biomajanduse asekanstler; Re-lika Ivask, veterinaararst; Arvo Viltrop, EMÜ; Imbi Nurmoja, Labris; Helen Prommik, PTA; Tõnis Korts, Eesti Jahimeeste Selts.

<https://www.estpig.ee/?TEADUS/KOOLITUSED/SAK-09.05.2025>

12. MAI

RAUL EAMETSA ARVAMUSLOOST POSTIMEHES: „EESTI SEALIHA SÖÖMINE VÕRDUB PADRUNITE TOOTMISEGA TAPAL“

Bigbanki peaökonomist **Raul Eamets** rõhutab oma aramusloos, et toidujulgeolek on Eesti riikliku julgeoleku oluline osa. Kui kriisiolukorras sulguvad piirid ja impordivõimalused katkevad, peab Eesti olema suuteline oma inimesi ise toitma.

Eamets toob esile mitu olulist probleemi:

- Kohalik liha ei ole konkurentsivõimelise hinnaga, mistõttu tööstus eelistab sageli odavamalt imporditoorainet.
- Eesti põllumajandustootmine on väga efektiivne, kuid tooraine viiakse liiga sageli töötlemata välja, sest kodumaist väärindamisvõimsust napib.
- Näiteks müüakse märkimisväärne osa meie teraviljast, piimast ja lihast välja-poolle, samal ajal kui mõni sinne tööstus impordib toormaterjali.

Eamets toob ka markantse näite: meie heina söövad kaamelid Araabia poolsaarel, mis näitab, kui killustunud on Eesti toidutootmise väärtusahel.

Tema hinnangul tuleks tugevamalt väärtustada kodumaist tootmist ning teha teadlikke valikuid:

- „Eelista Eestimaist“ on toidujulgeoleku alus.
- Kui me ei toeta kohalikke tootjaid, võivad nad hinnasurve tingimustes ukсед sulgeda.

- Väärtusahela hoidmine Eestis tagab töökohti, stabiilsust ja kriisikindlust.

Eametsa põhisõnum: toidujulgeolek on peaaegu sama oluline kui kaitsevõime. Nii nagu padrunid tuleb toota kodus – pole vahet, kas see toimub Tapal või mujal Eestis – peab ka toidutootmise võimekus olema riigis sees, sest kriisis pole välisabi garanteeritud.

<https://arvamus.postimees.ee/8247303/raul-eamets-eesti-sealiha-soomine-vordub-padrunitootmisega-tapal>

15. MAI**ÜLEVAADE KOHTUMISEST MINISTER TERRASEGA**

EPKK eestvedamisel toimus 15. mail kohtumine maaeluminister **Hendrik Terrasega**, kus ETSAÜ osales organisatsiooni esindajana **Anu Hellenurme**.

Kohtumisel juhiti ministri tähelepanu kvaliteetkavade strateegilisele tähtsusele. ETSAÜ rõhutas, et organisatsioon on valmis kvaliteetkavade sisulise arendamise ja rakendamisega edasi liikuma juhul, kui riigihangetel luuakse tootjatele selge ja põhjendatud konkurentsieelis koostöös riigiga. Ühtlasi toodi esile, et tootjate jaoks on vajalikud kindlus ja stabiilsus, mis muudavad hangetel osalemise mõistlikuks ja eesmärgipäraseks. Samuti rõhutati, et kvaliteetkavade tegelik mõju avaldub vaid juhul, kui riik ise tegutseb kohaliku toidu suurima tellijana. ETSAÜ tõstatas kohtumisel ka

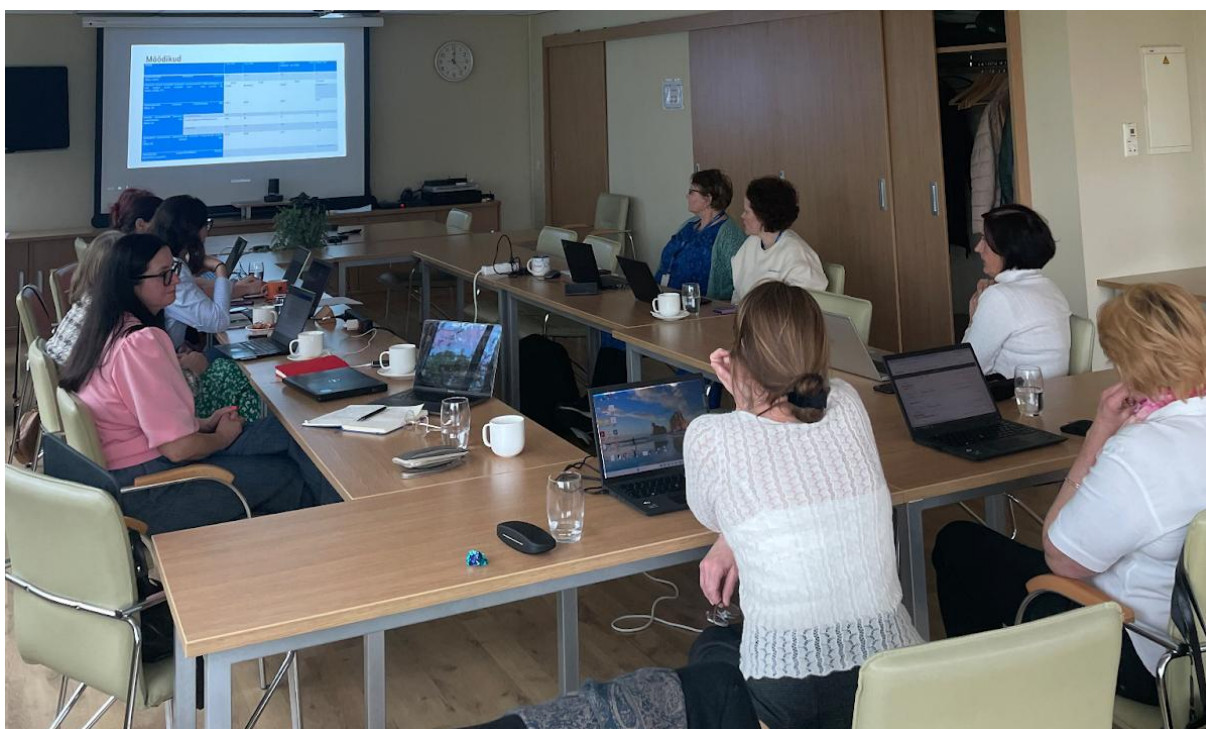
valmisoleku küsimuse suu- ja sõrataudi võimaliku sissetungi puhuks. Rõhutati, et piiridel peab olema tagatud tõhus desinfitseerimine ning kriisiolukorras ei tohi reageerimisega hilineeda. Arutelu lõpus küsiti ministrilt, millise tegevuse elluviimist peab ta isiklikult oma praeguses töös kõige olulisemaks. Minister tõi välja Eesti Posti. Sellest võib järeldada, et tema praegune töörohk on suunatud pigem postiteenuste arendamisele kui maaelu tugevdamisele ja toidutootmise strateegilistele küsimustele. Kohtumise lõpetuseks rõhutas ETSAÜ, viidates Sokratese mõttele, et ministri käes on Eesti majanduse kuldvõti. Toodi esile, et Eesti suurim potentsiaal peitub kohapeal toodetud ja väärindatud toidus, mis on valdkond, millega saab riik luua reaalselt lisandväärtust ja kasvata majandust.

26 MAI**ETSAÜ OSALES AMR TEGEVUSKAVA UUENDAMISE ARUTELUL**

26. mail osales ETSAÜ esindajana töörühma kohtumisel, kus arutati mikroobide antibiootikumiresistentsuse (AMR) vähendamise tegevuskava uuendamist veterinaarmeditsiini valdkonnas. Fookuses olid NordForsk BALTOHOP programmi ettepanekud, mille alusel koordineeritakse ka Eesti REM-i tegevusi. Ühe keskse

teemana rõhutati, et kõik sidusrühmad peavad panustama antibiootikumide kasutamise ja AMRi ohjamise alastesse koolitus- ning teadlikkuse tegevustesse.

Kohtumisel osalesid esindajad ReMi-st, PTA-st, LABRIS-est, EMÜ-st, ELK-ist, EPKK-st, Ravimiametist ning veterinaaravimite hulgimüüjatest.

27. MAI**SAFEHABITUS EUROOPA PROJEKTI PÕLLUMAJANDUSDIALOG**

Tööohutuse- ja tervisepoliitika Eesti Põllumajanduses - kohtumine töögrupiga, kuhu oli kaastatud erinevate sektorite esindajad.

<https://www.safehabitus.eu/cop-estonia-the-safehabitus-project-presented-at-the-6th-annual-exhibition-of-estonian-agriculture>

Seisab projekti Eesti koordinaator Anni Enn (Jaanika Kreela)

28 MAI**TEADE: POSSU 4-LE ÜLEMINEKU EDASILÜKKAMINE**

Anname teada, et Eesti Tõusigade Aretusühistu ja Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS on arutelude tulemusena ning võttes arvesse teie tagasisidet ja muret seoses eesootava suvepuhkuste perioodiga otsustanud lükata Possu 4 infosüsteemile ülemineku edasi 1. septembrile 2025.

Mõistame, et suvekuud toovad kaasa tavapärast suurema puhkuste hulga ja muudatusi

töökorralduses. Soovime tagada, et kõigil seakasvatajatel oleks piisavalt aega uue süsteemiga kohanemiseks ning üleminek toimuks võimalikult sujuvalt ja töökindlalt.

Kutsume teid siiski üles jätkama Possu 4 aktiivset testimist, et sügisel oleks üleminek võimalikult häireteta ning varakult tuvastatud kitsaskohad saaks aegsasti lahendatud.

EPJ eesmärk ülemineku perioodil on teha koostööd kõigi osapooltega, et:

- Possu 3 andmed jõuaksid kiiresti EPJ-ni,
- ebaloogilised ja puudulikud andmed saaksid kiiresti parandatud,
- Possu 4 andmebaas oleks ajakohastatud lühikese aja jooksul.

Ühine põhjalik ettevalmistus aitab ülemineku perioodi lühendada, vähendada andmesises-tajate koormust ning vältida olukorda, kus hiljem tuleb korrigeerida suur hulk puudu-vaid andmeid.

30. MAI

KONVERENTS “KAHE JALAGA MAA PEAL”. SEAKASVATUS EESTI JUL-GEOLEKU TEENISTUSES?

Paneeldiskussioonis osalenud ETSÄ nõu-kogu esimees **Timo Vunder** tõi fookusesse seakasvatuse mitmed vastuolud ja väljakut-sed. Kui Eesti toidujulgeolekust räägitakse, siis ei saa mööda vaadata asjaolust, et märkimis-väärne osa Eesti sealihaga toodangust koondub üksikutesse suurfarmidesse. See suurendab küll efektiivsust, kuid muudab kogu süsteemi haavatavaks.

"Kas see on julgeolekurisk, kui pooled Eesti põrsad sünnivad ühes farmis?" küsis Vunder retooriliselt.

Räägiti ka ühiskondlikust vastuseisust seakasvatusele – inimesed ei taha uusi farme oma kodude lähedale, isegi mitte olemasolevaid, kuigi samas kohas on loomade pidamine toimunud

aastakümneid. Seakasvatusest on kujunenud ala, mille olemasolu aktsepteeritakse ainult siis, kui seda „ei näe ega kuule“.

Vunder juhtis tähelepanu ka riiklike toetuste ja Euroopa konkurentsi ebavõrdsusele. Eesti seakasvatavad tegutsevad keskkonnas, kus tootmiskulud kasvavad, samas kui turuhind ei taga jätkusuutlikkust. Koormav bürokraatia, reguleerimata riskide jagamine ja madal inves-teeringukindlus survestavad tootmist alla-pole kriitilise piiri.

"Me ei peaks mõtlema toidujulgeolekust alles siis, kui kriis on käes. Kui elekter läheb ära, siis ei tööta ka farmid. Kui taud tabab, on juba hilja."

(Alo Tänavots)

31. MAI

LÕPPES SIGADE KARJATERVISE JA HEAOLU PROTOKOLLI PROTOTÜÜBI ARENDAMINE (01.08.2024–31.05.2025)

ETSAÜ koostöös EPJ ja Eesti Maaülikooliga viib lõpule PRIA meetme 16.2 projekti, mille eesmärk on välja töötada sigade karjatervise ja heaolu protokoll prototüüp, uus standard, mis aitab farmidel süsteemselt hinnata sigade tervist, pidamistingimusi ja heaolunäitajaid.

Projekti käigus:

- analüüsitati olemasolevaid andme- hõive- ja juhtimissüsteeme,
- hinnatati, milliseid tänaseid andmeid saab protokollis kasutada ja milliseid tuleb juurde koguda,
- töötatati välja algoritmid, mis seovad tervise- ja tootmisnäitajad, et varakult tuvastada kõrvalekaldeid,
- koostatati praktilised juhendid ja info- lehed, mis on koondatud uuele lehele <https://heaolu.estpig.ee>.

Projekti hüpotees on, et sigade terviseprobleemid kajastuvad varakult tootmisnäitajates, nende jälgimine koos täiendava info kogumisega võimaldab farmidel kiiremini sekkuda ja vältida suuremaid kahjusid.

Lõpptulemusena valmis protokoll prototüüp, mida saab tulevikus rakendada Eesti sigalates laiemalt, toetades nii loomade heaolu kui ka tootmise jätkusuutlikkust.

Projekti partnerid:

- Eesti Tõusigade Aretusühistu
- Eesti Põllumajandusloomade Jõudlus- kontrolli AS
- Eesti Maaülikool

Rahastaja: Eesti maaelu arengukava meede 16.2, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandus- fond (EAFRD).

Lisalugemiseks (Alo Tänavots):

- Karjatervise protokoll – seakasvatuse uus kvaliteedistandard, Tõuloomakasvatus, 28(2):22, 2024
<https://alo.etll.ee/ccount/click.php?id=160>
- Valitud Euroopa riikide sigade heaolu ja karjatervise kavad, Tõuloomakasvatus, 29(1):60–63, 2025
<https://alo.etll.ee/ccount/click.php?id=172>
- Kuidas teised seakasvatavad Euroopas oma loomade eest hoolitsevad?, EPJ Sõnumid 74, 2025
<https://alo.etll.ee/ccount/click.php?id=169>

<https://heaolu.estpig.ee/>

<https://heaolu.estpig.ee/>

Valitud Euroopa riikide sigade heaolu ja karjatervise kavad, Tõuloomakasvatus, 29(1):60–63, 2025

Karjatervise protokoll – seakasvatuse uus kvaliteedistandard, Tõuloomakasvatus, 28(2):22, 2024

Kuidas teised seakasvatavad Euroopas oma loomade eest hoolitsevad?, EPJ Sõnumid 74, 2025

ETSAU karjatervise ja heaolu protokoll
Heaolu tagab tervise, tervis tagab tootlikkuse.

Algus
Info
Protokoll
Juhendid
Possu 4
Summary
Osalejad
Lõpp

Sigade karjatervis ja heaolu

31. MAI**UURING: EESTI PÕLLUMAJANDUSSEKTORI KONKURENTSIVÕIME ANALÜÜS RAHVUSVAHELISTE VÄÄRTUSAHELATE VÕTMES****Seakasvatus ja sealihatootmine: mida lõpparuanne näitab?**

Eesti seakasvatus on viimastel aastatel silmitsi seisnud nii bioloogiliste, majanduslike kui ka turupõhiste väljakutsetega, kuid valdkonnal on selge arengupotentsiaal ja strateegiline tähtsus toidujulgeoleku seisukohalt.

Aretuse ja geneetika roll on kriitiline

Aretustoetuste vähenemine ohustab Eesti sigade geneetilist mitmekesisust ning kvaliteetse aretusmaterjali järjepidevust. Ilma piisava toetuseta langeb tõuaretuse võimekus ja seega ka tulevikutoodangu kvaliteet.

Bioturvalisus ja tervisestandardid on Eesti tugevus

Eesti seakasvatus paistab piirkondlikus võrdluses silma väga kõrge bioturvalisus- ja tervisohiutasemega. Sigade Aafrika katk on valdkonda endiselt mõjutanud, kuid seafarmide jätkuv tähelepanu hügieenile ja riskijuhtimisele on pidanud sektorit püsimas.

Töötlemisvõimekus on pudelikael

Olemasolevad tapamajad vajavad uuendamist ning Eesti vajaks täiendavat, piirkondlikult hajatut tapmisvõimekust. See suurendaks kindlust tarneahelas, aitaks maandada riske kriisiolukordades ja toetaks kodumaise liha väärindamist.

Isevarustatus võiks olla selge riiklik eesmärk

Eesti sealiha isevarustatuse tase on langenud umbes 70% juurde. Raporti järgi on täielik isevarustatus saavutatav, kui riik seaks selle teadlikult sihiks ning looks stabiilsed investeerimis- ja turutingimused.

Kriitilise tähtsusega on tootjate koostöö

Seakasvatuses tegutsevad äärmiselt erineva suurusega ettevõtted. Ilma koostöö ja ühistulise lähenemiseta jäävad väiketootjad konkurentsivõime nõrgaks. Ühistegevus on võtmetähtsusega eelkõige aretuses, sööda planeerimises ja müügikanalite arendamisel.

Impordikonkurents ja poliitilised riskid mõjutavad tugevalt turgu

Eriti suur murekoht on võimaliku Mercosuri vabakaubanduslepingu mõju – odav intensiivselt toodetud sealiha väljastpoolt EL-i avaldaks tugevat survet Eesti tootjatele. Samuti toob

raport esile, et lähiriikide (nt Läti) oluliselt suuremad aretus- ja sektoritoetused muudavad konkurentsi ebavõrdseks.

Mida see tähendab Eesti sealihasektorile?

Eesti sealiha toodetakse kõrgete standardite ja suhteliselt väikese keskkonnajalajäljega. Valdkonna suurimad võimalused peituvad:

- aretus- ja teadustegevuse tugevdamises,
- töötlemisvõimekuse kasvatamises,
- kodumaise tarneahela tasakaalustamises,
- ühistegevuse ja kvaliteedikavade arendamises,
- selges riiklikus suunas isevarustatuse suurendamiseks.

Nii tagatakse stabiilne ja konkurentsivõimeline tootmine, mis toetab Eesti toidujulgeolekut ja maalise ettevõtluse püsimist.

Käesolev kokkuvõte põhineb Eesti põllumajandussektori konkurentsivõime analüüsi lõpparuandel, mille valmimist vedas eest professor **Rando Värnik**. Olulise sisendi ja erialase panuse andsid samuti **Timo Vunder**, **Meelis Laande**, **Priit Derimann** ning **Anu Hellenurme**, kelle teadmised ja praktilised kogemused aitasid seakasvatussektori väljakutseid, tugevusi ja arenguvõimalusi veel täpsemalt avada.

<https://arenguseire.ee/raportid/eesti-pollumajandussektori-konkurentsivoime-analuus-rahvusvaheliste-vaartusahelate-votmes>

Juuni

4. JUUNI

NOORED KÕRGHARIDUSEGA SEAKASVATUSSPETSIALISTID

EMÜ veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudis kaitsti 4. juunil 2025 edukalt kaks seakasvatusteemalist bakalaureusetööd!

Marietta Karp uuris mikrokliima mõju kultide sperma liikuvusnäitajatele Eesti Tõusigade Aretusühistu kuldijaamas. (<http://hdl.handle.net/10492/9957>)

Deivi Lomp analüüsis kultide kasutamist ja karjast väljamineku põhjuseid kuldijaamas.

(<http://hdl.handle.net/10492/9815>)

Tublid lõpetajad said soojad õnnesoovid ka Eesti Tõusigade Aretusühistu juhatuse esimehelt Anu Hellenurmelt, kes rõhutas noorte rolli teaduspõhise seakasvatuse arendamisel.

Suur tänu juhendajatele – Ragnar Leming, Allan Kaasik, Alo Tänavots, Jaanika Kreela ja Aarne Pöldvere – pühendanud juhendamise eest!

Palju õnne värsketele bakalaureusekraadiga spetsialistidele, Marietta ja Deivi!

Marietta Karp uuris mikrokliima mõju kultide sperma liikuvusnäitajatele Eesti Tõusigade Aretusühistu kuldijaamas

Deivi Lomp analüüsis kultide kasutamist ja karjast väljamineku põhjuseid kuldijaamas

Äsja bakalaureuseõpingud lõpetanud õnnitles ETSÄÜ juhatuse esimees Anu Hellenurme (Anu Hellenurme)

5. JUUNI

NOORED KÕRGHARIDUSEGA SEAKAS-
VATUSSPETSIALISTID

5. juunil kaitsesid EMÜ veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudis edukalt oma magistritööd kaks pühendunud noorteadlast, kelle töödest selgub väärtuslikku uut teadmist nii sigade aretuse kui ka söötmise vallas.

Reet Rüütel analüüsis oma magistritöös emiste tiinuse pikkuse ja viljakusnäitajate muutusi viimase 25 aasta jooksul, pakkudes ajaloolise andmestiku põhjal olulisi järeldusi seakasvatuse aretussuundade kujundamiseks. Töö valmis **Alo Tänavotsa** ja **Aarne Põldvere** juhendamisel. <http://hdl.handle.net/10492/9780>

Grete Vask keskendus oma töös immunoglobuliinide kasutamisele võõrdepõrsaste söödaratsioonis ning näitas, kuidas lehmade üleminekupiimast eraldatud IgG lisand võib mõjutada põrsaste massi-iivet. Töö juhendajad olid **Ragnar Leming** ja **Toomas Orro**.

<http://hdl.handle.net/10492/9975>

Soojad õnnesoovid Reedale ja Gretele magistrikraadi omandamise puhul andis kohapeal edasi Eesti Tõusigade Aretusühistu juhatuse esimees Anu Hellenurme! Teie panus loomakasvatusteadusesse on märkimisväärne ning ootame huviga teie edasisi samme teaduses või praktikas.

Reet Rüütel analüüsis oma magistritöös emiste tiinuse pikkuse ja viljakusnäitajate muutusi viimase 25 aasta jooksul

Grete Vask keskendus oma töös immunoglobuliinide kasutamisele võrdepõrsaste söödaratsioonis

Äsja magistrtriõpingud lõpetanud õnnitles ETSÄÜ juhatuse esimees Anu Hellenurme

Värsked magistrid juhendajate Ragnar Lemingu (vasakul) ja Alo Tänavotsaga (Anu Hellenurme)

5. JUUNI

ETSAÜ INFOTUND: KUIDAS PARIMAL VIISIL SÖÖTA TOPIGS NORSVINI DJUROKI JÄRGLASI?

Toimus ETSAÜ infotund seakasvatajale olulisel teemal: Kuidas parimal viisil sööta Topigs Norsvini Djuroki järglasi?

Rahvusvaheline söötmisnõustaja **Romy Helmons-Hendricks** (Topigs Norsvin) andis põhjaliku ülevaate TN Duroc järglaste söötmise parimatest praktikatest, keskendudes optimaalse kasvu ja lihakvaliteedi saavutamisele. Tema ettekanne sisaldas nii teaduspõhiseid soovitusi kui ka praktilisi näiteid igapäevatoöst.

Teadmisi jagas ka Topigs Norsvini aretusjuht **Magnus Haandlykken**, kes tutvustas TN Duroc tõu eripärasid ja tõu arendamise tulevikusuundi.

Infotunni eesmärk oli pakkuda seakasvatajatele ajakohast teadmist ja praktilisi suuniseid TN Duroc järglaste tõhusaks söötmiseks ning tõuomaduste paremaks ärakasutamiseks söötmise vaates.

Loeng on järelvaadatav – huvilistel on võimalik saadud teadmisi ka hiljem omandada.

<https://estpig.ee/?TEADUS/KOOLITUSED/Djurokite-soeetmine-05.06.2025>

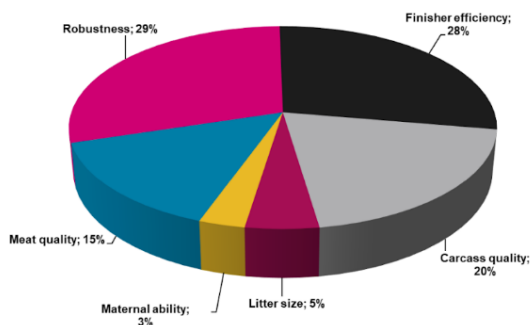

Korraldaja ETSAÜ veterinaar-aretusjuht Laura Säask ja tõlk Tõnis Jairus

TN Duroc

Breeding goal Anno 2025

- Today's breeding goal includes a total of 33 different traits
- In 2021, carcass yield and primal yields were included in the breeding goal
- In 2024, iodine value (fat quality) and feed intake variation (disease resilience) were added

Topig Norsvin TN Duroc areuseesmärgid 2025. a

7. JUUNI

ARTIKKEL: ANU HELLENURME › KAS RELVAD KAITSEVAD EESTIMAAD, KUI INIMESED NÄLGA SUREVAD?

Anu Hellenurme, EMÜ nõukogu liige, Eesti Tõusigade Aretusühistu juhatuse esimees, Anu Ait OÜ Postimees

President Alar Karis on öelnud: «Investeering kaitsevõimesse on investeering rahulikku tulevikku.» See sõnum väljendab selgelt Eesti julgeolekupõhimõtet: rahu on võimalik üksnes teadliku valmisoleku kaudu. Sama loogika kehtib ka toidujulgeoleku puhul – kui meil puudub suutlikkus ise toitu toota, ei saa me tagada ka riigi tegelikku julgeolekut, toidujulgeolek on selle lahutamatu osa, kirjutab Anu Hellenurme, Eesti Maaülikooli nõukogu liige ja Eesti Tõusigade Aretusühistu juhatuse esimees.

Eesti tugevus ei peitu üksnes kaitsetööstuses ja digiriigis, vaid ka viljakas mullas, mis meid toidab. Meid nimetatakse põhjusega Euroopa rikkaimaks põllumajandusmaaks elaniku kohta – meil on maa, teadmised ja tehnoloogia. Ometi viime siiani suure osa oma toorainest töötlemata kujul piiri taha, võimaldades teistel riikidel meie ressurssidest kasu lõigata ja kasvatades nende majanduslikku jõukust.

Samas impordime endiselt liha ja vorsti, sealhulgas kasutame näiteks kaitseväge toidupakkides

Sloveeniast pärit Kekec'i kanapasteeti, kuigi meil on olemas tugev kodumaine asendusvariant: metssealiha. Kui need tooted asendada Eesti metsades kütitud metsseast valmistatud konserviga, oleks see selge samm kohalike jahimeeste ja toiduainetööstuste koostöö poole, panus kodumaise seakasvatuse sektori tugevdamisse ning praktiline meede sigade Aafrika katku leviku tõkestamiseks ja ulukipopulatsioonide tasakaalustamiseks.

<https://arvamus.postimees.ee/8263868/anu-hellenurme-kas-relvad-kaitsevad-eestimaad-kui-inimesed-nalga-surevad>

10. JUUNI

TÄHTIS KÜLALINE KULDIJAAMAS

10. juunil võõrustas Eesti Tõusigade Aretusühistu kuldijaam erilist külalist – EMÜ veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut tõuaretuse ja biotehnoloogia õppetooli juhti, professor **Eva Tvrdát**. Professor Tvrdá külastas kuldijaama võimaliku koostöö eesmärgil, mille keskmes on tõuaretus- ja biotehnoloogiaalase teadustöö sidumine praktilise aretustööga.

Külalise võtsid soojalt vastu kuldijaama juhataja **Jaanika**, peaspetsialist **Raivo** ja äsja EMÜs loomakasvatuse bakalaureuseõpingud lõpetanud **Deivi**, kes oli professorile ka giidiks. Kohtumine kulges sisutihedalt – ringkäik laboris ja kuldijaamas pakkus palju huvi ning professor tõstis esile kultide väga head välimikku ja rahulikku iseloomu. Tema sõnul on kuldijaam muljetavaldav ning väärib rahvusvahelist tähelepanu.

Slovakiast pärit professor Tvrdá, hindab kõrgelt Eesti teadus- ja hariduskeskkonda ning

avaldas lootust, et tänane kohtumine on tulevikukoostöö algus.

Professor Eva Tvrdá teadustöö keskendub peamiselt isasloomade sperma kvaliteedi hindamisele ning nende mõjutegurite uurimisele. Tema uurimisvaldkonnad hõlmavad sperma oksüdatiivset stressi, antioksüdantide toimet, keskkonnategurite mõju spermatogeneesile ning biotehnoloogiliste meetodite arendamist sugurakkude säilitamisel ja parandamisel. Tvrdá on avaldanud hulgaliselt teadusartikleid rahvusvahelistes ajakirjades ning tema tööd on pälvinud tähelepanu seoses nii loomakasvatuse kui ka inimmeditsiiniga.

Koostöö teadlaste ja aretajate vahel loob tugeva aluse innovatsiooniks – nii ka seekord. Täname professor Tvrdát inspireeriva kohtumise eest!

Vasakult: Raivo Laanemaa (ETSAÜ), Deivi Lomp (ETSAÜ), Eva Tvrdát (EMÜ) ja Alo Tänavots (EMÜ) (Jaanika Kreela)

11. JUUNI

ARTIKKEL: EESTI MAAÜLIKOOI JUHTIMISKONVERENTS: PÖLLUMAJANDUS ON KAITSETAHTA VUNDAMENT

Alo Tänavots, Eesti Maaülikooli aretuse õppejõud ja Anu Hellenurme, Eesti Maaülikooli nõukogu liige, OÜ Anu Ait tegevjuht, ETSAÜ juhatuse liige

Põllumehe Teataja

Eesti Maaülikooli juhtimiskonverents „Kahe ja-laga maa peal“ tõi 30. mail Tartusse kokku praktiliste ja strateegiliste teadmiste kandjad – ettevõtjad, teadlased, ametnikud, üliõpilased ja põllumehed –, et arutada, milline on Eesti toidutootmise, maaelu ja laiemalt majandusliku juhtimise hetkeseis ning tulevikuperspektiiv.

Fookuses olid juhtimisotsuste seosed toidujulgeolekuga, ettevõtluse jätkusuutlikkusega kriiside ajal ja põllumajandussektori kestlik areng. Konverentsi iseloomustas avatud toon, praktiline ellusuhtumine ja soov leida tasakaalu idealismi ning talupojamõistuse vahel.

<https://pollumeheteataja.ee/uudis/2025/06/11/ee-sti-maaülikooli-juhtimiskonverents-pollumajandus-on-kaitsetahta-vundament>

Konverentsi idee autor Anu Hellenurme

Avasõnad Eesti Maaülikooli rektorilt Ülle Jaakmalt

Moderator Mirko Ojakivi ja Oleg Gross (OG Elektra)

Arutelupaneel „Kelle toitu me sööme“ (Alo Tänavots)

11. JUUNI

ETSAÜ NÕUKOGU KOOSOLEK

ETSAÜ nõukogu arutas Mäos toimunud koosolekul kuldijaama töökorraldust, aretusnõustamist, 2025. aasta eelarvet ja toetuste seisut. Kuldijaamas on aktiivses kasutuses 61 kultu ning tootmisnäitajad püsivad tugevad. Arutati töökoormuse hajutamist ja minitubi lahjendi testimist. Aretusnõustamises rõhutati farmide regulaarselt külastamise ja tagasiside kogumise olulisust. Raamatupidamise ülevaade näitas, et 2025. aasta tulemus sõltub otseselt

aretustoetuse määrast, mis on 2025. aastal vähenenud ligi 70%.

POSSU 4 süsteemi üleminek on planeeritud 2025. aasta septembris, kuid nõukogu rõhutab, et üleminek toimub vaid juhul, kui kõik olulised vead, eriti käibearuandluses, on kõrvaldatud.

Lisaks tutvustati uut sigade tervise ja heaolu jälgimise prototüüpi ning investeringutoetuste võimalusi bioturvalisuse tõstmiseks.

16. JUUNI

ARTIKKEL: PEREÄRI EDU VÕTI ON ÕNNELIKUD SEAD JA ÕNNELIK MEESKOND

Lenel Karu, pollumajandus.ee

Mõni aasta tagasi võtsid legendaarselt seakasvatajalt **Aare Kalsonilt** tema elutöö üle tütar **Made-Britta Eensalu** ja poeg **Tanel Kalson**.

Tartumaal tegutsevate Vasula Farmide ja Vasula Lihatootuse kindel siht on laiendada kaugemale. Kümne aastaga soovivad omanikest öde ja vend Vasula tootmise kahekordistada. "Ettevõtluses tuleb pidevalt edasi liikuda. Praegugi on käigus mõned projektid, millest veel on vara rääkida," jääb Made-Britta Eensalu salapäraseks.

Pärast isa taandumist on perefirma rollid kujanenud nii, et Made-Britta juhib farmide ja tapamaja tööd, vend Tanel vastutab lihatööstuse pooltel ning tütre abikaasa **Silver Eensalu** arendab kogu Vasulas kasutatavat tehnoloogiat.

Made-Britta Eensalu peab perefirma tugitaladeks õnnelikke sigu, õnnelikku meeskonda ning pidevat arengut. Konkurentsipüsimiseks on oluline käia ajaga kaasas ehk pidevalt

investeerida ja seadmeid uuendada. See omakorda eeldab tarkade inimeste palkamist, kes neid oskaksid käsitleda. Ettevõtte kasvus mängib suurt rolli just personal, räägib Eensalu. „Inimeste pidev otsimine moodustab suure osa minu tööajast,“ lisas ta.

<https://www.pollumajandus.ee/uudised/2025/06/15/pereari-edu-voti-on-onnelikud-sead-ja-onnelik-meeskond>

16. JUUNI

PTA KORRALINE BIOTURVALISUSE KONTROLL KULDIJAAMAS

18. JUUNI

OÜ SAIMRE AGRO MÄGISE KULDID KULDIJAAMAS

Viis OÜ Saimre Agro Mägise farmi djurok kultu jõuavad Saadjärve karantiinilaudast kuldijaama.

18. JUUNI

LOOMATAUDIDE OHU VALGUSES TULEB RÄAKIDA KA INIMTEGURIST!

18. juunil toimus Tallinnas hotell Olümpias Põllumajandus- ja Toiduameti eestvedamisel infopäev, mille fookuses oli tõsine ja ajakohane teema: „Kahejalgne – loomataudi kõige suurem risk?!“. Vestlusringis osales ka Eesti Tõusigade Aretusühistu nõukogu esimees **Timo Vunder**, kes esindas arutelul Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda.

Ta rõhutas oma sõnavõttus, et seakatku jätkuv levik Eestis ja suu- ja sõrataudi sagenenud juhtumid Kesk-Euroopas on karm meeldetuletus sellest, et loomataudide ennetuses ei piisa ainult bioturvalisuse reeglitest loomapidamishoones – võtmetegur on ka inimene ise. Ta toonitas vajadust tugevdada kogu sektori valmisolekut: „Me ei saa lubada endale vähimatki lohakust, sest üksainus eksimus võib nullida aastatepikkuse aretustöö ja seada löögi alla

kogu kodumaise sealihatootmise usaldusvääruse.“ Vunderi sõnul vajab Eesti seakasvatust mitte ainult rangeid tõrjemeetmeid, vaid ka järjepidevat ja praktilist koostööd tootjate, järelevalveasutuste ja teadlaste vahel.

Infopäeva arutelu puudutas ka kliimamuutustest tingitud uute loomataudide liikumist põhjapoolle ning nende võimalikku mõju Eesti toidujulgeolekule. Taoline koostööformaat, kus kõigil saalisviibijatel oli võimalik küsimusi esitada ja oma kogemusi jagada, tõi esile ühise arusaama: ennetustöö ja teavitust algab inimesest.

Eesti Tõusigade Aretusühistu tänab Timo Vunderit sisuka ja tasakaaluka esindamise eest ning rõhutab vajadust hoida fookuses bioohutuse praktikaid kõikidel tasanditel – just praegu, kui riskid on taas kasvamas.

(Eesti Loomaarstide Koda)

19. JUUNI**DEIVI JA MARIETTA BAKALAUREUSEDIPLOMI KÄTTESAAMINE**

Vasakult Daivi Lomp, Jaanika Kreela ja Marietta Karp

19. JUUNI**ETSAÜ STIPENDIUM**

ETSAÜ stipendiumi summas 1000 eurot omistati **Albert Mark Maksile** magistritöö “Eesti Tõusigade Aretusühistu sigalakompleksi tehnilise seisukorra hindamine ja juurdeehituse analüüs” eest.

Töö keskendus Vasula kuldijaama hoonete seisukorra hindamisele ja juurdeehituse kavandamisele, arvestades EL bioohutus-, energiatõhususe ja loomapidamisnõudeid.

Peamised järeldused:

- Vana hooneosa konstruktsioonid on rahuldavas seisukorras, kuid tehnoloogilised lahendused ei vasta nõuetele.
- Rekonstrueerimist piiravad bioturvalisusnõuded ja loomade ajutise ümberpaigutamise võimaluste puudumine.
- Uue osa seisund on hea, kuid vajab ventilatsiooni ja materjalide täiustamist.

Optimaalseks lahenduseks osutus uue juurdeehituse projekteerimine, mis sisaldab energiatõhusaid ja innovaatilisi lahendusi (automaatne söödasüsteem, täiustatud ventilat-

sioon, maasoojuspump, parendatud bioturvalisus).

Magistritöö praktiline väljund: põhiprojekt juurdeehituseks, mille alusel saab ETSAÜ 2025. sügisel taotleda investeeringutoetust. Töö loob rakendusliku väärtuse nii tellijale kui ka teistele loomakasvatushoonete kavandajatele.

<http://hdl.handle.net/10492/9909>

30. JUUNI**ESIMESE SAK JUHTUM! VILJANDIMAAL TUVASTATI SIGADE AAFRIKA KATK ÜLE 2700 SEAGA FARMIS**

Sigade Aafrika katku (SAK) nakatumine tuvastati Mulgi vallas, Tempo seafarmis. Seafarmile on seatud kitsendused. Farmist ei tohi sigu välja ega sisse tuua, samuti on taudipunkti likvideerimiseni piiratud inimeste ja transpordi liikumine. Palume ettevõtte osas mõistmist ja ametile töörahu taudi kolde likvideerimiskohas.

<https://pta.agri.ee/uudised/viljandimaal-tuvastati-sigade-aafrika-katk-ule-2700-seaga-farmis>

Juuli

1. JUULI

ARTIKKEL: «SEE ON STRATEEGILINE ŠOKK.» SEAKASVATAJA SELGITAB, MIDA SEAKATKU PUHANG PÄRISLT TÄHENDAB

Anu Hellenurme, Eesti Tõusigade Aretusühistu tegevjuht

Postimees

Viljandimaalt alguse saanud sigade Aafrika katku (SAK) puhang ei ole üksnes veterinaarne probleem. Tegemist on strateegilise šokiga, mis mõjutab kogu Eesti toidutootmist, majandust ja maapiirkondade kestlikkust. See on äratuskell, mida ei tohi ignoreerida, nendib Eesti Tõusigade Aretusühistu tegevjuht.

Üle 2700 sea hukkamine Viljandimaa farmis ei tähenda ainult ühe ettevõtte ränka kaotust. Tegemist on esimese suurema kodusigadel tuvastatud SAK-puhanguga pärast 2023. aastat ning see on raputanud kogu Eesti seakasvatusektorit.

SAK on äärmiselt nakkav haigus, mille vastu puudub nii ravi kui ka vaktsiin. Katk ei tee järeleandmisi- iga puhang toob kaasa loomade hukkamise ja tõsised kaubanduslikud häired. Kuid see on vaid jäämäe tipp.

<https://majandus.postimees.ee/8278590/see-on-strateegiline-sokk-seakasvataja-selgitab-mida-seakatku-puhang-pariselt-tahendab>

8. JUULI

ALUSTASIME ETSÄÜ STRATEEGIAKAVA ETTEVALMISTAMIST

Koosoleku eesmärgiks on luua kindel vundament strateegiale, et kogu protsess kulgeks ühtse arusaama ja selgete põhimõtete alusel.

Koosolekul keskendume järgmistele teemadele:

- Ühise konteksti ja suuna kujundamine, lepime kokku, millises keskkonnas tegutseme ning mis on meie strateegiline siht.
- Sisendi kogumise põhimõtete koordineerimine, kuidas kogume, koondame

ja hindame kõiki strateegiaks vajalikke andmeid ja seisukohti.

- Eeltöö ja arutelusessioonide ettevalmistus, loome aluse edasistele töötoadele ja süvaaruteludele.
- Probleemi sõnastamine, püüame ühiselt määratleda, millist probleemi või väljakutset strateegia kõige olulisemalt lahendada peab.

- Järgmiste sammude ja rollide määratlemine, lepime kokku vastutajad ja edasise tööplaani sisendi kogumiseks.
- Kohtumise eesmärk on tagada, et kogu strateegiatöö kulgeks läbipaistvalt, kaasavalt ja selge struktuuri järgi.

23. JUULI

AVALIK PÖÖRDUMINE SEOSSES AAFRIKA SEAKATKU LEVIKU HOOGUSTUMISEGA EESTIS

Head riigiasutuste ja valdkondlike institutsioonide esindajad,

Seoses Aafrika seakatku (SAK) leviku märgatava intensiivistumisega Eestis pöördume Teie poole ettepanekuga moodustada kiiresti valdkondadeülene töögrupp. Tegemist on tõsise ohuolukorraga, mis mõjutab otseselt Eesti toidujulgeolekut, kodumaist seakasvatust ning loomade heaolu.

SAK levik ohustab lisaks majandusele ka meie rahva toidulauale jõudvat kodumaist sealiha tootmist. Probleemi lahendamine ja edasise leviku piiramine nõuab varasemast palju koordineeritumat tegutsemist kõikides seotud valdkondades: põllumajanduses, veterinaarias, keskkonnakaitses, järelevalves ja jahinduses.

Teeme ettepaneku moodustada kiiresti töögrupp, kuhu kaasatakse esindajad järgmiste institutsioonide ja sektorite hulgast:

- Regionaal- ja Põllumajandusministeerium
- Kliimaministeerium
- Põllumajandus- ja Toiduamet
- Keskkonnaamet
- Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda
- Eesti Jahimeeste Selts
- Eesti Tõusigade Aretusühistu
- Eesti Loomaarstide Koda

- Eesti Maaülikool (valdkonna teadlased ja eksperdid)

Töögrupi eesmärk on muuhulgas:

- hinnata kehtivate meetmete tõhusust;
- töötada välja täiendavad seksimisplaanid eri piirkondade ja riskistenaariumite tarbeks;
- kiirendada teavitustööd ja tõhustada koostööd kohalike omavalitsuste, maaomanike ja tootjatega;
- koostada ühine tegevuskava SAK leviku tõkestamiseks ja võimalike uute kollete ennetamiseks.

Ootame kiiret reageerimist ja valmisolekut osaleda töögrupi loomisel ning selle sisulises töös. Aeg tegutseda on nüüd ennetav tegutsemine ja valdkondadeülene koostöö on võtmetegurid, et kaitsta Eesti seakasvatust ja säilitada kodumaine toidujulgeolek.

Omalt poolt kinnitame, et oleme valmis aktiivselt panustama töögrupi töösse, pakkudes oma teadmisi, kogemust ja valmisolekut sisuliseks koostööks.

Lugupidamisega,

Kerli Ats (EPKK)

Toomas Tiirats (EMÜ)

Margus Puust (EJS)

Anu Hellenurme (ETSAÜ)

23. JUULI

INFO LIIKMETELE: BIOOHUTUS KULDIAAMAS SEOSSES SAK OHUGA

Aafrika seakatku leviku tõttu oleme kuldijaamas rakendanud täiendavaid bioohutus- ja järelevalvemeetmeid. Sel nädalal tegime spermavõtu käigus ka vereproove, et kinnitada kultide tervislikku seisundit. Proovid on võetud nõuete kohaselt. Prof. **Arvo Viltropi** soovitusel mõõdame kultide kehatemperatuuri kaks

korda päevas; spermavõtu ajal rektaalselt. Kõrgenenud temperatuuri korral võtame kohe vereproovi edasiseks analüüsiks.

Meie eesmärk on kaitsta aretuskarju ja panustada SAK leviku tõkestamisse.

23. JUULI**SAK-ALANE NÕUPIDAMINE EESTI JAHIMEESTE SELTSIS**

Kohtumisel tegi loomatervise ja -heaolu osakonna juhataja **Olev Kalda** ülevaate seakatku alasest olukorrast Eestis.

23.07.25 seisuga on SAK diagnoositud 61 metsseal kokku üheksas maakonnas.

Juulis on SAK diagnoositud 14 metsseal viies maakonnas.

Kodusigadel tuvastati sigade Aafrika katk esmakordselt Eestis 2015. aastal. Aastatel 2015–

2017, 2021 ning 2023 Eesti seakasvatust laastanud SAKi tõttu on hukunud või hukatud 32 taudikoldes peaaegu 64 000 siga, taudipuhangu-
tega seotud majanduslik kahju on üle 12 miljoni.

Kõik kohtumisel osalenud osapooled tõdesid, et olukord on tõsine ning üheskoos tuleb teha kõik, et sigade Aafrika katku levikut tõkestada ja tagada võimalikus ulatuses riigi poolne tugi.

(Põllumajandus- ja Toiduamet)

24. JUULI

PTA KITSENDUS KULDIJAAMALE

PTA poolt kitsenduste kehtestamine seose SAK puhanguga kodusigadel 7 km raadiuses kuldijaamast

25. JUULI

PTA ERAKORRALINE BIOTURVALISUSE KONTROLL KULDIJAAMAS

25. JUULI

ETSAÜ NÕUKOGU STRATEEGIA-ARUTELU

Selle kohtumise eesmärk on kujundada esimene sisuline raamistik ETSAÜ strateegiale. Kaardistame võtmeteemad, analüüsime valdkonna olukorda ning lepime kokku ühise strateegilise suuna, mis loob aluse järgmise sessiooni ettevalmistamisele.

Teemafookused:

- Valdkonna ökosüsteem, osapooled ja väärtusahela toimimine

- Turu struktuur, maht ja trendid
- Konkurentsikeskkond ja konkurentsi intensiivsus
- Väljakutsed riigi, sektori ja ettevõtte tasandil
- Strateegiliste tegurite kokkuvõte
- Valdkonna liidrite kavatsused
- Kasutatavad ressursid

27. JUULI

KOOSTÖÖ MAAG AGROGA

Koostöös Maag Agro kuldijaamaga saame kliendid spermaga varustada

28. JUULI

PTA LEEVENDAB KULDIJAAMALE SEATUD PIIRANGUT

PTA leevendab ETSAÜ taotluse peale piiranguid - kuldijaam saab jätkata sperma müügiga Eestis. Loomi jälgitakse veel põhjalikumalt, toimub rektaalne kraadimine sperma võtu ajal, regulaarselt võetakse vereproovid, vereproovid võetakse kõigilt, kelle kehatemperatuur ei

vasta nõuetele. Tõhustatakse veelgi farmi bioturvalisust nii inimeste kui ka sõidukite liikumisele. Soetatakse kaks uut desopritist, mis tagavad veelgi põhjalikuma territooriumile sisenevate sõidukite desinfitseerimise.

28. JUULI

KOHTUMINE MAELUKOMISJONIS

Toimus Maaelukomisjoni kohtumine, kus arutasime Aafrika seakatku (SAK) levikut, sektori hetkeolukorda ning vajadust teaduspõhiste ja tõhusate lisameetmete järele. Eesti Tõusigade

Aretusühistut esindasid tegevjuht **Anu Hellenurme** ja nõukogu liige **Raul Maripuu**.

Kohtumine oli kokku kutsutud erakorraliselt 28.07.2025 kell 11.00 Teamsis. Päevakorras oli

ülevaade SAKi leviku olukorrast ja rakendatavatest toetusmeetmetest.

Osalesid esindajad Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumist, Põllumajandus- ja Toidu-

ametist, LABRISest, Keskkonnaametist, AS Viireenist, Põllumajandus-Kaubanduskojast, Eesti Jahimeeste Seltsist ning Eesti Maaülikoolist (prof. **Arvo Viltrop**).

Seakasvatuse väljakutsed

SAK

Laieneb metssealistele, ohustades kodukarju. Keskkonnaamet rõhutab, et metssigade arvukuse vähendamine on võtmevahend SAK leviku tõkestamiseks.

2024. aastal tohtis küttida 15 000 metssiga, kuid keskkonnaamet soovib järgmisel hooajal hukata 18 000 isendit.

KAS SELLEST PIISAB?

Poliitiline tahe!

Aretustoetused on viimastel aastatel vähenenud. 2017. aastal eraldati aretustoetust 4 /2,8 miljonit eurot, millest 2,3 milj, /400 tuhat / suunati sigade aretustoetuseks.

Võrdluseks, Lätis sai 2015. aastal emiste jõudluskontrolli toetusena 360 € ühe emise kohta, Eestis aga kõigest -27 €.

Kokkuvõte

ETSAÜ kuldijaam on Eesti seakasvatuse

infrastruktuuri nurgakivi – see teenindab 62% põhikarjast ja tagab riigi sealihä kvaliteedi.

Kuldijaama tootangu peatamine viib pikaajalise majandusliku ja geneetilise kaotsimineku ning toidutootmise kriisini.

Kuna toidujulgeolek on Eesti julgeoleku osa, tuleb rakendada ettepanekud kiirelt. Siht tuleb seada oma sealihä tootmisele ja turvalisele aretussektorile, et säilitada Eesti sealihä kvaliteet, maitse ja ekspordivõimekus tulevikus.

28. JUULI

PTA LUBAS ETSAÜ KULDIAAMAL JÄTKATA TÖÖD JA SPERMA MÜÜKI EESTIS

Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA) andis 28.07.2025 otsuse, millega lubatakse Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) kuldijaamal jätkata tegevust ja sperma müüki Eesti-siselselt, hoolimata Porkna talus tuvastatud sigade Aafrika katku juhtumist ja sellest tingitud

järelevalvetsoonist, kuhu jääb ka ETSAÜ kuldijaam.

Otsus tugines:

- Eesti Maaülikooli riskihinnangule, mis hindas SAKi leviku riski kuldijaama väikseks ning spermaga leviku riski

väga madalaks (<0,001%), eeldusel et rakendatakse täiendavaid bioohutusmeetmeid.

- ETSÄÜ poolt esitatud täiendavatele tervise- ja järelevalvemeetmetele (kultide igapäevane tervisekontroll, topelt temperatuuri mõõtmine, kiired vereproovid kahtluse korral jne).

- Kuldijaama kõrgele bioturvatasele, mida PTA on regulaarselt kontrollinud ja nõuetekohaseks hinnanud.

ETSÄÜ spermajaama tegevuse jätkamine on Eesti seakasvatusele strateegilise tähtsusega, kuna jaam varustab geneetilise materjaliga ligikaudu 62% Eesti põhikarjast ning väljastab kuus kuni 6000 spermadoosi.

Otsus allkirjastati digitaalselt PTA peadirektori asetäitja **Tiina Saroni** poolt.

29. JUULI

ARTIKKEL: SEAKATK NIIDAB KOHALIKUL LIHATÖÖSTUSEL JALAD ALT

Postimees

Raplamaal Petlema farmis puhkenud sigade Aafrika katk (SAK) on andnud Eesti lihatööstusele tugeva ja mitmekihilise löögi. Artikli järgi hukati taudikolde avastamise järel umbes 4000 siga, mis tähendab märkimisväärset majanduslikku kahju nii farmile kui ka kohalikele lihatööstustele. Taudi kiire leviku takistamiseks on ametkondade peamine fookus suunatud metssigade küttimisele, mis peaks vähendama nakkuse ringlust looduses.

SAK-i puhang Petlema farmis ei ole üksnes loomade kadumise probleem. Tegemist on olulise kohaliku tarnija ja tööandjaga, mistõttu ulatuvad tagajärjed ka piirkonna majandusse. Kohalik lihatööstus sõltub suuresti kodumaisest toorainest ning ühe suure farmi korruga sulgemine toob kaasa tarneahela katkemise ja täiendava surve tooraine hindadele. Lihatoöstuste jaoks tähendab see oma tootmismahude ümberkorraldamist, töötajate koormuse vähendamist ja mõnel juhul isegi ajutisi tööseisakuid.

Peale otsese majandusliku kahju toob SAK farmide omanikele ja töötajatele kaasa märkimisväärse psühholoogilise ja tööalase pinge. Varasemates sarnastes juhtumites, mis said avalikkuses rohkem tähelepanu näiteks Kehtna piirkonnas Frank Kutteri farmi puhul, on tööstuste juhid sõnanud, et sellistes olukordades on töötajate moraal raskelt löödud – inimesed jäävad sundpuhkusele ning tuleviku suhtes valitseb ebakindlus. Kuigi see täpne tsitaat puudutab teist juhtumit, peegeldab see hästi ka Petlema farmi olukorra mõjusid tööstussektorile laiemalt.

Metssigade arvukuse vähendamine on ametkondade hinnangul kriitiline samm, et takistada viiruse edasist levikut kodusigade

populatsiooni. Kuigi artikkel keskendub eelkõige Petlema farmis toimunule, on sarnased meetmed kasutusel kogu Eestis – see kinnitab, et SAK on jätkuvalt tõsine oht Eesti seakasvatusele ja lihatööstuse stabiilsusele.

Kokkuvõttes rõhutab artikkel kolme peamist probleemi:

Majanduslik kahju: 4000 sea hukkamine ja tootmise katkemine löövad tugevalt kodumaist lihatööstust.

Psühholoogiline ja sotsiaalne mõju: töötajate ebakindlus ja tööstuste vajadus riigi toe järele.

Tõrjemeetmete mõju: metssigade intensiivne küttimine on vajalik, kuid pikaajalise mõjuga keskkonnale ja jahindusele.

Petlema farmi juhtum näitab taas, kui haavatav on Eesti sealihatööstus SAK-i jätkuva surve all ning kui oluline on tugev bioohutus, kiire reageerimine ja riigi toetus, et vältida sarnaste kriiside sügavamad ja pikaajalisemat mõju.

<https://www.postimees.ee/8294971/seakatk-niidab-kohalikul-lihatoostusel-jalad-alt>

30. JUULI

KOHTUMINE MINISTRIGA

Toimus kohtumine Regionaal-põllumajanduse ministriga, mille käigus esitasime sektori ühise pöördumise.

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Tegelikult me teame kuidas taudi eemal hoida

30. JUULI

ARTIKKEL: OLEG GROSS: MEIL ON NII PALJU SIGU, ET VÕIKS TERVE NARVA ÜMBER PIIRATA

Jaroslav Tavgen ja Aleksei Šiškin, pollumajandus.ee

Ettevõtja Oleg Gross on kindel: valitsus tegi vea, tõstes koos teiste kaupadega ka toiduainete käibemaksu. Tema ärile toob edu aga see, et teeb majandusteooria ühele põhireeglile risti vastu.

Toiduainete hinnatõus Eestis on tekitanud terve rahulolematuse laine: toidu käibemaksu alandamispetitsioonile on antud üle 78 000 allkirja ning seda toetavad opositsiooniparteid Keskerakond ja Sotsiaaldemokraatlik Erakond. Kuid rahandusminister Jürgen Ligi oli sellele vastu ning põllumajandusminister Hendrik Teras peatas eelmise valitsuse tellitud uuringu, kuidas maksutõus tarbijahindu mõjutab.

Rakvere ettevõtja ja Grossi poeketi aiunuomaniku Oleg Grossi sõnul mõjutavad toiduainete hindu Eestis täna mitmed tegurid. Ja esimeses järjekorras tõepoolest maksupoliitika.

<https://www.pollumajandus.ee/uudised/2025/07/29/oleg-gross-meil-on-nii-palju-sigu-et-voiks-terve-narva-umber-piirata>

31. JUULI

TARTU MAAKONNA JAHINDUSNÕUKOGU KOOSOLEK

Anu Hellenurme osales Tartu maakonna jahindusnõukogu koosolekul, kus keskenduti metssigade populatsiooni kiirele vähendamisele, sealhulgas droonide kasutamise võimalustele küttimise planeerimisel. Arutusel toodi esile vajadus kiirete ja sihitatud lahenduste järele, et piirata viiruse levikut metsas ning ennetada selle jõudmist kodusigadeni.

Lisaks andis koosolekul edasi info RMKga seotud küsimustest, nimelt liiguvad metsa hoolustööde ja jahi käigus metsadesse mitmed autod. Soovime, et ka RMK metsatöomasinad ja -autod peavad läbima puhastus- ja desotamise protseduurid, et vähendada viiruse leviku riski.

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

SAK metssigade seire tulemused 2014-2025

	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024		2025 (30.06 seisuga)	
	Uuritud loomade arv	SAK pos arv / %	Uuritud loomade arv	SAK pos arv / %	Uuritud loomade arv	SAK pos arv / %	Uuritud loomade arv	SAK pos arv / %	Uuritud loomade arv	SAK pos arv / %	Uuritud loomade arv	SAK pos arv / %	Uuritud loomade arv	SAK pos arv / %	Uuritud loomade arv	SAK pos arv / %	Uuritud loomade arv	SAK pos arv / %	Uuritud loomade arv	SAK pos arv / %	Uuritud loomade arv	SAK pos arv / %	Uuritud loomade arv	SAK pos arv / %
Kõikud metssigid	879	9 (1%)	8617	680 (8%)	14076	749 (5%)	9161	565 (6,2%)	4879	263 (5,4%)	4773	82 (1,72%)	7252	63 (0,87%)	10629	62 (0,6%)	12 639	54 (0,43%)	7 352	50 (0,68%)	7155	30 (0,42%)	4 837	19 (0,39%)
Enimasti loodud metssigid	175	64 (37%)	628	408 (64%)	987	818 (82%)	372	209 (56,4%)	62	17 (27%)	26	2 (7,6%)	30	13 (43,3%)	70	21 (30%)	63	18 (28,6%)	35	25 (71%)	31	13(41,9%)	35	24 (69%)
Hiljemal / hiljemini loodud metssigid	2	0	17	7 (41%)	15	5 (33%)	41	3 (7,3%)	30	1 (3,3%)	37	0	45	0	63	0	40	6 (15,0%)	18	1 (5,56%)	20	0	12	4 (33,3%)
Kokku	1056	73 (7%)	9562	1095 (11,5%)	15078	1672 (10%)	9574	867 (9,1%)	4961	281 (5%)	4836	84 (1,74%)	7327	76 (1,04%)	10752	87 (0,81%)	12 732	77 (0,60%)	7 405	76 (1,03%)	7206	43 (0,60%)	4 884	47 (0,96%)

	Viiruspositiivsete metssigade arv	Viiruspositiivsete metssigade levimus
2025 (30.06 seisuga)	47	0,96%
2024	43	0,60%
2023	39	0,52%
2022	38	0,30%
2021	26	0,24%
2020	16	0,22%

Metssigade seireskeemi muudatus!

+ 17 metssiga juulis

Kokku 2025. a 64 positiivset metssiga

31. JUULI

ÜHISPÖÖRDUMINE: SEAKASVATUSSEKTOR NÕUAB OTSUSTAVAJAD SAMME SAK-I TÕRJUMISEKS

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda koos partneritega (Eesti Tõusigade Aretusühistu, Eesti Jahimeeste Selts, Atria ja Maag Food) esitas regionaal- ja põllumajandusministrile põhjaliku ettepanekute paketi sigade aafrika katku (SAK) leviku tõkestamiseks.

Pöördumise keskne sõnum on vajadus käsitleda seakasvatust kui tööstuslikku tootmisahelat, mille kaitsmine on riikliku toidujulgeoleku küsimus.

1. Strateegiline muudatus: Valdkondade ülene vastutus

Koda rõhutab, et seakasvatus ei ole enam pelk traditsiooniline põllumajandusharu. Sektori kriisikindluse tagamiseks peavad lisaks Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile vastutust jagama ka:

- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (tööstusarendus ja eksport).

- Kliimaministeerium (jahindus ja keskkonnaküsimused).

2. Lühiajalised kriisimeetmed

Haiguse leviku peatamiseks ja kahjude minimeerimiseks tehti järgmised ettepanekud:

- Metsseapopulatsiooni piiramine: Vajadusel suurendada küttimismahtu üle 18 000 isendi, motiveerida emiste küttimist ning kaasata infrapunakaamera-tega droonid seireks.
- Riiklik sekkumine lihaturul: Korraldada metssealiha riiklik kokkuost ja konserveerimine (kasutamiseks sotsiaalabis või kaitsevæes).
- Bioturvalisuse tugevdamine: Riiklik ühishange desinfitseerimisvahendite ostmiseks kõigile farmidele ning toetusmeetmed rümpade hoiustamiseks (külmikud).

- Kulude kompenseerimine: Toetada ja-himehi analüüside (nt Trichinella) tegemisel ja kompenseerida tööstustele nakatunud farmidest pärit liha utiliseerimine.

Selgus reeglites: Määratleda minisigade staatus koduseana, et tagada neile samad bioturvalisuse nõuded.

3. Pikaajaline vaade ja tulevikustrateegia

Sektor vajab kestlikku lahendust, mis hõlmab: Eesti sealiha tootmise terviklikku strateegiat, mis katab ahela aretusest kuni ekspordini.

Moderniseerimist: Suunata aretustoetused seafarmide uuendamisse ja bioturvalisuse tõstmisse.

Digilahendusi: Luua kohustuslik andmevahetusplatvorm (nt JAHIS+) leidude ja küttimis info kiiremaks liikumiseks.

Infrastruktuuri: Luua üleriigiline autode desinfitseerimisjaamade võrgustik.

Kokkuvõtteks: Koda rõhutab, et teaduspõhine lähenemine ja tihe koostöö viroloogide ning ja-himeestega on vajalik, et vältida seakasvatuse sektori hääbumist ja tagada Eesti toidulaud kohaliku toiduga.

August

5. AUGUST

ARTIKKEL: ALO TÄNAVOTS: SIGADE AAFRIKA KATK TEKITAB KA VAIMSE TERVISE KATASTROOFI

Alo Tänavots, Eesti Maaülikool

ERR Novaator

Sigade Aafrika katk on äärmiselt nakkav ja surmav viirushaigus, mis tabab ainult sigu. Inimestele see ohtu ei kujuta, kuid selle majanduslik ja psühholoogiline mõju on laastav. Haiguse leviku tõkestamiseks tuleb sageli hukata kõik farmi sead, sh terved loomad, kirjutab Eesti Maaülikooli põllumajanduse doktor Alo Tänavots.

Sigade Aafrika katk (SAK) on kriis, mis ulatub kaugemale farmi piiridest. See mõjutab sügavalt inimeste elusid, identiteeti ja vaimset heaolu. SAK ei tapa ainult sigu, vaid võib muundada ka aastakümneid üles ehitatud ettevõtteid.

Seoses SAK-iga on tõusnud päevakorda küsimused eetikast, emotsionaalsest toimetulekust ja tööalasest kurnatusest. See puudutab neid, kelle ülesanne on loomi massiliselt hukata ja järelevalvetoiminguid teha.

Kanada Põllumajandusliku Heaolu Keskuse (CCAW) uuring näitas, et selliste kriiside ajal on vaimse tervise toetamine sama oluline kui bioohutusmeetmed. Leipzigi Ülikooli teadlased aga rõhutasid, et SAK on ühtse tervise (One Health) kriis, mis puudutab nii loomi, inimesi kui ka keskkonda. Selle lahendamine ei nõua ainult teaduspõhist lähenemist, vaid ka empaatiat ja tuge nendele, kes peavad otsuseid langetama.

<https://novaator.err.ee/1609763325/alo-tanavots-sigade-aafrika-katk-tekitab-ka-vaimse-tervise-katastroofi>

6. AUGUST

ARTIKKEL: ANU HELLENURME: SIGADE AAFRIKA KATK ON EESTI JAOKS TÕSINE ÄRATUSEKELL

Anu Hellenurme, Eesti Tõusigade Aretusühistu juht

Maaleht

Anu Hellenurme sõnul on viimaste nädalate seakatkupuhangud toonud valusa, kuid vajaliku tõdemuse: Eesti seakasvatus ja toidujulgeolek on haavatavad. Katk ei taba mitte ainult üht farmi, vaid lööb rivist välja kogu väärtusahela – aretusest ja söödatootmisest kuni tapamajade, lihatööstuste ja jaekaubanduseni.

Hellenurme kutsub üles uuele poliitilisele tahetele, ministriumide ülesele koostööle ja selgele pikaajalisele strateegiale, mis toetaks nii bioohutust, teaduspõhist juhtimist kui ka sektori konkurentsivõimet. Tema sõnul vajame korruga kiireid praktilisi samme (metssea populatsiooni kontroll, tugev seire, küttimise motiveerimine) ning pika vaatega lahendusi, sealhulgas interdistsiplinaarset teadusnõukogu ja investeringuid farmide tulevikukindlusesse.

Lõplik sõnum on selge: sigade Aafrika katk ei ole kellegi teise probleem, vaid kogu Eesti

ühine vastutus. Koostöös peitub jõud ja võimalus muuta kriis vastupanuvõimeks.

<https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120395366/anu-hellenurme-kes-vastutab-ja-kes-juhhib-sigade-aafrika-katk-on-aratuskell-kogu-riigile>

7. AUGUST

SEAKATKU OHJAMISEKS LOODI UUS TÕÖGRUPP

Heli Lehtsaar-Karma, Põllumehe Teataja toimetaja

7. augustil koguneb esimest korda eri valdkondade spetsialistidest koosnev töögrupp, mille eesmärk on tugevdada Eesti valmisolekut loomataudide ennetamisel ja ohjamisel ning toetada toidujulgeolekut kogu tootmis- ja tarneahela ulatuses.

Ekspertide meeskonna kutsusid kokku Eesti Tõusigade Aretusühistu, Eesti Maaülikool ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda. „Seoses sigade Aafrika katku taaslevikuga ning selle mõjuga Eesti seakasvatusele ja toidutootmise tarneahelale algatasime interdistsiplinaarse meeskonna loomise, et ühiselt välja töötada kestlikud strateegiad, mis aitavad tulevikus sarnaseid kriise ennetada ja lahendada,“ sõnas Eesti Tõusigade Aretusühistu juhatuse liige Anu Hellenurme.

Meeskonda kuuluvad seakasvatusektori, Icosagen AS-i ja Eesti Maaülikooli esindajad, samuti teiste teadusasutuste spetsialistid,

sealhulgas viroloogid, epidemioloogid ja loomakasvatuse eksperdid.

<https://pollumeheteataja.ee/uudis/2025/08/06/seakatku-ohjamiseks-loodi-uus-toogrupp>

7. AUGUST

EMÜ JA TÜ VIROLOOGIDE KOHTUMINE ICOSAGENIS

11. AUGUST

ANU HELLENURME: SEAKASVATUSE PÄÄSTMINE VAJAB ERINEVATE MINISTEERIUMITE KOOSTÖÖD

ERR Vikerhommik

"Sigade Aafrika katk on äratuskell – Eesti seakasvatuse jätkusuutlikkus vajab uut poliitilist tahet ja ühist strateegiat. Seakatku probleem ei ole "kellegi teise oma", vaid meie kõigi vastutus", leiab Eesti Tõusigade Aretusühistu juht **Anu Hellenurme**. Kell 7.35 vestleme sel teemal "Vikerhommikus".

<https://vikerraadio.err.ee/1609767701/anu-hellenurme-seakasvatuse-paastmine-vajab-erinevate-ministeeriumite-koostood>

12. AUGUST

ARTIKKEL: NURME FARMI OMANIK ON SIGADE HUKKAMISEGA LEPPINUD JA PALUB INIMESTEL EEMALE HOIDA

Marko Suurmägi, Sakala peatoimetaja asetäitja

Saimre Grupi juhatuse liige **Mati Tuvi** tunnistas, et kuuldes gruppi kuuluva Nurme farmi sea nakatumise kinnitust, oli tal inimlikult olukorrale vaadata kurb, aga professionaalsest seisukohast oli ta sellise otsusega leppinud.

"Olen hariduselt veterinaar ja saan aru, kuidas see protsess käib," selgitas ta. Tuvi andis mõista, et tema Eesti laboris pole kahelnud ega uskunud ülemäära, et Hispaaniast võiks tulla teistsugune vastus.

Kui eelmise nädala keskpaigani püüdis Saimre Grupp põllumajandus- ja toiduametiga (PTA) leida tekkinud olukorrale mõnda teistlaadi lahendust kui 4500 looma hukkamine, siis nädala teisel poolel sai ettevõtte aru, et läbirääkimisteks ruumi ei ole. "Olime PTA otsusega päri," lausus Tuvi. "Me ei saanud olla vastu, sest oleme Eesti Vabariigi ettevõtte, kes täidab seadusi. Saatsime PTA-le kirja palvega, et nad teeksid, mida on vaja teha, ja võimalikult kiirelt."

<https://sakala.postimees.ee/8303953/nurme-farmi-omanik-on-sigade-hukkamisega-leppinud-ja-palub-inimestel-eemale-hoida>

13. AUGUST**AK OTSE-EETRIS – TIMO VUNDER: “KATKULE POSITIIVSE FARMI ÜMBER KOGUNEMINE ON TÄIESTI LUBAMATU”***ERR*

Eesti Tõusigade Aretusühistu nõukogu esimees **Timo Vunder** rõhutas “Aktuaalses kaameras”, et Nurme farmi ümber toimunud kogunemine pärast sigade Aafrika katku tuvastamist oli täiesti lubamatu. Tema sõnul oli riigi ja laborite töö katku tuvastamisel korrektne ning Hispaania referentslabor kinnitas Eesti labori leide. Vunder lisas, et kuigi negatiivsete lisaproovide arv tekitas mõnes segadust, ei muuda see fakti, et üks positiivne proov on siiski positiivne. Ta tõi esile vajadust vähendada metssigade populatsiooni, motiveerida küttimist ning pakkuda praktilisi lahendusi ulukiliha kasutamiseks.

<https://www.err.ee/1609768968/vunder-katkupositiivse-farmi-umber-kogunemine-on-taiesti-lubamatu>

13. AUGUST**REM POOLT KORRALDATUD ÜMARLAUA KOKKUVÕTE: SEALIHA VÄÄRTUSAHELA KAITSE JA SAK-I KRIISIREGULEERIMINE**

Ümarlual osalesid valdkonna võtmepunktid: Anu Hellenurme (ETSAÜ), Mati Tuvi, Priit Dreimann (Maag Food) ja Meelis Laande (Atria). Arutelu keskendus sektori strateegilisele tähtsusele ja vajadusele riikliku sekkumise järele.

1. Sealihä väärtusahel ja turuolukord

Seakasvatust tuleb käsitleda kui terviklikku tööstuslikku tarneahelat, mis algab teraviljakasvatusest ja lõpeb tarbijaga.

- Turu jagunemine: Peamised osapooled on Maag Agro (50% turust), ETSAÜ liikmed (50% turust) ja Atria Farmid (15% turust)
- Süsteemne risk: Kuna ahel on tihedalt põimunud, tekitab haiguspuhang ühes lülis dominoefekti: peatuvad logistikaketid, tekib tooraine puudus tööstustes ning väheneb usaldus eksporditurgudel

- Toidujulgeolek: SAK-i levik ohustab otseselt Eesti varustatust kodumaise toiduga ja suurendab sõltuvust impordist

2. Peamised ettepanekud kriisi lahendamiseks

Osalejad rõhutasid, et praegune olukord nõuab enam kui vaid põllumajanduslikku lähenemist.

- Valdikondadeülene vastutus: SAK-i tõrje peab kaasama ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (tööstus ja logistika) ning Kliimaministeeriumi (jahinduse reguleerimine).
- Intensiivistatud küttimine: Tõsta metsigade küttimismahtu, motiveerida emiste laskmist ja rakendada populatsiooni seireks infrapunakaameratega droone.
- Majanduslik tugi: Luua riiklikud toetusmeetmed bioohutuse investeringuteks (nt putukavõrgud, desojaamad).
- Kompenseerida tööstustele ja farmidele utiliseerimisega kaasnevad kulud ja tootmiskatkestused.
- Strateegiline planeerimine: Koostada üleriigiline sealiha tootmise tuleviku-

strateegia ja eelistada kodumaist toorainet riigihangetes (koolid, kaitsevägi).

3. Õppetunnid Nurme farmi juhtumist

2025. aasta suvel toimunud Nurme farmi SAK-juhtum tõi esile kriitilised vead kriisireguleerimises:

- Segadus testimisega: Vasturääkivused kohalike ja välislaborite (Hispaania referentlabor) tulemuste vahel tekitasid usaldamatust
- Kommunikatsioonihäired: Puudulik teavitustöö viis avalike protestide ja pingeteni farmi väravates
- Vajadus protokollide järele: Juhtum näitas, et riik vajab selgemaid testimisprotokolle ja kriisikommunikatsiooni plaani, et kaitsta nii tootjaid kui ka töötajate vaimset tervist.
- Eesti suur eesmärk: Tagada, et Eestis toodetud kvaliteetne ja kõrgete bioohutusstandarditega sealiha jääks konkurentsivõimeliseks ning miljonid eurod jääksid kohalikku majandusse

14. AUGUST

ARTIKKEL: ADVOKAAT LIISA KÄHR: PÕLLUMAJANDUSSEKTORIL ON VÕIMALUSI, KUID NÜÜD ON VAJA OTSUSEID

Maaleht

Liisa Kähr tõdeb, et 2025. aasta on Eesti põllumajandusele olnud erakordselt raske: taimekasvatust on laastanud külm, liigniiskus ja rahe, samal ajal kui seakasvatust on saanud ränga löögi sigade Aafrika katku tõttu. Valitsus on tunnistanud taimekasvatuse sektori raskusi ning teinud otsuseid, mis lihtsustavad tootjate suhtlust PRIA-ga ja võimaldavad ilmastikukahjusid arvestada erandlike asjaoludena. Samas jääb ebaselgeks, kas riik plaanib ka täiendavaid kriisimeetmeid või jääb toetus vaid juba tehtud sammude tasemele.

Seakasvatustes hüvitatakse taudikahjud vaid osaliselt, kuigi Kähri hinnangul oleks riigil võimalusi teha enam, nii tootjad kui töötajad kannavad märkimisväärseid kulusid, mille leevendamiseks oleks vaja selgemaid poliitilisi otsuseid ja laiapõhjalisemat tuge.

Kokkuvõttes rõhutab Kähr, et võimalused põllumajanduse toetamiseks on olemas, kuid sektor ootab riigilt otsustavust ja tegusid, et

aidata nii tootjaid kui ka töötajaid kriisidest välja.

<https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120397134/advokaat-liisa-kahr-pollumajandussektori-toetamiseks-on-voimalusi-kuid-vaja-on-otsuseid>

15. AUGUST**ARTIKKEL: LÄÄNE-VIRUMAA SEAKASVATAJA: KINDLASTI KÕIK TOOTJAD ENAM EI JÄTKA, VAID PIGEM LÕPETAVAD***Martin Johannes Teder, Äripäeva ajakirjanik*

Umbes 3000pealist seafarmi pidav Lääne-Virumaa ettevõtja Ermo Sepp kahtleb, et paljud seakasvatajad jaksaksid pärast katku ja seakarja hukkamist tegevusega jätkata.

<https://www.aripaev.ee/uudised/2025/08/15/laane-virumaa-seakasvataja-kindlasti-koik-tootjad-enam-ei-jatka-vaid-pigem-lopetaavad>

15. AUGUST**SEKTORI ÜHISPÖÖRDUMINE: LIHATÖÖSTUSED NÕUAVAD SAK-I KRIISIS VÕRDSET KOHTLEMIST**

15. augustil 2025 edastasid Eesti juhtivad lihatööstused ja seakasvatajad riigijuhtidele ning õiguskantslerile ühispöördumise, milles juhitakse tähelepanu kriitilisele olukorrale seoses sigade Aafrika katkuga (SAK). Pöördumise ajendiks on lihakäitlusettevõtete ebavõrdne kohtlemine taudikahjude korvamisel kui loomapidajatele hüvitatakse kahjud riiklikult, siis tööstused peavad sunnitud päevapartiide hävitamise kulud kandma ise.

Hetkeseisuga on SAK-i tõttu lihakäitlusettevõtetele tekkinud kahju suurus juba üle 565 000 euro.

Ühispöördumisele allakirjutanud:

Sektorile olulisele pöördumisele andsid oma allkirja järgmised ettevõtete juhid ja esindajad:

Meelis Laande – Juhatuse liige, Atria Eesti AS

Priit Dreimann – Juhatuse liige, Maag Food OÜ

Johanna Maripuu – Juhatuse liige, Frank Kutter OÜ

Made-Britta Eensalu – Juhatuse liige, Vasula Lihatööstus OÜ

Tõnis Viil – Juhatuse liige, Mulgi Lihakarn OÜ

Timo Vunder – ETSÄÜ nõukogu esimees, Kõpsta Seafarm OÜ

Anu Hellenurme – ETSÄÜ juhatuse liige
Mida riigilt oodatakse?

Allakirjutanud nõuavad veterinaarseaduse muutmist, et tagada lihakäitlejatele loomapidajatega sarnane kaits. Samuti palutakse õiguskantsleri hinnangut, kas praegune olukord, kus vara sisuliselt sundvõrandatakse ilma hüvitiseta, on põhiseaduspärane

Allakirjutanud ettevõtted moodustavad üle poole Eesti liha ja lihatoodete jaeturust ning nende jätkusuutlikkus on otseselt seotud riikliku toidujulgeolekuga.

16. AUGUST**ARTIKKEL: „TULEB VALIDA ÕUDSE LÖPU JA LÖPUTU ÕUDUSE VAHEL.“ SEAKASVATAJA SELGITAB, KUI RÄNGALT KATK LÖÖB SEAFARMI***Eliise Kivi, Delfi ärilehe ajakirjanik*

Sigade Aafrika katk (SAK) levib taas üle Eesti ja ohustab kogu seakasvatust. Saimre Agro Grupi juhatuse liige Mati Tuvi sõnul võib aastate töö kokku variseda üleöö – farm jääb sigadest tüh- jaks ja tootmine seiskub.

Nurme farmi üks omanikke Tuvi tõdeb, et vii- mastel päevadel võtab katk lausa iga päev farmi farmi järel. Tema juhitud Viru Peekon loodi alles siis, kui avanes võimalus osta Kallukse farm aasta pärast seda, kui katk käis sealt läbi 2016. aastal. Pärast eelmise omaniku seakasvatusest loobumist omandas Viru Peekon farmi ja alustas selle taastamist, et tootmine saaks uuesti käima.

Praegune Kallukse farm kuulus kunagi teisele omanikule, kuid seakatku tõttu lõpetati seal si- gade kasvatamine. „Viru Peekon ostis Kallukse farmi pankrotihalduri käest, seal oli varem ol- nud SAK ja eelmised omanikud loobusid peale seda seakasvatusest,“ räägib ta.

[https://arileht.delfi.ee/artikkel/120397291/tuleb- valida-oudse-lop- ja-lop-putu-ouduse-vahel- seakasvataja-selgitab-kui-rangalt-katk-loob- seafarmi](https://arileht.delfi.ee/artikkel/120397291/tuleb-valida-oudse-lop- ja-lop-putu-ouduse-vahel-seakasvataja-selgitab-kui-rangalt-katk-loob-seafarmi)

18. AUGUST**ERAKORRALINE VEEBIKOOSOLEK SAK OLUKORRAST JA TÕRJEST**

Täname teid kõiki aktiivse osalemise eest erakorralisel veebikoosolekul, kus käsitlesime Sigade Aafrika katku (SAK) puhangute mõju ja vajalikku tegutsemist Eesti sea- kasvatuse kaitsmiseks. Teie panus ja tähelepanu on äär- miselt olulised, et tagada sektori jätkusuutlikkus ja toidu- julgeolek.

Sigade Aafrika katku leviku hetkeseis ja juhtumid 2025, riski haldamine – **Olev Kalda** (Põllumajandus- ja Toidua- met)

Märkamised ja võimalused seakatku tõrjumiseks - **Arvo Viltrop** (EMÜ)

<https://www.estpig.ee/?TEADUS/KOOLITUSED/SAK-18.08.2025>

25. AUGUST**ERAKORRALINE VEEBIKOOSOLEK SAK OLUKORRAST JA TÕRJEST**

Täname teid kõiki aktiivse osalemise eest erakorralisel veebikoosolekul, kus käsitlesime Sigade Aafrika katku (SAK) puhangute mõju ja vajalikku tegutsemist Eesti sea- kasvatuse kaitsmiseks. Teie panus ja tähelepanu on äärmiselt olulised, et tagada sektori jätkusuutlikkus ja toidujulgeolek.

Sigade Aafrika katku leviku hetkeseis ja juhtumid 2025, riski haldamine - **Olev Kalda** (Põllumajandus- ja Toiduamet)

Jahindus ja SAK – **Tanel Türna** (Keskkonnaamet)

<https://www.estpig.ee/?TEADUS/KOOLITUSED/SAK-25.08.2025>

27. AUGUST**ETSÄÜ KOHTUMINE MINISTEERIUMIS****29. AUGUST****ARTIKKEL: ANU HELLENURME: SEE, MIS KAOB KOOS KATKUGA, EI OLE AINULT LOOM. SEE ON OSAKE MEIE ISESEISVUSEST!**

Anu Hellenurme, Eesti Tõusigade Aretusühistu tegevjuht

Maaleht

Kui Heldur hommikul lauta astus, oli seal endiselt soe. Sõnnikulõhnane, aurav, tuttav. Sead olid ärkvel. Mõni tõusis jalgadele, mõned röhkisid uniselt, justkui öösel oleks und katkestanud paha aimdus.

Heldur paitas lähima emise turja. Ta oli koos nende sigadega suureks kasvanud. Just nagu lapsed linnas kasvavad jalgpalliplatsidel, oli tema kasvanud laudas, nende keskel. See polnud lihtsalt töökoht, see oli elu. See oli nagu pere. Aga sellel hommikul tuli telefonikõne, mis tegi ta kõhu tühjaks ja käed külmaks.

„Positiivne. Katk. Peate kogu karja likvideerima. Täna.“

Ta ei öelnud midagi. Ka ei hakanud vanduma. Ta lihtsalt seisis, telefon käes, lakkamatult hingavate sigade vahel. Nad vaatasid teda oma väikeste silmadega. Teadmatuses. Süütult.

<https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120394068/anu-hellenurme-see-mis-kaob-koos-katkuga-ei-ole-ainult-loom-see-on-osake-meie-iseiseisvusest>

September

1. SEPTEMBER

ERAKORRALINE VEEBIKOOSOLEK SAK OLUKORRAST JA TÕRJEST

Täname teid kõiki aktiivse osalemise eest erakorralisel veebikoosolekul, kus käsitlesime Sigade Aafrika katku (SAK) puhangute mõju ja vajalikku tegutsemist Eesti sea- kasvatuse kaitsmiseks. Teie panus ja tähelepanu on äärmiselt olulised, et tagada sektori jätkusuutlikkus ja toidu- julgeolek.

Hetkeseis ja ülevaade - **Olev Kalda** (PTA)

Investeeringud seoses SAK-ga - **Kristel Maidre** (REM)

Arutelu ja ettepanekud meetmete osas.

<https://www.estpig.ee/?TEADUS/KOOLITUSED/SAK-01.09.2025>

1. SEPTEMBER

ARTIKKEL: „JA JÄETIGI ÜKSI.“ KUIDAS SEAKATK LÕPETAS EESTI LIHATOOTJA EDULOO

Kirsti Vainküla, Ekspressi ajakirjanik

Kui selgus, et Frank Kutteri lihatööstus peab kogu oma toodangu katku tõttu hävitama, läks ettevõtte omanik **Johanna Maripuu** (28) poodi ja ostis sügavkülma oma tooteid täis.

Frank Kutteri lihatööstuse omanik Johanna Maripuu oli Kihnus, kui ettevõtte tegevjuht talle reedel, 25. juulil ke- set päeva helistas.

<https://ekspress.delfi.ee/artikkel/120400415/ja-jaetigi-uksi-kuidas-seakat-lopetas-estli-lihatootja-eduloo>

2. SEPTEMBER

ARTIKKEL: SEAKASVATAJA ERMO SEPP: TEAN KÜLL VÄGA HÄID SEENKOHTI, AGA METSA MA PRAEGU EI LÄHE!

Madis Jürgen, Postimehe ajakirjanik

Lääne-Virumaa põllumees **Ermo Sepp** (66) püüab säilitada rahu. Ei saa kogu aeg elada, hirmuhigi otsaesel!

Istume toas, sest väljas ladistab vihma. Mõnes mõttes on see hea – muidu poleks Sepal aega rääkida. Ta sõidaks mööda oma Sepa talu viljapõlde ja vaataks, kuidas viljavõtt edeneb. Ja korraldaks ja organiseeriks ja vahetevahel helistaks sigalasse, sest sigalat juhatab ta praegu telefoni teel. Ise ta sigalasse ei läheks, sest pole mahti neli viis korda päevas duši all käia.

<https://www.postimees.ee/8316329/intervjuu-seakasvataja-ermo-sepp-tean-kull-vaga-haid-seenekohti-aga-metsa-ma-praegu-ei-lahe>

3. SEPTEMBER

UUENDUS: BI-TÖÖLAUAD ON VÄRSKENDATUD

Oleme värskendanud meie peamisi andmetöötluste töölaudu, et pakkuda täpsemat vaadet sektoris toimuvale.

Põllumajanduse ja toidutootmise strateegiline tähtsus:

- Täpsem maakasutus: Lisatud keskkonnasõbraliku majandamise (KSM) toetusalune maa.
- Selgem metoodika: Lisatud selgitus väetiste kasutuse arvutuskäigu kohta.
- Parema visuaal: Graafikud on saanud selgemad sildid ja puhtama vaate (eriti slaid 3).
- Detailsem kaubandus: Piimatooted ja linnumunad (SITC02) on nüüd eraldi välja toodud.
- Realistlikum analüüs: Korrigeeritud nisu lisandväärtuse arvutust ja lisatud selgitused 2025. aasta saagiprognosidele.
- Toidujulgeolek: Toodangu ja tarbimise võrdlusesse on lisatud piimatooted.

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiNzBiNzcZGYtYzc1NS00NzA0LThjYtEtY2YxODAwYzZjNWFlidCl6ImY5OWM0MjFjLTA1ZGltNGNjZi04NGNkLTIkYWE4YzQ2MDFmOSIsImMiOjI9>

Seakasvatus töölauda on täiendatud uute andmete ja parandustega, et pakkuda sektori käekäigust veelgi paremat ülevaadet.

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiZTZmODQ2OGYtNTdmNy00MTA5LWE1YUUtMTBmNmVmYTM1MTA4liwidCl6ImY5OWM0MjFjLTA1ZGltNGNjZi04NGNkLTIkYWE4YzQ2MDFmOSIsImMiOjI9>

Seakasvatavad ja tegevuskohad

Vali seakasvatava:

Kõik

Seakasvatavate arv *

75

Tegevuskohtade arv *

114

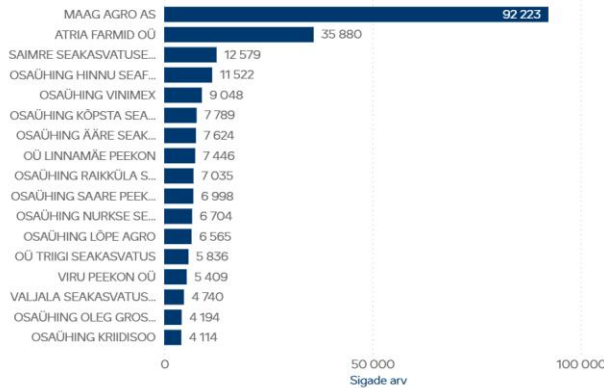
Sigade arv

266 996

| Kolme suurima tootja kätte on koondunud 53% kogu seakasvatusest.

| 90% sigadest asuvad 18 suurima seakasvatava lautades.

Seakasvatavad

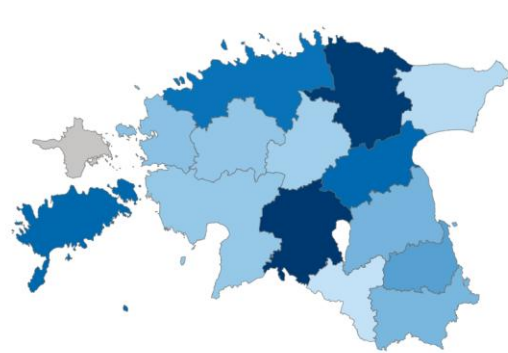

Andmeallikas: PRIA põllumajandusloomade register

* Loomadeta tegevuskohti ja loomakasvatavaid ei ole arvestatud

Andmed seisuga: 12.11.2025

Seakasvatuse tegevuskohad maakonniti

4. SEPTEMBER

ARTIKKEL: KONVERENTS KATKU AJAL: KRIIS KOONDAB SEAKASVATUSE VÄHESTE KÄTTE JA SUURENDAB HAAVATAVUST

Linda Ensaar, Äripäev

“Siin hommikulauas on valikus ainult köögiviljadega sarvesai ja kuulge, teine on lõhega,” ütleb seakasvatava ironiseerival noodil käesoleva aasta seakasvatuse konverentsi eel. “Jajah, nii ta on meil praegu,” vastab teine.

Meeleolu seakasvatuse konverentsil on maa-soolane: aastakümnete pikkuse kogemusega põllumehed ongi kriitilises katku olukorras üpris sarkastilised.

Konverentsi alguses saadab videotervituse maaeluminister Hendrik Johannes Terras, kes oli otsustanud pintsaku ja lipsuga metsakraavis istuda, võideldes natukese tuule ja tibutamisega (taudienetus pidavatki metsast algama). Mahaloetud tekstis julgustab ta, et küll meie loomakasvatavad sellest kobarkriisist välja tulevad. Video lõpus aplausi ei kõla.

“Tead, ajakirjanik, mitu korda aastas emis pör-said saab?” Küsimuse esitanud seakasvatava ei oota ebalevat vastust ära. “Ma küsisin ministrilt ka, ega tema ka ei tea, vahet pole,” vastab ta juba ise. Kui tavapärast on see iga aasta toimuv konverents optimistlik, siis seekord hoopis raskemas meeleolus.

Eesti konjukturiinstituudi juht Peeter Raudsepp ütleb oma ettekandes, et toiduaine-

tööstus (eesotsas seakasvatusega) on kobarkriis. Niisiis püüab Äripäev konverentsil esinejatelt saadud kõige akuutsemad kriise sõnastada. “Paistab, et avalikkus ei saa veel aru, kui suures plindris me oleme toidujulgeolekuga ja enese ära toitmisega,” kõlab lause kokkutulnud seltskonnas.

<https://www.aripaev.ee/uudised/2025/09/04/konverents-katku-ajal-kriis-koondab-seakasvatuse-vaheste-katte-ja-suurendab-haavatavust>

Anu Hellenurme hoiab käes „põrsa emmet“, kui sümbolit Eesti seakasvatuse lootusrikkast tulevikust (Alo Tänavots)

4.–5. SEPTEMBER

SEAKASVATUSE KONVERENTS 2025

Seakasvatuse konverents 2025 tõi Roosta puhkekülas kokku seakasvatavad, teadlased ja poliitikakujundajad, et arutada sektori tulevikku kriiside keskel. Konverentsi juhtmõte oli, et kohalik sealiha on Eesti toidujulgeoleku nurgakivi, mis tagab maaelu kestlikkuse ja rahvusliku identiteedi.

Ettekannetes rõhutati, et Aafrika seakatki ja majanduskriisid ohustavad tootmist, kuid pakuvad ka võimalusi tugevdamiseks. Seakasvatuse ei ole pelgalt majandusharu, vaid strateegiline osa riigi julgeolekust. Tarbija ostujõu langus ja impordi kasv suurendavad vajadust eelistada kodumaist liha. Riigi roll on kriitiline: vaja on selget strateegiat, bioohutuse tõstmist, investeeringuid ja koostööd tootjate ning tööstusega.

Innovatsioon ja andmepõhine juhtimine on võtmetegurid konkurentsivõime suurendamiseks. Täppisheaolu seire ja tehnoloogilised lahendused aitavad parandada loomade heaolu ja tootmise efektiivsust. Tarbijate usalduse hoidmine on keskne – Eesti liha peab olema nähtav ja hinnatud, avaliku raha eest tuleb hangetes eelistada kodumaist.

Paneeldiskussioonides jõuti üksmeelele, et sektor vajab pikaajalist visiooni, kindlustunnet investeerimiseks ja tarbija lojaalsuse kasvatamist.

Konverentsi lõppsõnum oli lootusrikas: üksi on raske, aga koos on võimalik. Kui suudame hoida ühtsust ja väärtustada kodumaist, püsib siga meie toidulaual ka tulevikus.

Partnerite ja EPKK koostöö, Seakasvatuse konverentsi edu alus

Tänavuse Seakasvatuse konverentsi tugevus ja mõju ulatus võimaldati tänu laiapõhjalisele koostööle, kus keskset rolli mängis Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda (EPKK) ning meie pühendunud partnerid.

See ühine panus lõi keskkonna, kus sektor sai ausalt, põhjalikult ja faktipõhiselt vaadelda seakatkujärgset olukorda ning töötada välja lahendusi, mis toetavad seakasvatuse taastumist ja tulevikku. Partnerite toetuse abil suutsime pakkuda sisulist programmi, tugevat teaduspõhist alust ning praktilist väärtust kogu sektori jaoks.

Koostöö mõju oli selgelt tuntav:

- tekkis ühine arusaam sektori probleemide tõsidusest,
- mitmed osalejad tõid esile, et just ühise pingutuse tulemusel muutus arutelu konkreetsemaks ja lahenduskeskseks,

- sündmus andis impulsina tõuke nii ametkondliku kui sektorisisese tegevuskava täpsustamisele.

Suur tänu meie partneritele:

- Agrovarustus
- Veskimeister
- Scandagra
- Dimedium
- Magnum Veterinaaria 3
- Teknest
- ProGrupp
- Anu Ait
- Roosta Puhkekeskus

Aitäh teile kõigile, et seisate koos meiega seakasvatuse sektori arengu, taastumise ja tuleviku kujundamise eest. Koos suudame oluliselt rohkem.

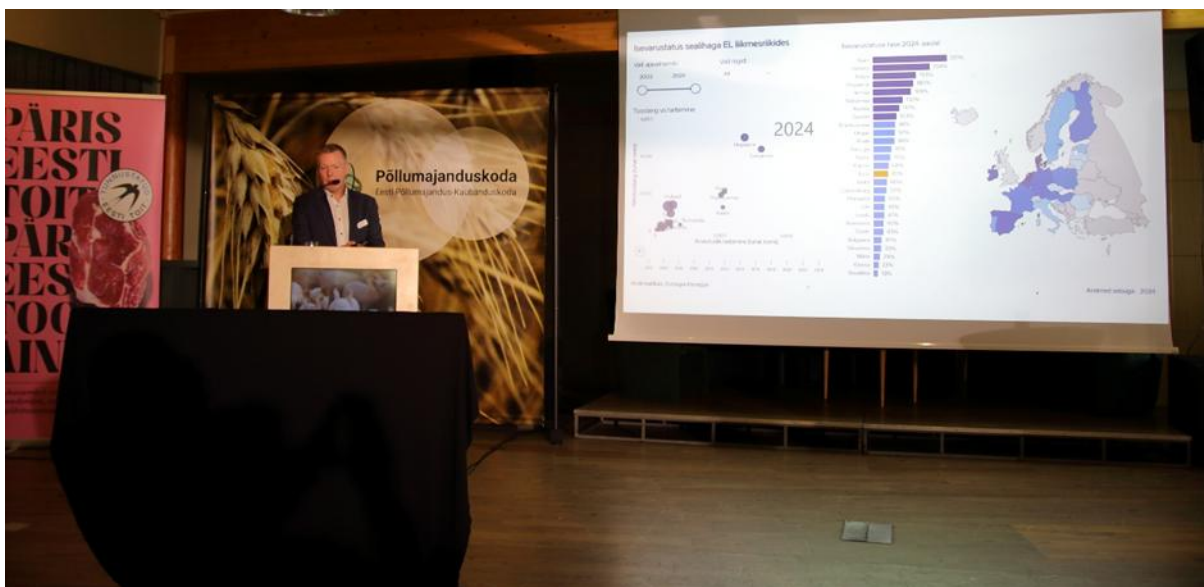
<https://konverents.estpig.ee>

Madis Pärtel rõhutas, et seakasvatusektor vajab kriiside keskel tugevat koostööd ja investeringuid tulevikku

Majanduskriisidest pikim, aga mitte sügavaim – Peeter Raudsepp analüüsis toidusektori väljavaateid

Andmetest otsusteni – Margus Noormaa näitas, kuidas andmepõhine juhtimine toetab toidujulgeolekut

Arutelu „Seakasvatus 2035“ kõlas ühiselt, et tulevikku kindlustavad selge strateegia, koostöö ja tarbija usaldus

Jaanus Pulles rõhutas, et riigihangetes tuleb avaliku raha eest eelistada eestimaist toitu

Mart ja Tarmo Timmi kõnelesid Jaagumäe talu kogemuse põhjal seakasvatuse rollist toidujulgeolekus

Meelis Laande hoiatas, et kodumaise sealihata muutub lihatööstus sõltuvaks impordist

Teises paneeldiskussioonis otsiti vastust küsimusele, kuidas hoida Eesti siga meie toidulaul

Urmars Lehtsalu käsitles kriisi olemust, rõhutades selles peituvat nii ohtu kui ka võimalust arenguks

Konverentsi käiku ohjas moderaator Marko Kass (METK) (vasakult esimene) (Alo Tänavots)

4. SEPTEMBER

ARTIKKEL: PEETER RAUDSEPP: NII TUGEVAID MÄRKE ENAMIKU EESTI INIMESTE VAESUMISEST POLE VAREM OLNUD

Marju Reitsak, Maalehe ajakirjanik

„Majandus on muutunud erinevate poliitikate tagajärjel. Majanduse tsüklilisusest meil enam juttu pole, eratarbimise ja investeringute olukord on halb. Tegemist on majanduskriisiga, mis pole ehk nii sügav, kui oli MASU, aga see on meie ajaloo pikim,“ loetles Raudsepp.

<https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120401407/peeter-raudsepp-nii-tugevaid-marke-enamiku-eesti-inimeste-vaesumisest-pole-varem-olnud>

5. SEPTEMBER

PEETER RAUDSEPA KIRJELDATUD TOIDUSEKTORI KOBARKRIISIST

ERR

Põhjused: Inflatsiooni ja maksutõusude tõttu on tarbijate ostujõud kadunud ning perede toimetulek halvenenud. Kohalik toodang kaotab konkurentsivõime odavama impordiga ning tootmismahud langevad kolmandat aastat järjest.

Lisapinged: Olukorda süvendavad põllumajanduslikud kriisid, nagu ikaldus ja sigade Aafrika katk (SAK).

Lahendused: Riik peaks käsitlema toetusi investeringuna töökohtade säilitamiseks, mitte ainult abina. Raudsepp soovib kaaluda toiduainete käibemaksu langetamist ja vajadust selgema riikliku juhtimise järele, et vältida sektori hääbumist.

Lühidalt: Toidusektor vajab kiiret strateegilist sekkumist, et kohalik toit poelettidelt ei kaoks ja majanduslangus ei süveneks.

<https://vikerraadio.err.ee/1609790621/peeter-raudsepp-aasta-lopuks-ei-tule-rahaasjadega-toime-juba-iga-neljas-leibkond>

5. SEPTEMBER

ALTERNATIIV MATMISELE: IRUS PROOVITAKSE HUKATUD SIGU PÕLETADA

Marju Reitsak, Maalehe ajakirjanik

„Kui meil oleks võimalik sigade Aafrika katku tõttu hukatud sead Irus kahjutustada, siis see päästaks Eesti väga paljudest probleemidest,“ tõdes põllumajandus- ja toiduameti (PTA) peadirektor **Raimo Heinam**.

<https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120401567/alternatiiv-matmisele-irus-proovitakse-hukatud-sigu-poletada>

7. SEPTEMBER

SEA ASEMEL KANALIHA SÖÖMA? SIGADE KATKUGA RINDA PISTVA EUROOPA EELISTUSI ON RASKE MUUTA

Marju Reitsak, Maalehe ajakirjanik

„Euroopa tarbija eelistab sealihha. Euroopa Liidus on kümne aasta jooksul olnud sealihatootmine ja -nõudlus väga stabiilsed. Kogu tarbitav liha suudetakse isevarustatuse mõttes toota ja veidi jääb ka üle ekspordiks,“ rääkis biomajanduse asekantsler Madis Pärtel seakasvatatajate aastakonverentsil.

Tarbija hakkab tasapisi valget liha eelistama ja valkude saamiseks soovitatakse süüa kanaliha – see on Euroopas üldine trend, aga sealihha tähtsust ei ole võimalik kuidagi alahinnata või seda asendada. Seda suuremat muret tekitab peale Eesti omade teisigi Euroopa sealihatootjaid pitsitav sigade Aafrika katk (SAK).

<https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120401499/sea-aseemel-kanaliha-sooma-sigade-katkuga-rinda-pistva-euroopa-eelistusi-on-raske-muuta>

8. SEPTEMBER

MAELUKOMISJON SAI ÜLEVAATE PÕLLUMAJANDUS-SEKTORI OLUKORRAST: FOKUSES SAK JA ILMASTIKUKAHJUD

Maelukomisjoni tänasel istungil andsid sektori olukorrast ülevaate Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja esindajad **Ants-Hannes Viira ja Kerli Ats, Urmas Kruise** kutsel. Arutelu juures osalesid ka **Madis Pärtel** ja **Pille Tammemägi**, komisjoni väliselt liitus endine maaeluminister **Arvo Aller**. Komisjon soovis terviklikku pilti kogu põllumajandussektori hetkeolukorrast, misjärel vaadati põhjalikumalt sektori kõige põletavamaid murekohti.

Esinejad püüdsid katta kõik olulisemad põllumajanduse harud kuid arutelu võtsid kõige suurema tähelepanu sigade Aafrika katk (SAK) ja tänavused ilmastikukahjud, mis mõjutavad nii tootmist, investeringuid kui ka turgu tervikuna.

SAK: kriisi sügavus ja pikaajaline mõju

Ants-Hannes Viira andis ülevaate seakasvatusektori kriitilisest olukorrast, kus tänaseks on hukatud või hukkamisele määratud ligi 20% Eesti sigadest. Istungil rõhutati, et tegu on

eksistentsiaalse kriisiga, mis tekitab vähemalt kahe aasta pikkuse tootmisauku ning annab tugeva löögi Eesti toidujulgeolekule.

Urmas Kruuse sõnul on sektorile vajalik nii kiire kompensatsioon kui ka täiendavad investeringud aretuse ja tootmise taastamiseks. Lisaks tuleb toetada ka lihatööstusi, kes on osa strateegilisest tervikahelast.

Konverentsi mõju: ühine arusaam ja lähtekoht lahendustele

Mitmel korral viitati istungil ka eelmise neljapäeva konverentsile, mida peeti väga oluliseks

just selle poolest, et see aitas erinevatel osapooltel kujundada ühist arusaama sea-liha-sektori olukorra tõsidusest ja võimalikest lahendustest käikudest.

Maaelukomisjon tõi välja, et konverentsil esitatud analüüsid ja ettepanekud olid tugevalt sisendiks ka tänastele aruteludele. Meil oli võimalus kinnitada ja rõhutada konverentsil käsitletud peamisi seisukohti, mis aitas suunata debatti praktiliste lahenduste poole.

8. SEPTEMBER

PRESSITEADE: MAAELUKOMISJON RÕHUTAB VAJADUST SEAKASVATUSSEKTORI ERAKORRALISEKS TOETAMISEKS

Tänaasel Riigikogu maaelukomisjoni istungil oli fookuses sigade Aafrika katku (SAK) laastav mõju Eesti seakasvatusele. Komisjon rõhutas, et praegune olukord on muutunud sektori jaoks eksistentsiaalseks kriisiks, mis nõuab kiiret sekkumist nii riiklikul kui ka Euroopa Liidu tasandil.

- Sektori seis: 20% populatsioonist on kadunud
- Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja hinnangul on tänaseks hukatud või hukkamisele määratud viiendik Eesti sigadest. See tähendab:
- Tootmisauk: Turule jääb tarnimata vähemalt 24 000 nuumsiga.
- Taastumisaeg: Populatsiooni ja aretustegevuse taastamiseks kulub minimaalselt kaks aastat.
- Majanduslik kahju: Eksperdid prognoosivad müügisektori kahjuks ligi 41,5 miljonit eurot.

Toidujulgeolek on ohus

Maaelukomisjoni esimehe Urmas Kruuse sõnul langeb Eesti sea-liha isevarustatuse tase

SAK-i tõttu järgmiseks aastaks vaid 39 protsendini. Riigi strateegilise tervikahela säilitamiseks on hädavajalik leida lisavahendeid.

Komisjoni ettepanekud ja suunad:

- Hüvitismeetmed tööstustele: Ainult loomapidajate toetamisest ei piisa. Tuleb luua meetmed ka lihatööstustele, kes kannavad kahjusid toodangu hävitamise ja tarneahela katkestuste tõttu.
- Investeeringute prioriseerimine: Riik peab suunama vahendeid seakasvatusele, et tagada karjade taastamine ja bioohutuse tõstmine.
- Aretustegevuse taaselustamine: SAK on rängalt pihtinud just aretussektorit, mille taastamine on pikaajalise jätkusuutlikkuse alus.

"Tööstused on üks osa strateegilisest tervikahelast ning valitsuse operatiivse reageerimise kõrval peame leidma pikaajalised lahendused sektori elujõulisuse tagamiseks." Urmas Kruuse, maaelukomisjoni esimees.

8. SEPTEMBER**TIMO VUNDER. TÕUSIGADE KASVATUS JA KATK***Raadio KUKU*

Kuidas sigade katk on mõjutanud tõusigade kasvatust ja seakasvatajaid üldiselt, selgitab Eesti Tõusigade Aretusühistu nõukogu esimees **Timo Vunder**.

<https://kuku.pleier.ee/podcast/kuku-parastlouna/215804>

9. SEPTEMBER**ARTIKKEL: KATKU LAASTAV MÕJU: LISAKS SEALIHALE KAOVAD KA TÖÖKOHAD***Sander Silm, Postimehe majandusajakirjanik*

Seakasvatajatele ei tulnud katk ootamatult – märgid lähenevast kriisist olid ammu õhus. Tagantjärele rusikatega vehkimisest pole aga nende hinnangul enam kasu ning nüüd on loomakasvatajad pööranud pilgud riigile ja tarbijatele lootuses, et kodumaist sealiha ikka importkaubale eelistatakse.

<https://majandus.postimees.ee/8320134/katku-laastav-moju-lisaks-sealihale-kaovad-ka-tookohad>

9. SEPTEMBER**ELUTÖÖ HÄVIB. „MITMEKÜMNE TUHANDE LOOMA HUKKAMINE POLE VÕRRELDAV INVESTORITE MILJONITE KAOTAMISEGA“***Marju Reitsak, Maalehe ajakirjanik*

Eesti põllumajandus-kaubanduskoja (EPKK) põllumajanduspoliitika juht **Ants-Hannes Viira** tõi esile, et seakasvatussektoris valitseb lausa eksistentsiaalne kriis: praegu on hukatud või hukkamisele määratud 20% Eesti sigadest. Kuna hukatud on ka hulgaliselt põhikarja emiseid, jääb praeguse seisuga vähemalt 24 000 nuumsiga tootmata ja tänavuse katkupuhanu eelse olukorra taastamiseks kulub kaks aastat. Sama kaua läheb aega, kuni meie lihatööstusettevõtted saavad tooteid taas kodumaisest toorainest valmistada. Ekspertide hinnangul on lisaks muudele kahjudele nüüd võimalik öelda, et kohaliku müügi-sektori kahju ulatub 41,5 miljoni euroni.

<https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120402368/elutoo-havib-mitmekumne-tuhande-looma-hukkamine-pole-vorreldav-investorite-miljonite-kaotamisega>

12. SEPTEMBER**COPA-COGECA MITTEAMETLIK SEALIHA TÖÖGRUPI KOHTUMINE**

Copa-Cogeca toimunud mitteametlikul sealihä töögrupi kohtumisel käsitleti Hiina dumpinguvastaste tollide mõju ELi seakasvatusektorile, loomade heaolu regulatsiooni arenguid, keskkonnanõuete lihtsustamist ning ÜPP 2027+ ja turukorraldusmääruse teemasid. Suurimaks riskiks hinnati Hiina tollimeetmete mõju siseelundite ja kõrvalsaaduste ekspordile ning võimalikku hinnasurvet kogu ELi turul. Loomade heaolu aruteludes keskenduti puurides pidamisele ja ühtsete ELi reeglite vajadusele koos pika üleminekuaja ja investeringutoetustega. Keskkonnateemades rõhutati halduskoormuse vähendamist ning turukorralduse aruteludes vajadust vältida uusi lisakohustusi väikestele tootjatele ja tagada terminoloogia selgus ning kaitse.

<https://www.estpig.ee/?TEATED/Copa-Cogeca>

15. SEPTEMBER**STRATEEGIATÖÖ JÄTKUKOHTUMINE**

Strateegiatöö jätkukohtumine, kus keskenduti Eesti seakasvatuse laiemal strateegilise suuna ETSÄÜ positsioneerimisele, aga liiguti ka edasi suunas.

16. SEPTEMBER**KULDIJAAMA AVAMINE ROOTSIS, HALLSTAS (SVENSKA KÖTTFÖRETAGEN AB).**

Jaamas on kokku 300 kuldikohta, mis võimaldab toota keskmiselt 7000 doosi nädalas. Tõpõhetkedel on koormus jaotunud nii, et kahel suuremal päeval väljastatakse kuni 2000 doosi päevas.

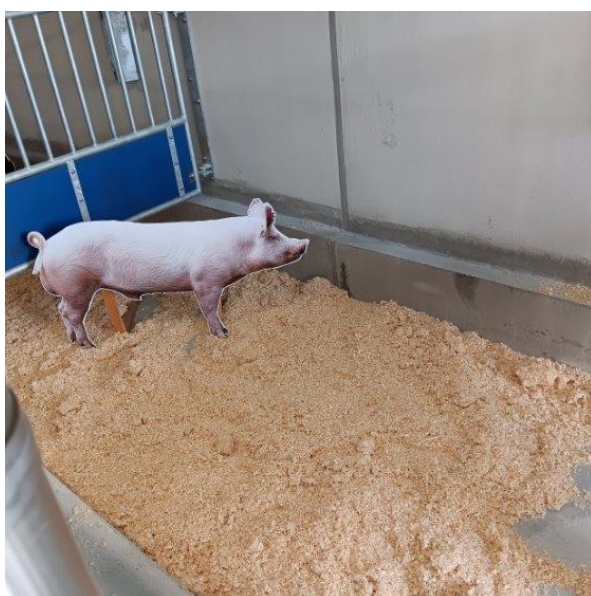
Allapanuks on kasutusel saepuru, mida laotatakse sulgudesse loomade saabumisel 60 cm paksuselt. Eriliseks teeb süsteemi asjaolu, et kult viibib jaamas 6 kuud ning selle perioodi jooksul allapanu ei koristata ega lisata.

<https://vimeo.com/1147398155>

Vasakult: Jaanika Kreeela, Laura Säask, Hindrek Schmidt (Farmitek OÜ)

17. SEPTEMBER

KOHTUMINE REM-IS SEKTORI KRIISILAHENDUSTE ARUTAMISEKS

Kohtumine toimus Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumis **Triin Kõrgmaa** kutsel.

Osaesid: **Timo Vunder, Meelis Laande, Priit Derimann**

Nagu ka eelmisel nädalal erinevate kohtumiste käigus sai rõhutatud, on eesmärk kaasata

sektori võtmeisikud väiksemas töögrupis, et arutada läbi sektori vajadused ja võimalikud lahendused kriisist väljumiseks. Aruteludest on välja joonistunud, et sektor vajab nii:

rahalisi meetmeid, mis eeldavad Vabariigi Valitsuse otsustamist (nt toetused, kompensatsioonid, investeerimisvajaduste katmine), kui ka mitterahalisi lahendusi, sh garantiid, käendused, regulatiivsed leevendused ja

muud tööriistad, mis aitaksid ettevõtetel riske maandada ja tootmist taastada.

Oluline on nendes teemades süsteemselt edasi liikuda ning koostada selge teekaart, tegi REM ettepaneku korraldada eraldi töökoosoleku.

17. SEPTEMBER

SEAKATKU MÕJUST MAJANDUSELE JA RIIGIEELARVELE

Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjoni avalikul istungil oli arutlusel seakatkest tingitud olukord põllumajanduses ning selle mõju majandusele ja riigieelarvele.

„Seakatku leviku tõkestamise ning kriisilukorra puhul on toidutööstuse ja loomakasvatate ees suured probleemid. Istungil soovis erikomisjon asjaosalistega koos arutada, milline on seakatku mõju põllumajandusele ja eelarvele ning kuidas on plaanis tagada sektori jätkusuutlikkus,“ ütles riigieelarve kontrolli erikomisjoni esimees **Urmas Reinsalu**.

Avalikule istungile olid kutsutud regionaal- ja põllumajandusminister **Hendrik Johannes Terras**, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse asekanstler **Triin Kõrgmaa**, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja põllumajanduspoliitika juht **Ants-Hannes Viira**, Eesti Tõusigade Aretusühistu nõukogu esimees ja Osaühing Kõpsta Seafarmi juhatuse liige **Timo Vunder**, Frank Kutter OÜ tegevjuht **Ragnar Tammsalu**, Maag Food OÜ

juhatuse esimees **Silver Kaur**, Maag Food OÜ juhatuse liige **Priit Dreimann** ja Atria Eesti AS tegevjuht **Meelis Laande**.

https://youtu.be/qYg4Gc37WKY?si=ePjKN7H_fwv1wqs

18. SEPTEMBER**AMR KOGEMUSPÄEVAD**

Koos **Anu Hellenurme** ja **Laura Säask** (ETSAÜ) panustasime AMR-teemalise infopäeva ettevalmistamisse. Üritust vedas AMR-toimkonna juht **Relika Ivask**.

Kogemuspäeval vaatatakse ühiselt üle 2023–2024 antibiootikumide kasutamise näitajad, jagasime edulugusid ning arutasime, mis

takistab mõistlikku antimikroobsete ravimite kasutamist ja millised võiksid olla järgmised sammud sektoris.

18. sept – Tartu, Märja (ETSAÜ)

19. sept – Rapla Riigimaja

24. sept – Pärnu Riigimaja (PTA)

25. sept – Rakvere, Piral (PTA)

18. SEPTEMBER**TARTU TOOME ROTARY KLUBI KOHTUMISÕHTU**

Tartu Toome Rotary Klubi kohtumisõhtu, kus külalisena osales ETSAÜ juhatuse liige Anu Hellenurme. Kohtumise teemaks oli „Sealiha meie toidulaual?“, mille raames tutvustas Anu Eesti seakasvatuse sektori hetkeseisu,

tulevikutrende ning väljakutseid, mis mõjutavad sealihatootmist ja -tarbimist nii Eestis kui ka laiemalt.

Arutelu keskendus sealihatootmise rollile Eesti toidujulgeolekus, loomade tervise ja anti-biootikumide kasutamise mõjule, tarneahela toimimisele ning sellele, millised strateegilised otsused aitavad tagada kohaliku tootmise

konkurentsivõime ka tulevikus. Anu esinemine pälvis Rotary liikmete elavat huvi ning tõi mitmeid olulisi mõttekohti, mis toetavad avalikku arutelu Eesti loomakasvatuse arengusuundade üle.

21. SEPTEMBER

ETSAÜ TEGEVJUHT ANU HELLENURME KUKU RAADIOS: MIDA OOTAVAD SEAKASVATAJAD RIIGI KÄEST?

Kuku Raadio „Maa elu“ saade

Kuku Raadio saates „Maa elu“ rääkis Eesti Tõusigade Aretusühistu tegevjuht Anu Hellenurme sellest, millises seisus on Eesti seakasvatus täna ja mida ootab sektor riigilt seakatku tõrje ning toidujulgeoleku tagamisel.

Intervjuus rõhutas Anu, et seakasvatajad tegutsevad keerulises olukorras, kus Aafrika seakatki levib jätkuvalt nii metssea- kui koduseapopulatsioonis. Ettevõtjate suurim ootuse on, et riik tagaks selged ja järjepidevad reeglid, mis aitavad nii katkulevikut pidurdada kui ka farmide igapäevast tööd planeerida.

<https://kuku.pleier.ee/podcast/maaelu>

23. SEPTEMBER

PTA LOOMATAUDIDE PASSIIVSE SEIRE KONTROLL

24. SEPTEMBER

MIKS EI KASVA EESTI PÕLLUMAJANDUSES TOIDUTOORME VÄÄRINDAMINE?

Eesti seakasvatusel on tugev potentsiaal, kuid sektor püsib surve all aretustoetuste vähenemise, ebapiisava tapmisvõimekuse, langeva isevarustatuse ja impordikonkurentsi tõttu; peamised soovitusel on tugevdada aretust ja bioohutust, arendada kaasaegset töötlemisvõimekust, seada riiklik eesmärk taastada 100% isevarustatus, kasvatada tootjate koostööd ja ühistulisi mudeleid ning tagada stabiilne, konkurentsivõimeline poliitikaraamistik, mis võimaldab teha pikaajalisi investeeringuid, arutelu ja ettekanded toimusid majanduskonverentsil 24. septembril:

<https://arenguseire.ee/uritused/majanduskonverents-kas-eesti-konkurentsivoime-nurgakivid-kannavad>

Eesti Maaülikooli maamajanduse ökonoomika professori Rando Värniku ettekande slaidid:

https://arenguseire.ee/wp-content/uploads/2025/09/rando-varnik_konkurentsivoime_majanduskonverents.pdf

Majanduskonverents “Kas Eesti konkurentsivõime nurgakivid kannavad?”

24.09.2025

Riigikogu majanduskomisjoni ja konkurentsivõime eksperdikogu konverents

Kas Eesti konkurentsivõime nurgakivid kannavad?

24. septembril 2025 Riigikogus

Rando Värnik “Miks ei kasva Eesti põllumajanduses toidutoorme väärindamine?”

29. SEPTEMBER

ETSÄÜ OSALES PMAN-I LAIENDATUD KOOSSEISU ISTUNGIL

Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSÄÜ) esindajana osales **Anu Hellenurme** 29. septembril 2025 toimunud Põllumajanduse ja Maaelu Arengu Nõukogu (PMAN) laiendatud koosseisu istungil, mis peeti Maaelu Teadmuskeskuse suures saalis Sakus.

Istungi päevakorras olid Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika ja finantsraamistiku tulevik, olukord põllumajanduses

Kohtumine pakkus olulisi mõttekohti nii sektori tulevikusuundade kui ka hetkeseisu kohta, andes võimaluse kaasa rääkida Eesti põllumajanduse arengule olulistel teemadel.

Oktoober

1. OKTOOBER

ARTIKKEL: SEKTOR SAI ÜLEVAATE EL-I TULEVIKUPLAANIDEST

pollumajandus.ee

Põllumajanduse ja maaelu arengu nõukogu laiendatud koosseisuga istungil arutati põllumajanduse hetkeolukorda ning Euroopa Liidu ühist põllumajanduspoliitikat ja mitmeaastast finantsraamistikku eelarveperioodil 2028–2034. Kohtumisel osales enam kui 20 teemaga seotud organisatsiooni.

<https://www.pollumajandus.ee/uudised/2025/09/30/sekto-sai-ulevaate-eli-tulevikuplaanidest>

(Regionaal- ja Põllumajandusministerium)

7-14. OKTOOBER**SEAKASVATAJATE REIS SITSIIILASSE**

Sel sügisel viis meie teekond meid Sitsiilia võludeni ja edasi lummavasse Lipari saarestikku, seitsmesse vulkaanilisse saarde, mille hulka kuuluvad Alicudi, Filicudi, Lipari, Panarea, Salina, Stromboli ja Vulcano. Kõrgeim neist, Salina, kerkib 962 meetrit merepinnast ning just siin saab aimu, kui väekas on vulkaaniline pinnas, mis kasvatab viinamarju ja kappareid ning on toetanud iidset ikaubandust. Lipari saar, kus elab suurem osa kogu saarestiku rahvastikust, üllatas meid oma lihtsuse, sooja atmosfääri ja avarate vaadetega. Mõnusate naeru pahvakutega meenutame ka meie laevareisi, sõitu, mis oli korraka nii soe, vallatu kui ka tugevalt karusellilik.

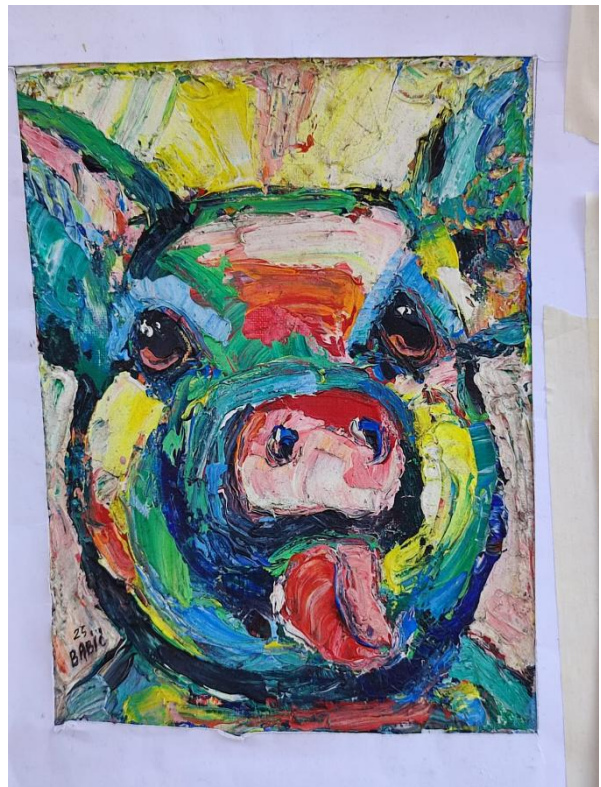
Üheks reisi eriliseks hurmaks kujunes meie privaatne hotellirand. Toit oli seal... noh, kuidas kellelegi maitstes, aga lõpuks leidsime kõik ühise keele ning isegi perenaise salapärase mee- ja hinnapoliitika. Lamamistoolide hind näis sõltuvat sellest, kas ilm oli ilus, tuju hea või lihtsalt universum soosis meid, aga päeva lõpuks oli kõigil oma koht mere ääres olemas. Viimasel päeval jäid nii mõnedki veel kauemaks, sest kuidas sa nüüd lahkud, kui lained kutsuvad ja läbipaistev vesi paitab. Lainetes ujumine oli puhas nauding, mere raskus ja

kerkus üheaegselt, kõige naturaalsem ja mõnusam spaa, mis hingele antud. Pool päeva veetsime Alcantara looduspargis, kus 50 meetri kõrgused kõrgendikud moodustasid looduse enda skulptuurisaali. Rikkalik taimestik ja lindude kirev elu tegid sellest paiga, kus aeg justkui seiskus ning kõik helid muutusid pehmemaks. See oli hetk, kus mõistsime, et loodus ei vaja ühtki pintsliõmmet, et olla täiuslik. Reisi tõeline kulminatsioon oli kohtumine Etnaga. Tõus Silvestri kraatrine 1900 meetri kõrgusel avas meie ees sootuks teistsuguse maastiku, mustad laavaväljad, kustunud kraatrid ja kivistunud vulkaanilised kihistused. Ja siis juhtus see, mida võib nimetada väikeseks imeks: udu hakkas mäge vallutama täpselt siis, kui meie olime oma ringkäiguga lõpetamas. Ajastus oli suurepärase, justkui oleks keegi tahtnud meile näidata nii Etna avarust kui ka tema dramaatilisemat, müstilisemat palet. Õhtud möödusid itaallalikult, hea toit, naer, mõnus diskot ja soojad vestlused, mis viisid meid üha lähemale üksteisele. Meie seltskond oli see, mis pani igale päevale oma erilise sära. Nii sündiski reis, mis jääb meie mälestustesse mitte ainult kohtade, vaid ka inimeste kaudu, kellega neid hetki jagasime.

10. OKTOOBER

ETSAÜ OSALES SAK-I ÜMARLAUAL

10. oktoobril 2025 toimus REMis ja veebis sigade Aafrika katku (SAK) ümarlaud, kus ETSAÜd esindas nõukogu esimees **Timo Vunder**. Arutelud keskendusid metssigade populatsiooni ohjamisele, seirele ning pikaajalistele tauditõrje plaanidele.

- SAK kahjutustamise ülevaade – PTA
- Metssigade küttimine ja ülevaade metssast – KEA

- Ekspertühma kohtumiste järeltegevuste ülevaade – PTA, KEA
- Pikaajalise plaani ettepanekud REM, KLIM, KEA, PTA, sektor

Riigiasutused (PTA, KEA, REM) töid välja vajaduse uuendada strateegiat, tugevdada koostööd ja jätkata seiret kõrge valmisolekuga. Arutelul rõhutati, et seapidamine peab Eestis jätkuma ning riigi roll on tagada selleks vajalik raamistik.

11. OKTOOBER

ESIMENE TOPIGS NORSVIN HOLLANDI JORKŠIRI SPERMAPARTII JÕUAB EESTISSE

15. OKTOOBER

SAK-I ARUTELU PTA JA SEAKASVATUSSEKTORIGA

Kohtumisel arutati SAK-i epidemioloogilist olukorda, bioohutuse taset farmides ja kriitilisi riske. PTA tutvustas farmikontrollide tulemusi, mille järgi esineb endiselt olulisi puudusi musta-puhastsoonis lahutamises ning liikumiste korralduses. Taud levib metsas Lääne-Virumaale, farmide eksponeeritus on piirkonniti kõrge.

Sektor rõhutas vajadust selge strateegia, standardiseeritud kontrollide, ühtsete mõõdikute

ja koolitussüsteemi järele. Arutelu toodi esile ka putukate rolli lisauurimise vajadus, jahimeeste liikumise parem juhtimine kriisiolukorras ning lisameetmed nagu ventilatsioonikardinad, kiirtestid ja keskkonna proovide võtmine. Ühiselt leiti, et Eesti vajab kriisijuhtimise raamistikku, tugevdatud bioohutust (sh partnerettevõtetes), regulaarseid kriisiõppusi ja selget infovahetust ohutsoonide ning tähtaegade kohta.

18. OKTOOBER

ARTIKKEL: PUUST JA PUNASEKS › KUIDAS OLLA KINDEL, ET SEAKATKUKEEERISES ON TOIDULAUAL OHUTU LIHA?

Alo Tänavots, maaülikooli aretuse õppejõud; Kristi Kerner, maaülikooli lihatehnoloogia õppejõud

Postimees

Viimastel kuudel on Eesti seakasvatajate seas taas tunda ärevust. Sigade Aafrika katk (SAK) ja sellega seotud uudised on pannud nii mõnegi tarbija küsima, kas Eesti sealih on ikka ohutu. Tegelikult pole alust karta, kirjutavad Eesti Maaülikooli aretuse õppejõud **Alo Tänavots** ja Eesti Maaülikooli lihatehnoloogia õppejõud **Kristi Kerner**.

Kohalik liha on kontrollitud, värske ja kvaliteetne. Et olla selles veendunud, on hea teada, kuidas meie seakasvatust ja toiduohutusahel tegelikult toimivad.

<https://arvamus.postimees.ee/8345105/puust-ja-punaseks-kuidas-olla-kindel-et-seakatkukeerises-on-toidulaua-ohutu-liha>

20. OKTOOBER

ARTIKKEL: EESTI SEALIHA – USALDUSVÄÄRNE VALIK TEADLIKU TARBIIJA LAUAL

Kristi Kerner, Eesti Maaülikooli lihatehnoloogia õppejõud ja Alo Tänavots, Eesti Maaülikooli aretuse õppejõud

Põllumehe Teataja

Viimastel kuudel on seakasvatajate seas süvenenud mure, kuidas mõjutab tarbijate ostuotsuseid Eesti seakasvatust rängalt räsitud sigade Aafrika katk (SAK). Kas Eesti sealiha on veel usaldusväärne? Kindlasti on. Just praegu on oluline meelde tuletada, miks on kohalik sealiha jätkuvalt turvaline, kontrollitud ja väärt valik eestlaste toidulaual.

Tarbijad kõhklevad, küsivad rohkem, uurivad liha päritolu kohta ja mõtlevad alternatiividele. Inimeste hirm aga ei vasta sageli tegelikule ohule. See pole Eestile ainuomane ega sealiha puhul erandlik – sarnaseid olukordi on esinenud paljudes riikides erinevate toiduainetega. Tarbijate ostuotsused on sageli mõjutatud emotsioonidest, meediakajastusest ja usaldusest, mitte ainult faktilisest teabest (van der Vossen-Wijmenga jt, 2022). Meie ülesanne on mõista, miks see nii juhtub, ja aidata taastada usaldust toidu vastu, mis on tegelikult ohutu.

<https://pollumeheteataja.ee/uudis/2025/10/20/ee-sti-sealiha-usaldusvaarne-valik-teadliku-tarbija-laua>

20. OKTOOBER

KULDIJAAMA MEESKONNA INFOKOKKUSAAMINE MÄRJAL – SAAVUTUSED JA TULEVIKUPLAANID

21. OKTOOBER

SCHIPPERSI ESINDAJATEGA KOKKUSAMINE MÄRJAL – KOOSTÖÖ JÄTKAMINE JA TULEVIKUPLAANID

23. OKTOOBER

SEARÜMPADE KLASSIFITSEERIMISSÜSTEEMI UUENDAMISE ETTEVALMISTUS

Searümpade klassifitseerimissüsteemi uuendamise ettevalmistamine kulmineerus oktoobris ja oli mitme osapoole koostöös kulgenud protsess, mille lähtekohaks oli senise UltraFOM 300 süsteemi tehniline ja meetodiline vananemine ning tootjate lõppemine. Kehtiv klassifitseerimisvalem ei kirjelda enam adekvaatselt Eesti tänapäevast seapopulatsiooni, mille geneetiline struktuur, tapamassid ja lihatusnäitajad on võrreldes varasemate, 1993. ja 2003. aasta dissektsioonikatsete ajaga oluliselt muutunud.

Uuendamise ettevalmistamise keskseks sisuliseks sammuks oli otsus minna üle uuele tailihasisalduse määramise meetodikale, mis põhineb teisaldatava kompuutertomograafia (CT) kasutamisel referentsmeetodina ning mille alusel valideeritakse uued klassifitseerimisvalemid. Selline lähenemine on kooskõlas Euroopa Komisjoni ja JRC juhenditega ning võimaldab vältida väga töömahukat täismahus dissektsiooni, säilitades samas vajaliku mõõtetäpsuse ja rahvusvahelise võrreldavuse

Ettevalmistustööd hõlmasid ka Euroopa Komisjonile esitatava Protokoll I koostamise algatamist. Selleks koostati ja edastati Eesti seapopulatsiooni detailne kirjeldus **Alo Tänavotsa** (EMÜ) ja **Aarne Põldvere** (ETSAÜ) poolt, mis tugineb Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli andmetele ning kajastab tõulist, vanuselise ja tootmistehnoloogilist struktuuri piisava esindatusega kogu riigi nuumsigade populatsiooni suhtes. Protokoll I on eeltingimus uue klassifitseerimismeetodi ametlikuks tunnustamiseks Euroopa Liidu tasandil.

Ettevalmistavas faasis lepidi kokku ka katsete üldpõhimõtted, sealhulgas vajadus valida katsetesigade valim selliselt, et see peegeldaks Eesti seakasvatuse regionaalset ja tootjapõhist jaotust ning hõlmaks peamisi tapamaju.

Aruteludes tõstati küsimus lihatööstuste osalusest ja katseloomade päritolust, samuti ajastusest, arvestades sigade Aafrika katku mõju tapapopulatsiooni mahule ja struktuurile lähiaastatel.

Põhitegijatena osalesid ettevalmistustöös Eesti Tõusigade Aretusühistu, kes koordineeris seapopulatsiooni kirjeldamise ja tootjapoolse sisendi, Põllumajandus- ja Toiduamet, kelle roll on projektijuhtimine ja ametlik järelevalve, kusjuures ametkonna keskse vastutava eksperdina ja praktilise koordinaatorina tegutses **Aivar Alt**, kes vastutas klassifitseerimissüsteemi uuendamise tehnilise ettevalmistamise, Protokoll I koostamise algatamise ning suhtluse eest Euroopa Komisjoni, lihatööstuste ja seadmetootjatega, Frontmatec A/S esindajad eesotsas **Aarne Solbaga** kui uute mõõteseadmete tehnilise poole eest vastutajad, ning IFIP (Institut du porc), kes on kavandatava CT-põhise valideerimise rahvusvaheline partner. Olulise panuse andsid ka Eesti suuremad lihatööstused, eeskätt Rakvere, Atria Eesti ja Arke, kelle tootmisandmed ja osalus on uue süsteemi rakendamise eelduseks.

Aasta jooksul loodud sisuline ja organisatsiooniline alus searümpade klassifitseerimissüsteemi uuendamiseks, liikudes tehniliselt ajakohasema, teaduslikult valideeritud ja Euroopa Liidu nõuetele vastava lahenduse suunas. Samal ajal pidurdas ettevalmistustööde ajakava oluliselt sigade Aafrika katku ulatuslik levik Eestis, mis vähendas ajutiselt tapapopulatsiooni mahtu ja esinduslikkust ning ei võimaldanud katseteks vajalike rümpade kogumist tavapärasel tootmisrütmis. Uuendamise praktiline elluviimine on seotud järgnevatel aastatel toimuvate katsete, andmekogumise ja Euroopa Komisjoni lõpliku heakskiiduga.

25. OKTOOBER**PRIA OTSUS NR 13-6/25/401**

Eesti maaelu arengukava 2014-2020 ühise põllumajanduspoliitikaga kaasneva maaeluarengu uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamise toetuse (meede 16.2) maksmine Võttes aluseks Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 66 lg 1 ja lg 2 ning maaeluministri 29.07.2015. a määruse nr 75 "Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamise toetus" § 21 lg 2 amet otsustab välja maksta projekti rahastus

<https://www.estpig.ee/?TEADUS/PROJEKTID/Karjatervis>

Paremtalt Liia Taaler (EPJ), Mati Tuvi (Saimre Grupp), Varpo Vare (Kaubi Farmid), vasakult Laura Sääsk (ETSÄÜ), Alo Tänavots (EMÜ), Ragnar Leming (EMÜ) ja Kaivo Ilves (EPJ) (Anu Hellenurme)

27. OKTOOBER**POSSU 4 – SIGADE JÕUDLUSKONTROLLI UUS AJAJÄRK**

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS teatab, et Possu 4 – sigade jõudluskontrolli uus ajajärk on alanud. Uus internetipõhine Possu 4 rakendus on valmis ja kasutuses. Tegemist on olulise sammuga edasi – töö käib nüüd kaasaegses, veebipõhises keskkonnas, mis teeb info kasutamise ja otsuste langetamise palju kiiremaks ning mugavamaks. Ülevaade farmi toimimisest on kättesaadav kõikidele kasutajatele igal ajahetkel. Andmed vanast süsteemist on edukalt üle toodud ja jõudluskontrolli tegijad on uut rakendust kasutamas alates septembrist.

Tõrkeid töös on esinenud, aga need on jooksvalt parandatud – sest nii jõudluskontrolli tegijad kui ka EPJ töötavad ühise eesmärgi nimel: et rakendus oleks töökindel ja tooks reaalselt kasu nii majandamises kui tõuaretuses. Possu 4 loob eeldused pidevaks arenguks ja

paremaks koostööks. Aitäh kõigile kasutajatele panuse eest rakenduse paremaks muutmisel ja kannatlikkuse eest.

<https://www.epj.ee/jkk/piimaveised/piimaveistej%C3%B5udluskontrolli-kasulik-teave/epj-s%C3%B5numid-75/possu-sai-20.html>

(EPJ arhiiv)

November

6. NOVEMBER

SAFEHABITUS EESTI TÖÖRÜHMA KOHTUMINE - PÖLLUMEHE TERVIS JA TÖÖOHUTUS.

Aruteludes tõdeti, et Eesti põllumajanduses on endiselt kitsaskohti: tööõnnetuste kõrge esinemissagedus, ohutusjuhendite ja kvaliteetse koolituse nappus ning vähenenud koostöö institutsioonide vahel. Osalejad rõhutasid vajadust ühtlustada poliitika erinevatel tasanditel ja tugevdada teadmiste jagamist. Seminari kokkuvõtte edastatakse Euroopa Komisjonile SafeHabituse poliitikafoorumil, et toetada ohutuskultuuri arengut kogu Euroopas.

<https://www.emu.ee/sundmused/aruteluseminar-tooohutuse-ja-tervisepoliitika-eesti-pollumajanduses>

11. NOVEMBER

EPKK LIHATOIMKOND

Lihatoimkonna ametlik uus koosseis on järgmine: PG: **Tõnis Jaurus** (Järva PM OÜ), **Priidu Veersalu** (Eesti Lamba-ja Kitsekasvatajate Liit), **Tanel-Taavi Bulitko** (ETKÜ), **Valmar Haava** (Kärstna Vili OÜ), **Einar Jakobi** (Viru Lihahühistu TÜH), **Timo Vunder**; TTG: **Mirjam Pikk mets** (Talumeiereide Liit), **Enn Kuslap** (Väiketapamajade Liit), **Priit Dreimann** (Maag Food OÜ); MMG: **Katrin Tähepõld** (Eesti Loomaarstide Koda), **Anu Hellenurme** (Anu Ait OÜ).

Periood 2022.-2025.a käsitleti toimkonna kohtumistel järgmiseid teemasid: karjatervise programmid ja loomade heaolu, loomataudid ja ennetusmeetmed, värvimine, karjamaade märgistamine, tõumaterjali soetamise toetus, otsetoetuste periood, veterinaararsti pädevuse laiendamine; toidujulgeolekus; energiakindlus; kvaliteedikava, loomsete

kõrvalsaaduste käitlemisüksuse projekt, liha päritolu märkimine, suitsutamispõhiste võimalik keelustamine, farmis tapetud loomade maha kandmine loomade registrist; bürokraatia vähendamine; Lihaforum, PTA klientinõukoda, AMR-i tegevuskava ja tööühm.

Õigusaktidest olid arutelul ja arutelu põhjal koostati EPKK seisukoht järgmistele eelnõudele: veterinaarseadus, ÜPP strateegiakava - loomapidamise toetused, looma heaolu toetus, ohustatud tõugude toetus; Salmonellooside tõrje eeskiri; Järelevalvetasud aastaks 2024; Müügipakendis pakendamata toit; hädaolukorra seadus.

Lisaks toimkonna regulaarsetele kohtumistele toimusid sel perioodil ka seakasvatajate ümarlaud 2022. ja 2023.a ning nuumafarmi ümarlaud 2023.a.

Toimkonna uue koosseisu liikmete tutvustamisel ja teema olulisuse püstitamisel märgiti ära järgmised valdkonnad:

- Nelja sektori arengukava ajakohastamine,
- Koostöö nii toimkonnaliikmete vahel kui kõigi EPKK liikmetega ja infovahetus
- Loomade heaolu ja tervis,
- Bioturvalisus ja taudide ennetus,
- Loomade transport,
- Loomade karjatamine,
- Pärandniidud,
- Loomade ja liha käitlemine,
- Lihatöötlemine ja tapamajade nõuded,
- Loomade sh piimaveiste väärindamine,

- Kodumaise liha väärindamine ja tarbimine,
- Toetussüsteemide väljatöötamine, mis kindlustab kohapealset väärindamist,
- Nuumafarmid,
- Loomade ja liha eksport, uued turud,
- Loomakaitse organisatsioonide vastasseis,
- Õigusloome protsessi kaasatus, seisukohtade kujundamisel kaasa rääkimine ning tutvustamine ametkonnale.

Toimkonna esinaine on b (Eesti Loomaarendajate Koda).

Ekspertide määramine Copa-Cogega töörühmadesse: WP Pigmeat ekspert **Laura Säask**.

14. NOVEMBER

VASULA SEAKASVATUSE JUHT: PÕLLUMAJANDUS LIIGUB LINNA

Aasta Põllumees 2025 konverentsil tõi Vasula Farmide juhataja **Made-Britta Eensalu** välja, et automatiseerimise kasv seakasvatuses nõuab kvalifitseeritud tööjõudu, kes eelistab linnakeskkonda – seega liigub tuleviku põllumajandus osaliselt linnadesse.

Eensalu rõhutas sektori peamisi väljakutseid: järelkasvu puudus, amortiseeruvad hooned, aretustoetuste vähenemine ja Sigade Aafrika katkust tingitud kriis. Tema sõnul ei ole pankrotiline lahendus, vaid vajalik on spetsialiseerumine ja koostöö.

Ta tõi esile kõrvalsaaduste väärindamise olulisuse: subproduktidest valmistatakse lemmikloomamaineid, pesuvahendeid, mineraalväetisi ja kollageeni. Eensalu lisas, et ettevõtjad peaksid oma lugu ausalt ja oskuslikult jagama, sest see kasvatab tarbijate usaldust ja müügitulu.

<https://www.facebook.com/vasulalihapood>

Aasta Põllumees 2025 vestlusring

24. NOVEMBER**EESTI SEAKASVATAJATE POSITSIOONI KUJUNDAMINE: EL-I KAVANDATAV PUURISPIDAMISE KEELUSTAMINE JA HEAOLUNÕUETE MUUTUSED**

Euroopa Komisjonil on plaanis 2026. aasta lõpus võtta vastu seadus, mis keelaks täielikult puuris pidamise nii sigade kui ka teiste loomaliikide puhul. Kuigi toetame põllumajandussektori esindajatena loomade heaolu kaitsmist ja pooldame ELi toidusüsteemide ülemaailmse jätkusuutlikkuse etaloniks muutmist, nõuab selline üleminek tasakaalu kõrgemate heaolunõuete, taskukohase toidutootmise ja põllumajandustootjate õiglase sissetuleku vahel.

Veebikoosolekul käsitleti teemasid:

- Teadlikkuse tõstmine: Tutvustada EL-i komisjoni algatuse tagamaid ja Copa-

Cogeca ettepanekuid tasakaalu saavutamiseks.

- Seisukoha kujundamine: Arutada ühiselt võimalike muudatuste (sh poegimispuuride, tiinete emiste pidamise pindala ja üleminekuperioodide) mõjusid ning sõnastada Eesti seakasvatajate positsioon.
- Küsimustiku ühine täitmine: Koosoleku jooksul tutvume Euroopa Komisjoni poolt algatatud küsimustikuga ja täidame seda ühiselt, et tagada meie sektori (riigi) hääle võimalikult laialdane esindatus.

27. NOVEMBER**COPA-COGECA WP PIGMEAT TÖÖGRUPI KOHTUMINE**

Kohtumisel arutati kahte peamist teemat: turuolukord ja loomade heaolu regulatsioonid.

Turuolukord:

- Enamik riike teatas hinnalangusest ja tootmisest alla omahinna.
- Hiina antidumpingu meetmed on oluliselt mõjutanud eksporti; otsus nende osas selgub 16. detsembril.
- Mitmes riigis (nt Poola, Holland, Austria) on olukord kriitiline, karjad vähenevad ja tootjate tasuvus on ohus.
- Hispaania ja Taani näevad küll tootmise kasvu, kuid müügihinnad langevad.

Loomade heaolu:

- Euroopa Komisjon valmistab ette eelnõu, mis puudutab puuride keelustamist.
- Riigid rõhutasid vajadust pikemate üleminekuperioodide ja rahalise toetuse järele.
- Arutelus oli poegimispuuris hoidmise kestus (5–15 päeva) ja pindala nõuded.

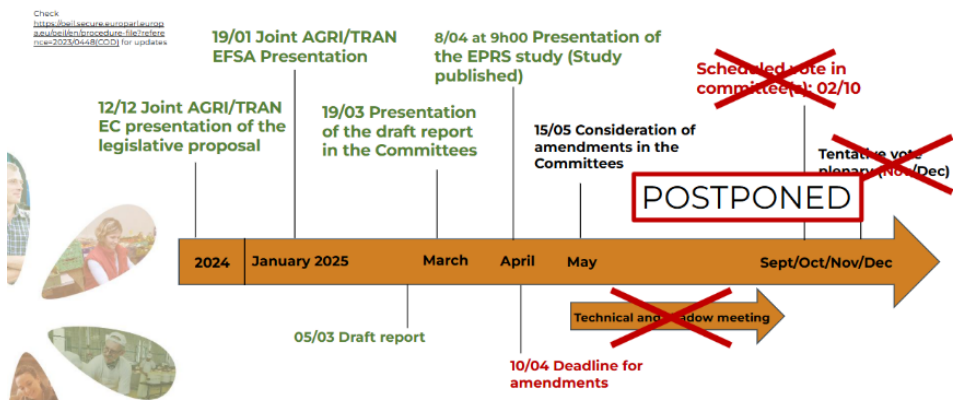
- Copa-Cogeca eesmärk on tagada tootjatele võimalus emiseid poegimise ajal puuris hoida ning saavutada mõistlikud üleminekuajad.

Järgmised sammud: Veebruaris plaanitakse dokument ametlikult esitada, et läbirääkimistega mitte hiljaks jääda.

<https://www.estpig.ee/?TEATED/Copa-Cogeca>

Animal protection during transport

Detsember

1. DETSEMBER

HEA UUDIS: MEIE KULDIAAM EI KUULU ENAM SAK III TSOONI

PTA korraline bioturvalisuse kontroll. Euroopa Komisjoni 24. novembri 2025 rakendusmäärusega (EL) 2025/2388 eemaldati Eesti seni III tsooni kuulunud alad sigade Aafrika katku tõrje meetmete loetelust. See tähendab, et meie

kuldijaam ei ole enam SAK III tsoonis. Tänu sellele saame taas jätkata sea sperma müüki Lätti ja Leetu, kuna kõige rangemad III tsooni kaubanduspiirangud ei kehti enam.

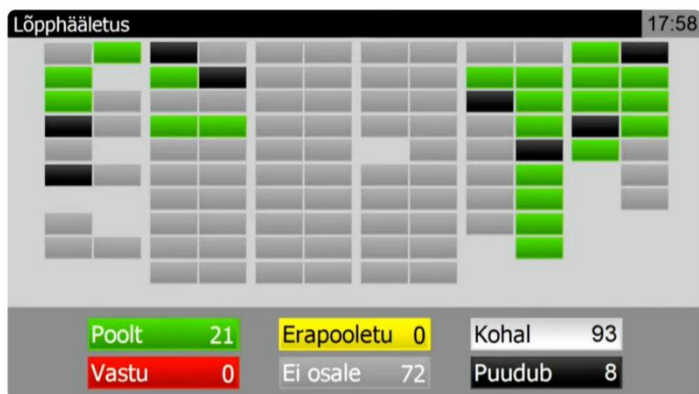
3. DETSEMBER

SEAKASVATUS RIIGIKOGUS

Riigikogu istungil tõstatas Sotsiaaldemokraatlik Erakonnas Anti Allas seakasvatuse teemalise eelnõu, mille eesmärk oli juhtida tähelepanu sektori probleemidele ja vajadusele arutada seakasvatuse tulevikku Eestis.

Eelnõu menetlemisel tegi ettekande ka maaelukomisjoni esindaja Urmas Kruuse, kes tutvustas komisjoni seisukohti ning hinnangut eelnõule.

Hääletuse tulemusel ei saanud eelnõu piisavalt toetushääli, mistõttu sellega Riigikogus edasi ei mindud. Vaatamata sellele tõi arutelu esile, et seakasvatusega seotud küsimused vajavad edaspidigi poliitilist tähelepanu ja sisulist arutelu.

Riigikogu 03.12.2025

Riigikogu istung subtiitritega, komisjoni istungid

3.53K subscribers

35

Share

Download

Clip

<https://www.youtube.com/watch?v=A0UqqA4Calo>

3. DETSEMBER

SIGADE ARETUSE MOTIVATSIOONIPÄEVAD – TEADMISTE JA KOOSTÖÖ JÕUD!

Kahe inspireeriva kohtumise jooksul said EMÜ veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut loomakasvatuse üliõpilased praktilisi teadmisi sigade aretusest ja jõudluskontrollist! Esimeses loengus avas Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS andmetöötuse juht **Liia Taaler** sigade jõudluskontrolli telgitaguseid. Tudengid said teada, kuidas Possu 4 veebirakendus aitab koguda ja analüüsida andmeid, mis on aluseks sigade geneetilisele hindamisele ja farmide majandamisotsustele.

Teisel nädalal tutvustasid Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) noored spetsialistid **Laura Säask, Marietta Karp** ja **Deivi Lomp**

praktilist aretust – alates aretusprogrammide kuni kuldijaama töö ja sperma kvaliteedi

hindamiseni. Räägiti ka djuroki tippgeneetikast, mis annab Eesti sealihale mahlakuse ja maitse!

Need kohtumised näitasid, et teadus ja praktika käivad käsikäes, et tagada terve populatsioon, kvaliteetne liha ja kestlik seakasvatust Eestis. Miks see oluline on?

- Geneetiline areng = parem viljakus ja lihajõudlus
- Kodumaine aretus = tugev bioohutus ja toidujulgeolek
- Koostöö = ühistuline jõud turul

Aitäh Liia Taalerile ja ETSAÜ tiimile! Teie panus aitab kujundada tuleviku seakasvatust!

Esimeses loengus avas Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS andmetöötuse juht Liia Taaler sigade jõudluskontrolli telgitaguseid

Teisel nädalal tutvustasid ETSAÜ tegevusi noored spetsialistid Laura Säask ja Marietta Karp

Marietta Karp ja Deivi Lomp tutvustasid ETSAÜ teenuseid

Deivi Lomp tutvustas tudengitele lihakvaliteedi hindamist (Alo Tänavots ja Deivi Lomp)

4. DETSEMBER

POSTIMEHE ERILEHEST SILMAPAISTEV PÖLLUMAJANDUS: SEAKASVATUSE KEERULINE AEG – KAS SEDA KURSSI ON VEEL VÕIMALIK MUUTA?

Eesti seakasvatus on sügavas kriisis: Aafrika seakatku tõttu on hukkunud üle 55 000 sea ning kodusigade arv on vähenenud ligi viiendiku võrra, mis on langetanud isevarustatust ja suurendanud sõltuvust impordist. Anu Hellenurme sõnul on praeguses olukorras edukamad pigem importijad kui kohalikud tootjad, kuid kriis on näidanud, et Eesti seakasvatajatel on tugev koostöötahe ja visadus.

Olulisimate õppetundidena tuuakse välja, et bioturvalisus ja riskijuhtimine on sektori püsimise vältimatu eeltingimus,

seakasvatus on osa pikast väärtusahelast „mullast taldrikule”, kus iga katkestus ohustab kogu toidujulgeolekut,

riigi, teaduse ja ettevõtete koostöö peab olema järjepidev ja ühise strateegiaga.

Kodumaine liha ei kata enam Eesti tarbimist ning import on küll odavam, kuid muudab riigi haavatavaks tarnehäirete, geopoliitiliste pingete ja haiguspuhangute suhtes. Kui soovime säilitada Eesti seakasvatust, tuleb teha kiireid otsuseid: toetada innovatsiooni, aretust ja bioturvalisust ning mõista, et kodumaine liha ei saa olla sama odav kui import.

Hellenurme rõhutab, et tarbija valikud on otsustava mõjuga, kodumaise liha eelistamine on vaikne, kuid kõige mõjusam hääl Eesti toidujulgeoleku, töökohtade, loomade heaolu ja väiksema keskkonnajalajälje toetuseks.

Eesti seakasvatuse elab läbi oma viimaste aastate raskeimat perioodi. Aafrika seakatku on tabanud meie tootjaid valusalt: hukkamisele on läinud üle 55 000 sea ning kodusigade koguarv on kahanenud ligi viiendiku võrra. Tagajärg on kõigile tuntav, meie isevarustatus sealihaga on langenud ning sõltuvus impordist suureneb iga kuuga.

Seakasvatuse keeruline aeg – kas seda kurssi on veel võimalik muuta?

GERLI RAMLER

«Praegu on võitjad need, kes lihasisse toovad, mitte need, kes Eestis südamega looni kasvatavad.» nendib Eesti Tõusigade Aretusühistu juht Anu Hellenurme. «Samas on kriis toonud esile midagi väärtuslikku: selgroogu. Eesti seakasvatajad on näidanud üles koostöötahtet ja visadust, mis pole iseenesestmõistetav.

Missoonipõhine tegutsemine, teadmiste jagamine, ühised arutelud ja praktilised sammud bioturvarmeetmete parandamiseks on hoidnud sektorit koos vaatamata välise surve kasvule. Kui suudame selle hoiakuga edasi minna, siduda riigi- ja teadusasetuste ning ettevõtete tegevuse ühise strateegia alla, on veel lootust pöördelis. Innovatsioon pole enam valik, vaid ellujäämise tingimus.»

Mida kriis on meile õpetanud? Esiteks ei ole bioturvalisus ja riskijuhtimine Hellenurme sõnul enam hea tava, vaid seakasvatusekspektori elujõu vältimatut eel-

Anu Hellenurme.

FOTO: KAIRI NAHA

gimus. Katk näitas, kui kiiresti võib üks haiguspuhang murda terve majandusharu. «Teiseks ei tohi seakasvatust käsitleda eraldiseisva tegevusena, vaid see on osa väärtusahelast, mis algab teadusest ja aretusest, läbib teraviljakasvatuse, farmid, töötlemise ja jõuab lõpuks jaekaubanduseni, meie toidulauale. Võib öelda: mullast taldirikule. Kui üks lüli katkeb, langeb kokku kogu ahel. See ei ole ainult ettevõtjate probleem, see puudutab kogu riigi toidujulgeolekut.»

«Innovatsioon pole enam valik, vaid ellujäämise tingimus.»

Anu Hellenurme,

Eesti Tõusigade Aretusühistu juht

Kolmandaks toob Hellenurme välja, et riigi, ettevõtete ja teaduse koostöö ühise eesmärgi nimel toimib ainult siis, kui kõik osapooled on laua ääres. «Meil ei ole lukust kedagi kõrvale jätta. Kui tahame hoida rahvatervist ja tagada turvalise, kvaliteetse

toidutootmise, peame tegutsema ühiselt,» mõnab ta. «Toit ei ole lihtsalt kaup, vaid on meie elu alus.»

Mis saab sealihaga kättesaadavusest ja hinnast?

Eesti inimene sööb keskmiselt 42,4 kg sealihast aastas. See on osa meie toidulauast ja kultuurist, kuid üha sagedamini kerib küsimus: kas suudame seda liha ise toota või muutume sõltuvaks impordist? Kodumaine tootmine ei kata enam meie vajadust, sest lisaks Aafrika seakatku on farmide arvu vähendanud ka karmistuvad keskkonnanõuded ja tootmis- kulude kasv. Selle tulemusena kasvab impordi osakaal. Praegu tähendab see tarbijale odavamat hinda, kuid kas see on jätkusuutlik?

Hellenurme selgitab, et sealihaga on börsikaup ning kui selle päritolu ei ole iseenesestmõistetav, võivad need, kes suudavad toota suuremahulise ja efektiivselt. «Eesti väiketootja ei konkureeri hinnaga Hispaania või Poola tootjaga. Aga kas tahame olla osa globaalsest

5. DETSEMBER

MITTEAMETLIK COPA-COGECA WP PIGMEAT TÖÖGRUPI KOHTUMINE

Kohtumise fookuses oli Aafrika seakatku (SAK) puhang Hispaanias ja selle mõju Euroopa sealihaturule.

Olukord Kataloonias:

- 25.–26. novembril tuvastati Barcelona lähedal kaks SAK-positiivset metssiga – esimene juhtum Hispaanias pärast 1994. aastat.
- Hetkel on kinnitatud 13 positiivset metssiga, leitud kokku üle 90 korjuse.
- Nakatunud ala on piiritletud 20 km raadiusesse, kehtestatud tsoonid ja liikumispiirangud.

Kontrollimeetmed:

- Kaasatud 120 regionaalagentuuri töötajat, UME (sõjaline hädaabiüksus), politsei ja jahimehed.
- Jahipidamine on keelatud, metssigu püütakse püüniste abil.
- Desinfitseerimiskontrollid ja juurdepääsu piiramine nakatunud alale.
- Turumõju:
- Hispaanias on sealihaga hind langenud 1,1 €/kg elusmassis – Euroopa madalaim.
- Kaotus tootjatele: ~30 € looma kohta.

- Detsembris hinnad püsivad stabiilsed, kuid jaanuaris-veebruaris oodatakse järsku hinnalangust.
- Hetkel toetusi ei plaanita; fookus on katku likvideerimisel.

Edasised sammud: Oodatakse 16. detsembri Hiina antidumpingu otsust.

Rõhutatud vajadust survestada kolmandaid riike rakendama piiranguid ainult puhangu piirkonnale, mitte tervele riigile.

<https://www.estpig.ee/?TEATED/Copa-Cogeca>

Situación en Cataluña

10. DETSEMBER

OÜ SAIMRE AGRO MÄGISE KULDID KULDIJAAMAS

Kaheksa OÜ Saimre Agro Mägise djurok kultu jõuab Saadjärve karantiinilaudas kuldijaama.

10. DETSEMBER

LOOMAKASVATUSE ERIALA MAGISTRANDID KAUBI FARMIDE SIGALAS

Kaubi farmide sigala täitus sel päeval tavapäratu sagimisega – loomakasvatuse eriala esimese kursuse magistrandid olid tulnud seakasvatuse erikursuse raames praktilise töökorraldusega tutvuma.

Tudengid varustati sigala hügieeninõuetele vastavate kaitseriietega: kombinesoonid, kummikindad ja peakatteid. See on oluline bioturvalisuse tagamiseks, et kaitsta nii loomi kui ka inimesi. Käes sai hoida väikeseid põrsaid – see on hetk, mis toob sigala argipäeva elevust ja annab tudengitele võimaluse kogeda, kui oluline on varajane hooldus ja tähelepanu loomade heaolule.

Taustal paistavad emiste sulud ja söötmissüsteemid, mis annavad aimu farmi kaasaegsest töökorraldusest. Tudengid said kohapeal näha, kuidas toimub poegimisosakonna töö, millised on põrsaste esimesed elupäevad ning milliseid praktilisi oskusi on vaja, et tagada loomade tervis ja kasv.

See külastus ei olnud pelgalt õppepäev – see oli võimalus astuda samm lähemale päris farmielule, tunnetada vastutust ja näha, kuidas teooria muutub praktikaks. Põrsaste süles hoidmine jääb kindlasti meelde kui soe ja meeleolukas hetk, mis kinnitas, et loomakasvatuse eriala, kus teadmised ja hoolivus käivad käsi käes.

Loomakasvatuse eriala 1. kursuse magistrandid Kaubi Farmide sigalas (Varpo Vare)

17. DETSEMBER

ARTIKKEL: SIGADE LIHAKVALITEEDI HINDAMINE – PILK FARMIST TARBIBA LAUALE

Alo Tänavots, Eesti Maaülikooli aretuse õppejõud, Aarne Põldvere, Eesti Tõusigade Aretusühistu ja Deivi Lomp, Eesti Maaülikool ja Eesti Tõusigade Aretusühistu

Põllumehe Teataja

Eestis on seakasvatus olnud juba aastakümneid oluline osa põllumajandusest, kus kvaliteetse sealihaga tootmine ei sõltu tänapäeval üksnes söötmisest ja pidamistingimustest, vaid nõuab ka süsteemseid meetmeid kogu tootmisahelas, alates aretusest kuni toodete jõudmiseni tarbijani.

Sigade lihakvaliteedi hindamine algab juba elusloomadega farmis ja kulmineerub lihatööstuses, kus searümpade omadused määravad lõpptoodangu väärtuse. Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) on viimastel aastatel järjekindlalt arendanud süsteemi, mille kaudu kogutakse, analüüsitakse ja tõlgendatakse Eesti seakasvatusest pärinevate sigade andmeid. Selle tegevuse eesmärk on tagada, et aretus- ja tootmine liiguksid ühes suunas – kvaliteetsema, majanduslikult efektiivsema ja tarbijale maitsevama sealihaga tootmise poole.

<https://pollumeheteataja.ee/uudis/2025/12/16/sigade-lihakvaliteedi-hindamine-pilk-farmist-tarbija-lauale>

Sigade ristamine on Eestis olnud peamine strateegia, et ühendada erinevate tõugude parimad omadused. Saimre Seakasvatuse OÜ ristandpörsad näitusel „Tõuloom 2007” Ülenurmes (Alo Tänavots)

17. DETSEMBER

ARTIKKEL: JÕULUPRAAD VALMISTA VÄRSKEST JA KOHALIKUST SEALIHAST

Maaleht

Kui jõuluõhtul kuninglik seapraad lauale jõuab, lõhnaku see ikka värskelt, kohaliku ja kvaliteetse tooraine järele. Vasula Lihapoodides saadav värskelt liha pärineb Tartumaa farmidest. Vasula Lihapoed asuvad Vasulas, Tartus, Ahjal ja Põlvas.

Tavakauplusest ostetud sealihast puhul me paraku ei tea, kus farmis, millistes tingimustes on see loom elanud ja millega toidetud. Samuti ei tea me, kui pikk on selle lihatüki teekond Eestisse olnud. Kindlasti ei saa see olla sama värskelt kui kohalikest lihapoest ostetud liha, mis on sinna viidud sama päeva hommikul või lõuna ajal.

Kokkuvõttes taandub kõik muidugi küsimusele, mis emotsioonidega sa oma kodust jõulupraadi lahti löikad ja kas sa väärtustad kodulähedast tootmist, seakasvatust ja ettevõtlust.

<https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120424252/joulu-praad-valmista-varskest-ja-kohalikust-sealihast>

17. DETSEMBER**ARTIKKEL: LIHA POLE SÜÜDLANE, TÖÖTLEMINE LOOB PROBLEEMI**

Alo Tänavots, Eesti Maaülikooli aretuse õppejõud ja Kristi Kerner, Eesti Maaülikooli lihatehnoloogia õppejõud

Põllumehe Teataja

Nii rahvusvahelises kui ka Eesti meedias on kajastatud Suurbritannia teadlaste üleskutset, mille kohaselt võiksid näiteks peekon ja singitooted saada samalaadse hoiatusmärgistuse nagu tubakatooted. See on tekitanud arutelu, kas peekon ja teised töödeldud lihatooted on tervisele sama kahjulikud kui tubakas?

Selline arutelu on iseenesest vajalik, kuna see tõstab teadlikkust toitumisega seotud riskidest. Samas jääb sageli tähelepanuta kõige olulisem: probleem ei seisne mitte lihas endas, näiteks sealihäs, vaid pigem toiduainete töötlemise astmes ja selle käigus tekkivates ühendites.

Milline täpsemalt on liha ja töötlemise seos terviseriskidega?

Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) Rahvusvaheline Vähiuuringute Agentuur (IARC) on liigitanud töödeldud liha (soolatud, suitsutatud ja konserveeritud tooted) inimestele

kantserogeenseks (grupp 1), kuna on piisavalt tõendeid, et nende liigne tarbimine suurendab soolevähi riski.

<https://pollumeheteataja.ee/uudis/2025/12/16/liha-pole-suudi>

19. DETSEMBER**ARTIKKEL: ANU HELLENURME – VISIONÄÄR, KES SOOVIB SÜÜA EESTI TOITU**

Helena Haller, Tööelu

Tööelu ajakirja talvenumbri persooniloos avab ettevõtja ja Eesti Tõusigade Aretusühistu juht **Anu Hellenurme** seakasvatuse sektori lugu, mis on raskuste ja keeruliste otsuste tõttu viimase poolaasta jooksul palju tähelepanu saanud. Anu räägib lähemalt nii valdkonna koostööst, kriisijuhtimisest kui ka enda missioonist püüelda paremini tagatud Eesti toidujulgeoleku poole.

Anu Hellenurme seisab kodumaise seakasvatuse ja toidutoomise eest. See tegevusala on midagi palju enam kui majanduskasu teenimine, see tähendab keskkonna hoidmist, puhast tootmist, kogukondade toetamist ja meie toidujulgeoleku poole püüdlemist. Anu usub, et koostöös on jõud, ja näeb enda rolli kogukondade kokkutoomises. Ta teab, et toit on rohkem kui kaup – see on kellegi elutöö, mille edu sünnib koostööst, hoolimisest ja vastutusest.

<https://www.ti.ee/uudised/ilmunud-tooelu-ajakirja-talvenumber-mis-ka-viimane-tooelu-ajakiri>

19. DETSEMBER**ARTIKKEL: SEAKASVATUSE KONVERENTS 2025: TULEVIK ALGAB LAUDAST – SEAKASVATUS KUI RAHVUSLIK STRATEEGIA***Alo Tänavots, Eesti Maaülikool**Tõuloomakasvatus*

Artikkel annab ülevaate 2025. aasta seakasvatuse konverentsist, kus käsitleti Eesti seakasvatuse olukorda ja tulevikku laiemas majandusliku, poliitilise ja julgeoleku kontekstis. Keskse sõnumina rõhutati kodumaise seakasvatuse rolli Eesti toidujulgeoleku, maaelu kestlikkuse ja rahvusliku identiteedi tagamisel olukorras, kus sektorit mõjutavad Aafrika seakatki, majanduskeskkonna surve, tarbija ostujõu langus ja kasvav impordisõltuvus. Ettekannetes ja aruteludes toodi esile, et seakasvatuse kriis ei ole üksnes majanduslik, vaid ka sotsiaalne ja strateegiline, nõudes pikaajalist visiooni, riiklikku vastutust ja usaldust tootjate suhtes.

Konverentsil rõhutati andmepõhise juhtimise, bioturvalisuse, innovatsiooni ja koostöö olulisust kogu tarneahelas, alates farmidest kuni töötlemise ja avalike hangeteni.

https://toulloom.etll.ee/?ARHIIV/2025/2025_2

27. DETSEMBER**ETSÄÜ NÕUKOGU KOOSOLEK**

- Eesti sealih kvaliteedi ühtlustamine on piiratud, sest täistsükliga farmidest tuleb paratamatult palju erinevaid ristamiskombinatsioone ning kasutatakse erinevaid lihatõuge.
- Eestis on vaja klassikalise aretuspüramiidi, mis eristaks puhtaretuse, tootmispõrsaste ja nuumikute tootmise, praegune ajalooline struktuur seda ei toeta.
- Kolme põhitähtsa tõu sihipärane arendamine (suur valge, maatõug, djurok)

on ETSÄÜ võtmeroll. Iga tõu tähelepanu vajavad tunnused on selgelt defineeritud ja YL-ristandit peetakse parimaks emajoone kombinatsiooniks.

- Järjepidev tõupõhine töö: paaride valiku tugi farmidele, kultide sihipärane valik ning praktiline koostöö farmidega annavad suurima mõju.
- Vajalik on liikmesfarmide emiste tõukooseisu kaardistamine, et anda farmipõhiseid ristamis- ja aretussoovitusi.

31. DETSEMBER**EESTI MAAÜLIKOOI TÄNUSÕNAD**

Aasta lõpp on hea hetk peatuda, vaadata tagasi ja öelda "Aitäh!"

Aitäh nii meie vingetele tudengitele, nende õppejõududele ning muidugi ka partneritele, kes meie üliõpilastele hoogu juurde annavad.

Lõppeval aastal toetas Eesti Maaülikooli Joosep Tootsi Fondi kaudu 16 ettevõtet ja organisatsiooni meie tudengeid, andes neile võimuluse keskenduda õppimisele ja enesearengule. Tänu sellele toetusele said stipendiumi 29 entusiastlikku tudengit.

Oleme tänulikud kõigile partneritele ja anneta-
jatele, kes usuvad hariduse jõusse ning noorte
potentsiaali: Maaelu Edendamise Sihtasutus,
Baltic Agro Estonia, Põllumeeste ühistu KEVILI,
Tartu linn, Reginett, Valio, RMK, Tallinna Vesi,
Eesti Geodeetide Ühing, SAME OÜ, **Eesti Tõu-
sigade Aretusühistu**, Eesti Põllumajandus-
Kaubanduskoda, Eesti Veeinseneride Liit, Eesti

Maaülikooli Vilistlaskogu, Dava Foods Estonia,
LandCredit AS ja kõik eraannetajad. Just koos-
töös sünnib see hoog, mis aitab edasi liikuda
nii tudengitel kui ka kogu Eestil.

Täpselt nii ja veel paremini läheme edasi ka
järgmisel aastal!

31. DETSEMBER

ETSÄÜ UUDIS: UCOLI ESIMENE MUSTAND JA EESTI SISENDI ANDMINE

Eesti Tõusigade Aretusühistu on alustanud
UCOLi (Uniform Conditions for Operating
Rules for Livestock – sigade ja linnukasvatuse
käitamisreeglid) teemalise sisendi andmist
juba 2024. aastal, esitades omapoolsed esi-
mesed ettepanekud. Teema on olnud järjepi-
devalt arutlusel nii 2025. aasta EL-tasandi töö-
kohtumisel, kus osales **Sandra Gaškov** (Kesk-
konnakorralduse ja kiirguse osakonna nõunik)
EU-BRITE on nüüdseks koostanud UCOLi esi-
mese mustandi, millele oodatakse liikmesrii-
kide tagasisidet. Tegemist on esialgse

versiooniga, mis annab Eestile hea võimaluse
oma seisukohti selgitada ja suunata.

Euroopa Komisjon plaanib UCOLi rakendusak-
tina vastu võtta 1.09.2026, pärast mida on see
liikmesriikidele otsekohalduv. Käitised peavad
nõuetele vastama pärast üleminekuaega,
kõige varem alates 1.09.2030. Seni jääb keh-
tima IRPP PVT. Uue tööstusheite direktiivi ko-
haselt on plaan lihtsustada. UCOLi jõustumis-
el kaob kompleksloa kohustus ning see asen-
dub keskkonnaloaga.

31. DETSEMBER

2025. AASTA SIGADE AAFRIKA KATKU KODUSIGADE KOLDED

17.09 Paju sigala (Jõgevamaa, Põltsamaa
vald), kus peetakse ligi 650 kodusiga

27.08 EKSEKO farm (Viljandimaa, Viljandi
vald), kus peetakse ligi 27 000 kodusiga

27.08 Piiskopi farm (Viljandimaa, Viljandi vald),
kus peeti ligi 1500 kodusiga

14.08 Tässi talu (Viljandimaal, Viljandi Vallas),
kus peeti ligi 250 kodusiga

14.08 Kuula sigala (Põlvamaa, Kanepi vald),
kus peeti pea 6700 kodusiga

14.08 Ilmatsalu sigala (Tartumaa, Tartu linn),
kus peeti pea 2000 kodusiga

29.07 Nurme farm (Viljandimaa, Viljandi vald),
kus peeti 4500 kodusiga

25.07 Petlema farm (Raplamaa, Kehtna vald),
kus peeti pea 4000 kodusiga

24.07 Porkna talu (Tartumaa, Tartu vald), kus
peeti üheksat kodusiga

18.07 Kisla seafarm (Tartumaa, Kastre vald),
kus peeti üle 6000 kodusea

30.06 Tempo seafarm (Viljandimaa, Mulgi
vald), kus peeti üle 2700 kodusea

<https://pta.agri.ee/sigade-aaafrika-katk/sigade-aaafrika-katk/seakatku-levik-eestis-kodu-ja-metssead>

24. JA 31. DETSEMBER

PÜHADESOOVID

2025. aasta oli täis katsumusi, mis nõudsid meilt rohkem kui kunagi varem – kannatlikkust, leidlikkust ja julgust otsuseid teha. Need raskused ei ole aga meie tegevust lõpetanud, vaid näidanud, kui tugev ja pühendunud on Eesti seakasvatus. Iga päev, mil jätkasite tööd hoolimata ebakindlusest, tõestasite, et meie sektor seisab kindlal vundamendil.

Uuel aastal ootavad meid uued võimalused: tehnoloogilised lahendused, mis lihtsustavad tööd ja tõstavad efektiivsust; koostöö, mis loob kindlustunde ja tugeva turu; ning tarbijate usalduse taastamine, mis on meie ühine eesmärk. Meie töö ei ole ainult majanduslik – see on osa Eesti toidujulgeolekust ja kultuurist. Hoidkem seda uhkusega!

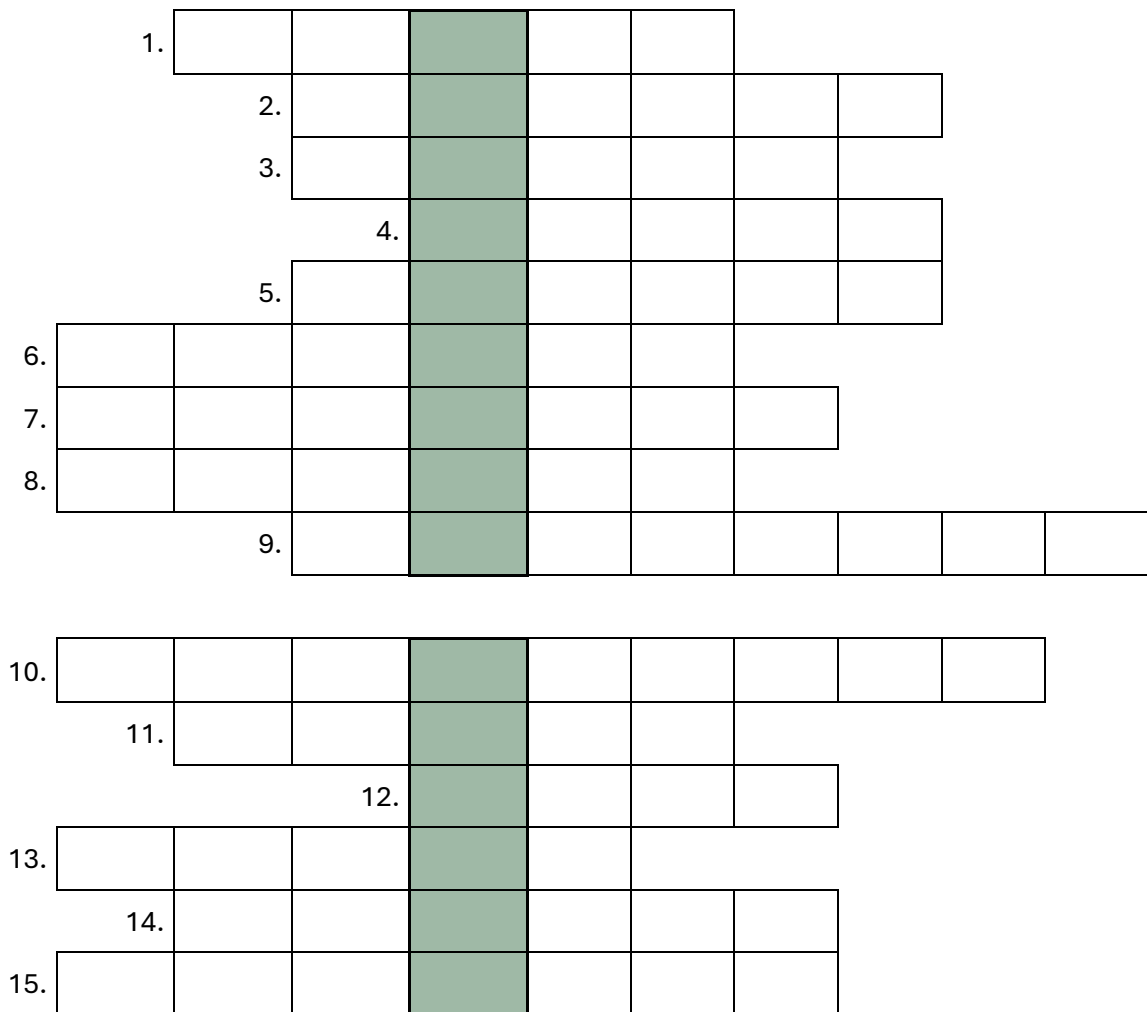
Soovin, et 2026. aasta tooks stabiilsust, õiglast hinda ja rahu südamesse. Et iga farm leiaks oma tee innovatsiooni ja kestliku tootmise poole. Et meie kogukond hoiaks kokku ja näeks raskustes võimalusi, mitte lõpp-punkti. Koos suudame muuta keerulised ajad edulugudeks.

Rahulikku jõuluaega ja julget sammu uude aastasse!

Olgu 2026. aasta täis lootust, arengut ja kindlustunnet, et meie töö on hinnatud ja vajalik.

Ristsõna

1. Siga laste keeles. **2.** Noor siga. **3.** Tüügassiga lõvikuningast. **4.** Sea kingad. **5.** Sigade kinnisvara. **6.** Sea tagaosast valmistatud suitsutatud tooted. **7.** Looma nimega seostatav käitumine, mis viitab inetule, **8.** häbematule või alatule teole. **9.** Isased sead. **10.** Kogum emise järglasi või absurdikoomiks. **11.** Bioturvalisusmeede, mida kasutatakse uute või haiguskahtlaste loomade eraldamiseks nakkushaiguste leviku vältimiseks. **12.** Sea töövahend, mida ta kasutab nii tuhnimiseks, kompimiseks kui ka nuusutamiseks. **13.** Emane siga. **14.** Seafarmi reovesi, mis sisaldab uriini ja muid jäätmeid. **15.** Ameerika päritolu seatõug. Tuntud hea liha kvaliteedi ja punakaspruuni karvkatte poolest. **16.** Sigadele antav kõrge energiasisaldusega sööt, mis sisaldab rohkelt teravilja (nt oder, nisu, mais) ja proteiine, et soodustada kiiret kasvu ja lihastiku arengut.

Koostas Deivi Lomp

ETSÄÜ aastakokkuvõte 2025

Koostajad Alo Tänavots, Anu Hellenurme, Jaanika Kreela, Laura Säask, Aarne Põldvere, Deivi Lomp
Küljendus Alo Tänavots

www.estpig.ee

liha.estpig.ee | 100.estpig.ee | heaolu.estpig.ee

Eesti Tõusigade Aretusühistu

Aretuse 2, 61406 Märja, Tartumaa

Tel: 749 3144

E-post: estpig@estpig.ee

ETSAÜ kuldijaam

60502 Vasula, Tartumaa

Tel: 735 2198

E-post: sperma@estpig.ee

EESTI
TÕUSIGADE
ARETUSÜHISTU

ESTONIAN PIG BREEDING ASSOCIATION

KRIIS ÕPETAS, ET ÜKSKI FARM EGA INIMENE EI SEISA ÜKSI.
KÕIK ON SEOTUD NAGU LÜLID KETIS, MIS HOIAB KOOS KOGU SÜSTEEMI.
MEIE TUGEVUS EI OLE AINULT NUMBRITES, VAID INIMESTES,
KES JÄÄVAD, AITAVAD JA VÕTAVAD VASTUTUSE.
2026. AASTAL HOIAME SEDA JÕUDU.

